

În acest număr:

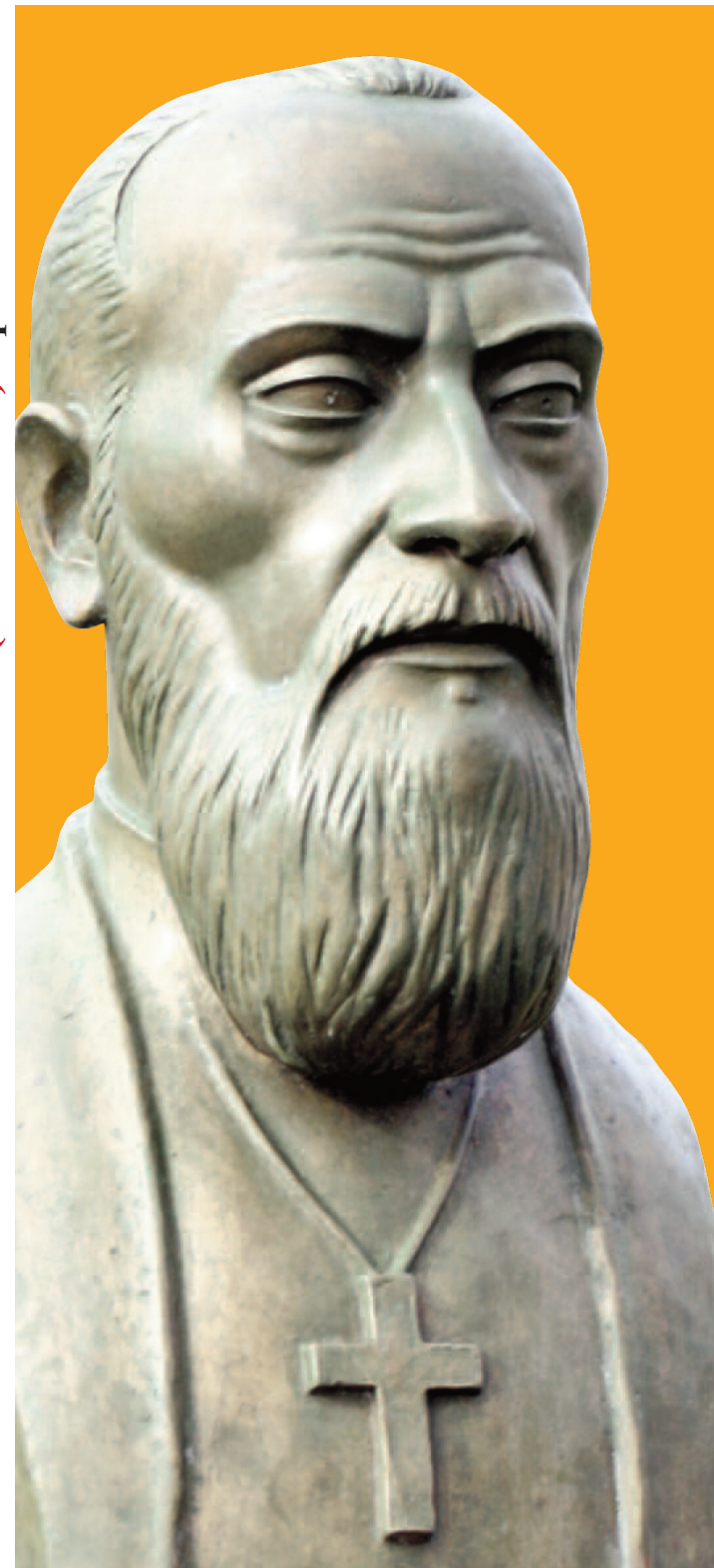
Dumitru PĂCURARU
Vasile CORNEA
Ioan NISTOR
Felician POP
Ștefan Vida MARINESCU
George VULTURESCU
Menuț MAXIMILIAN
Angela BACIU
Constantin-Daniil IFTIMIE
Toma GRIGORIE
Mihai PĂCURARU
Dumitru VELEA
Cristina SCARLAT
Gheorghe GLODEANU
Delia MUNTEAN
Alexandru ZOTTA
Anca SÎRGHIE
Dumitru PĂCURARU & Paul HERMANN
Fernando SORRENTINO

Nr. 2 Anul XXXIII (354-355-356) aprilie – mai – iunie 2022

Poesis

Revistă de poezie și arte

Poesis Nr. 2 Anul XXXIII (354-355-356) aprilie – mai – iunie 2022

Grigore Maior

GRIGORE MAIOR

Poesis

Revistă de poezie și arte

Serie nouă
Nr. 2 (354-356), anul XXXIII

aprilie – mai – iunie, 2022

Poesis

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

Colegiul Director

Director

D. Păcuraru

Redactor-șef

George Vulturescu

Colegiul redacțional:

Gh. Glodeanu, Ioan Nistor, Al. Zotta

Prezentare artistică

Oana Mirabela Păcurar

Secretar de redacție

Maria Adriana Zaharia

Tehnoredactor

Ioana Zaharia

Editor

Centrul Multicultural Poesis

Redacția și administrația

Strada Mircea cel Bătrân nr. 15

Satu Mare cod 440012

Telefon: 0261-767300

Fax: 0261-767301

Corespondență:

C.P. 524 Of. P. 5

440026 Satu Mare

Revista poate fi accesată în pdf pe www.informatia-zilei.ro

Revista Poesis este membră a
Asociației Publicațiilor Literare
și Editurilor din România (APLER)
și a Asociației Revistelor
și Publicațiilor din Europa (ARPE)
cu susținerea Consiliului Județean Satu Mare
și Centrului Multicultural Poesis

Adresă web:

Revista poate fi accesată în pdf pe www.informatia-zilei.ro
și <http://www.revista-poesis.blogspot.ro>

ISSN 1220 - 3114

D. Păcuraru

Precursorul și moștenitorul

– O încercare de a pune în relație activitatea lui Grogore Maior și a lui Eduard Hellvig –

Că o fi sau nu regina destinului, întâmplarea ne pune în fața celor mai interesante momente din viața noastră. Întâmplarea a făcut ca în timp ce frunzăream opul lui Grigore Maior *Lexicon compendarium latino-valachicum*, desigur din curiozitate, pentru că – nu-i așa? – ce ne mai poate spune nou o lucrare științifică, un dicționar scris în urmă cu 300 de ani, ca orice român trăgeam cu o ureche la televizor, mai schimbând posturile din grija de a nu pierde ceva important, un breaking news, o dezbateră fără de care n-am putea înțelege ce se întâmplă în lume, întâmplarea face să apară pe ecran figura, de altfel plăcută, a domnului Eduard Hellvig, directorul SRI. În același timp, pe alt post, Vasile George Dâncu, directorul editurii Școala Ardeleană, purta un dialog cu Ovidiu Pecican. Lucruri interesante, pigmentate cu picanterii despre poezii din satul natal al directorului unei edituri prestigioase, făcând cinste numelui ales. Dar când apare la televizor directorul SRI lași totul, renunță la emisiunea domnului Pecican și îți îndreptă întreaga atenție spre directorul celui mai puternic serviciu de informații, mai cu seamă că în spațiul public tocmai apăruse o amplă dezbateră despre noul pachet ale Legilor Siguranței Naționale.

Inlemnești cu dicționarul lui Grigore Maior în mână și caști ochii, deschizi larg urechile să ascuți cum stă treaba cu Legile Siguranței Naționale, în viziunea directorului SRI, fostul colaborat al DNA-ului din timpul protocoalelor secrete. Sigur că nu este foarte ușor să vorbești despre un pachet de zece legi pe care nu le-ai citit. Dar Eduard Hellvig a făcut un viraj cotind-o spre un subiect interesant, ba chiar putem zice că a relansat o temă obsedantă pentru o anumită parte a românilor: securismul. Eduard Hellvig, un fost om politic redutabil, serios, sobru, care a făcut o figură frumoasă în PNL înainte de a fi numit directorul SRI, făcea un apel către opinia publică să renunțe la securism, și securisme, o supărătoare reminiscență a mentalității din timpul regimului comunist, o temă prelungită, bătută și răzbătută, frecată pe toate părțile din primele zile de după revoluția anticomunistă din decembrie 1989, până în zilele noastre. Ce-i mult e mult, părea să spună șeful celui mai important serviciu special din cadrul securității naționale, lăsați-o mai moale cu securismul asta că nu mai ține figura.

* * *

În timp ce directorul SRI înfierea securismul, PSD propunea o taxă pe lux, iar Marcel Ciolacu liderul celui mai mare partid de stânga din România, susținea ideea introducerii unei taxe de solidaritate, punând practic bazele tezei privind limitarea consumerismului.

Fără să aibă glasul de tunet al unui nou Savonarola perorând în fața unei mulțimii sărăcite, pornite împotriva clasei înavușiiților, împotriva luxului excesiv, la vedere, Marcel Ciolacu, un om de stânga ceva mai moderat, dar ideologia socialistă îl obligă, uneori, să facă exces de propagandă stângistă, a reușit să sensibilizeze o parte a populației arătând înspre multinaționalele care își ascund profiturile rostogolind sume uriașe dintr-o țară în alta până urma banilor storși din sudoarea românilor se pierde în jungla paradisurilor fiscale.

Dacă România, în acest moment greu, de răscruce a istoriei, crize după crize, molime, războaie, cursă a înarmărilor, ar renunța la consumerismul excesiv și la atât de păgubosul, de antiproduktivul subiect numit generic, de însuși șeful SRI, securism, România ar face un mare salt. Evident înainte, nu înapoi ca Marele Salt al lui Mao.

Așadar: taxă pe lux, taxă de solidaritate, renunțarea odată pentru totdeauna la teoria securismului. Asta este soluția. Celor care zâmbesc le reamintim că un simplu zâmbet, de doar două secunde, antrenează nu mai puțin de 24 de mușchi ai feței, pe când o înghițitură, fie și în sec, antrenează doar 17 mușchi. Mă simt obligat să menționez că nu am folosit cuvântul “sec”, în sens peiorativ el fiind un simplu și drăguț diminutiv menit să îndulcească rolul nefast al temutei Securității din timpul regimului comunist. Am întâlnit un producător de vin atât de pornit împotriva fostei Securități încât refuza să scrie pe eticheta vinului său “vin sec” preferând “Dry wine”.

Sunt, vreau să spun, diverse modalități de a pune la zidul infamiei o instituție, totuși, de tristă amintire. Buna intenție a directorului SRI laudabilă în sine, sau poate sarcină instituțională, imposibil de transpus în practică, mai dă o gură de oxigen chiar securismului. Securismul va trăi atâta vreme cât instituțiile de intelligence își bazează activitatea pe zvon, neîncredere, suspiciune, exploatând ce este mai

rău într-un om, într-un pârâcios numit, cu prea multă indulgență, informator sau “fost informator”.

* * *

Citind printre rândurile discursului, prezentat de Eduard Hellvig, un text citit corect, fără poticneli, se poate trage concluzia că, uneori, nici măcar el, ca director, nu știe tot. Dacă totul ar fi în regulă Eduard Hellvig nu ar sugera ca mandatul conducerii civile să fie limitat la două mandate. Motivația vine de la directorul SRI în funcție: trebuie limitat mandatul unui director la două, ca la președinte. De ce? Pentru a nu se acumula prea multă “putere și influență” într-o singură mână, a respectivului director în cazul SRI.

Expresia în sine – putere și influență – este un halou, un inel de lumină strălucitoare, multicoloră, care înconjoară un personaj care scapă de sub controlul legii. “Influență” are o conotație negativă, iar atunci când este asociată puterii unei singure persoane devine atât de periculoasă pentru societate ca prezența unui lider mafiot.

Nu se schimbă ceva care merge bine. Din moment ce legiuitorul a găsit de cuviință să vină cu un nou pachet de legi înseamnă că ceva nu a funcționat și nu mai funcționează în parametri normali. Ce anume nu a funcționat ar trebui să explice exact cei care propun modificarea legii.

Acest lucru nu s-a întâmplat. Cum în spațiul public noul pachet de legi a fost primit cu reticență, ba chiar cu ostilitate, considerându-se că noile legi dau mai multă putere acestor instituții asupra cărora planează acuzația de ocultism, directorul SRI a simțit nevoia să intervină și să facă anumite precizări.

Printre altele, Eduard Hellvig a atras atenția că există mai multe servicii, dar opinia publică a reținut că aceste legi ar privi doar SRI-ul. Adevărul este că, într-adevăr, sunt mai multe servicii de genul acesta.

Pe lângă SRI și SIE, mai există câteva servicii care se bucură de mai puțină notorietate, dar au la fel de multă putere și influență, dacă nu cumva și mai multă decât serviciile de informații interne și externe, mai la vedere decât altele. Publicul este mai puțin familiarizat cu SPP, STS, cu Sistemul Integral al Situațiilor de Criză, cu Sistemul Securității și Apărării Cibernetice și probabil mai sunt și altele. Cetățeanul de rând, și chiar politicienii nu știu cu exactitate câte servicii speciale sunt în România. Oricum, se vehiculează o cifră de angajați ai acestor servicii mai mare decât există în Germania.

Dintotdeauna serviciile secrete, secrete prin natura activității lor, s-au bucurat de anumite privilegii și protecție din partea statului. Se poate spune că până și Securitatea lui Ceaușescu, care până la urmă l-a trădat, s-a comportat ca un stat în stat. De aici Eduard Hellvig lansează, după 32 de ani de la căderea regimului comunist, teza securismului.

Securismul, în opinia directorului SRI, este parte integrantă a mentalului colectiv, iar noul serviciu

de informații este receptat ca o nouă Securitate, nu ca un serviciu în slujba poporului. De aici supărarea directorului SRI. Că vrea sau nu, până la urmă SRI este moștenitorul de drept al fostei Securități. Nu stă în clădirile ei, nu a folosit logistica, întregul ei arsenal, constând în dosare, informații...

Grigore Maior ne oferă o plăcută lectură în limba veche și înțeleaptă de acum trei sute de ani. Acest serviciu, după Lexiconul său, este *beneficus*, adică făcătoriu de bine, iar cu multă *benigne*, cu îndurare cum ar veni, l-am putea aprecia ca *benevolus*, adică voitoriu de bine.

În același timp, nimeni nu poate contrazice realitatea. Orice serviciu secret este *biceps*, adicătelea cu două capete, dar și *bicolos*, cu două fețe, *bicornis*, cu două coarne, *bicorpas*, cu două trupuri, *biferus*, roditoriu de două ori, *biditus*, crăpat în două părți, *biformis*, cu două fețe, *bifrons*, cu două frunți, adică cu două minți. Nu mai putem fi de acord cu Grigore Maior când *bigamia*, *bigamus* o transpune drept primenire, primenit, iar *bilingvis* mincinos, iar *bucca* și bucă și gură. O *preobrajenie*, adică de o schimbare la față a Securității, nu poate fi constată, dar este posibil ca unii dintre lucrători, poate și dintre șefi să se fi făcut vinovați de *vitio jejunium*, în translația marelui precursor al Școlii Ardelene, Grigore Maior, pângăresc postul.

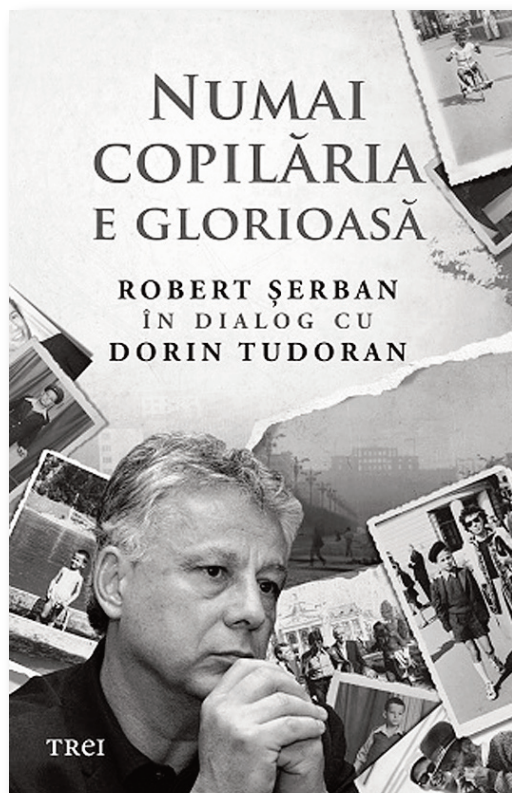
Doar întâmplarea a făcut ca unul dintre directorii SRI, să se numească Maior, George Maior. Simplă coincidență, nimic mai mult.

Lectura *Institutiones Lingvae Valachicae, Lexicon Compendium latino-valachicum*, nu este una ușoară, dar dacă o aplici la zilele noastre, dincolo de savoaarea limbii, devine foarte instructivă. După trei sute de ani Grigore Maior ni se pare foarte prezent în viața noastră. De acea i-am și pus chipul turnat în bronz de sculptorul Radu Ciobanu, pe coperta acestui număr din Poesis. Că s-a născut la câteva sate depărtate de atul în care s-a născut primul director al SRI de după 1989, Virgil Măgureanu, este o simplă întâmplare. A avut inspirația Grigore Maior nu Virgil Măgureanu, să trimită doi tineri la Roma. Unul dintre ei, Gheorghe Șincai, “aspru, muncitor fanatic, alcătuitor de teorii”, cum zice Nicolae Iorga, a înființat nu mai puțin de 376 de școli, a scris abecedare, cărți de aritmetică, dar și-a făcut timp să facă și o gramatică a limbii române. Cel de-al doilea tânăr trimis la universitățile din Roma, Petru Maior, după Alexandru Piru “a atins apogeul Școlii Ardelene sub raportul ideilor”.

Dacă Grigore Maior a fost un *praecursor*, adică un mergătoriu înainte, domnul Eduard Hellvig, vrea nu vrea, nu este decât un moștenitoriu. Ce putem face? Nu putem schimba opiniile oamenilor bătând din palme. Asta fiind realitatea, este de înțeles “*murmurul de protest, adică morcoteala*” cum ar zice Grigore Maior, în fond precursorul nostru, al tuturor.

Vasile Cornea

Au vorbit, au transcris, am citit, am tăcut

Nu este Robert Șerban la prima incizie în viața unor persoane care au ceva de povestit despre ei, dar mai ales despre timpurile în care au trăit și trăiesc. Cartea de față, apărută la editura Trei, prezintă cititorului român pe Dorin Tudoran, stabilit de mult timp peste ocean, care răspunde *sine ira et studio* la întrebările ce i se pun, adică fără ură și părtinire.

Pentru cititorul tânăr, acest nume nu prea are ce să-i spună. În perioada românească, petrecută timp de 40 de ani, a fost jurnalist, autor de cărți de poezie, unele premiate atunci, știm și de una de interviuri, foarte incisivă. Hiperlucid, cu o

memorie de înaltă fidelitate, are distanța necesară pentru a evalua la rece valorile culturale autohtone, fără a fi influențat de relațiile interpersonale din contemporaneitate, lăsând pentru posteritate judecata mai adecvată a unor situații sau valori la care a fost martor. Cititorul poate afla despre ingerința partidului în problemele vieții literare, un post la o revistă nu ținea de aceasta ci de ceva de „mai sus”, de înlocuirea conducătorului unei reviste brutal printr-o numire de la „etajul superior” al partidului, vezi cazul revistelor *Luceafărul* sau *Teatrul*, schimbarea destinatarului premiilor literare – afectându-l chiar pe Dorin

Tudoran, docilitatea conducerii Uniunii Scriitorilor, față de care a fost critic la manifestările breslei ș.a. Aceste acțiuni, deranjante pentru regim, dar nu mai puțin pentru poet, îl obligă să depună carnetul de membru de partid și să solicite pașaport (drept recunoscut prin semnarea de către oficialitățile române a documentelor de la Helsinki), iar în caz de refuz, îi rămânea doar soluția de a face greva foamei, care chiar s-a întins pe o perioadă de 40 de zile. Sprijinul pe care putea conta era cel din afara țării, al familiei și cel al sănătății sale, despre acesta din urmă nu putea garanta decât că ar fi fost necesar... Pentru regim, nu conta atât emiterea unui pașaport, probabil fără drept de întoarcere, cât îngenuncherea solicitantului pentru a fi o lecție și pentru alții, „tot noi suntem mai puternici decât orice occident”. În discuțiile cu persoanele cu care a fost apropiat (înainte de plecarea definitivă din România), trece pe plan secund dorința unora de a-l convinge să renunțe la cererea sa, și are întâietate încurajarea morală și prietenească și o (semi)solidaritate intimă cu acțiunile lui. De altfel, în toate mărturisirile lui Dorin Tudoran, amintirea faptelor bune are prioritate față de opusele lor în relație cu persoanele cu care s-a intersectat.

Pe Robert Șerban nu-l interesează intersecția postdecembristă (câtă a fost) a lui Dorin Tudoran cu spațiul politic românesc din stânga și din dreapta Prutului. Este interesat de poezie, de rostul ei, de dizidența reală a poetului. Boemia poetului, după cum recunoaște, nu a fost de categorie „grea”, și-a cunoscut limitele și s-a mișcat între ele, mai spre limita de jos. Aflăm câte ceva despre Marin Preda, Nichita Stănescu, mai mult despre Petre Stoica, boem de viață lungă, revenit în ultimii ani în locurile natale. Lucruri frumoase sunt despre Dan Deșliu, despre demnitatea și fermitatea cu care și-a spălat păcatele tinereții, atunci cu versuri care i-au adus Premiul de Stat. Omului Adrian Păunescu îi sunt alocate mai multe pagini, ei fiind colegi din studenție, apoi de redacție la publicația *Flacăra*, unde interviuatul este martor la deriva și abdicarea morală de la idealurile cinstite, conducând la despărțirea lor. În necrologul

pe care îl dedică la dispariția sa, Tudoran reține doar faptele bune ale lui Păunescu, deși recunoaște că l-a cunoscut și făcând mult rău, așa cum l-a cunoscut și făcând mult bine. Paginile oferă și informații mai puțin vehiculate despre unele publicații ale timpului și despre cei care le populau.

Cu un senzor fin cuplat la viața literară autohtonă unde este prezent, Robert Șerban remarcă apariția neașteptată cu o rubrică în revista *România Literară*, dar mai ales dispariția ei subită. Fără a da detalii, poetul simte, printre altele, existența unui „guvern din umbră” în conducerea revistei, care nu agreează prezența poetului în paginile RL și se retrage, mesajul de adio are un titlu foarte cuprinzător: atât. Prin această acțiune preferă să păstreze prietenia cu Nicolae Manolescu, de altfel ar fi fost incompatibilă apariția în revistă a rubricii semnate Dorin Tudoran cu tămărirea volumelor însoțite de portretul autorului numit Dumitru Popescu, acest Goebels al culturii române, care prin cultul schizofrenic al personalității a făcut mult rău poporului român, cu pagube irecuperabile (că a scris cărțile, îl privește, dar să fie comentate în cea mai importantă publicație a Uniunii scriitorilor, arată că putreziciunea morală din anii anteriori lui 1989 și-a întins fetida acțiune și asupra conștiinței celor care au ieșit bine din acei ani).

Precum alte lucrări care deranjează prin dezvăluirea (indirectă) rece și crudă a comportării intelectualității românești în epoca antedecembristă, această carte va trece citită, dar necomentată, cel mai bun mod de a îngropa adevărul unei epoci, de care nu dorim să ne aducem aminte prin reproșurile care ni se pot face.

Remarcăm forma grafică aerisită, caracterele literelor mai mari decât cele folosite curent în astfel de apariții tipografice. Credem că spațiul rezervat interviatorului pe contracoperta a patra este disproportionat în raport cu cel al interviuatului (era o chestie de politețe față de invitat), iar rândurile scrise de redactorul de carte pe copertă, deși consonante cu conținutul cărții, puteau lipsi, ar fi fost o cerință de modestie.

Ioan Nistor

Versuri întru salvarea cailor¹

Rar se întâmplă să resimt un volum de versuri ca un glas propriu sau ca un extras din propriile manuscrise, într-atât de mult regăsindu-mă în problematica și tematica lui.

Știu asta cei născuți în vârtoarea anilor 1947-1963, călcați într-un fel sau altul de tăvălugul dictaturii. După instituirea cu revolverul a RPR, din ordinul lui Stalin și până la colectivizarea agriculturii de către PMR, unealta mustăciosului hotărât să sovietizeze totul, cei născuți la țară au simțit acut subjugarea clasei țărănești, adică a temeliei pe care s-a format națiunea română, păstrătoarea limbii, creatoarea obiceiurilor, purtătoarea specificului național. Din memoria celor care au copilărit în totalitarismul sufocant, amintirile nu se pot șterge. Pot fi doar îndulcite, liric...

Personal, retrăiesc acei ani de suferințe, nedreptate, involuție, sărăcie și tot ce putea fi mai dăunător evoluției unei națiuni. Ne amintim că una dintre primele „măsuri” luate în fatidicul an 1962, care vor destructura satul tradițional, a fost uciderea cailor. Și dacă tratatele de istorie au monografiat intervalul respectiv, poeziei i-a fost dat să fie descântec taumaturgic și blestem, poetul fiind îndreptățit să adune între file de carte măcar potcoavele de argint și scânteile.

Prin volumul „Cartea ultimilor cai”, poetul Vasile Morar a închinat calului, din imagini sensibile, un adevărat monument literar. Volumul pare un cânt din epopeea genocidului cabalin săvârșit de vrăjmașii ascunși în burta Calului de Lemn. Campania absurdă care le-a inclus pe cele mai grațioase și fidele animale în rândul dușmanilor poporului, a fost abordată în literatură, dar a fost transmisă mult mai veridic ani la rând pe cale orală de la bunici la nepoți. Numai că timpul care fuge inexorabil duce cu el și vorbele, iar resorturile grozăviei se află în pericol de a fi uitate și repetate în alte forme. Sensibilitatea poetului poate fi un semnal de alarmă. El aude nechezatul acuzator, care nu se poate stinge nici sub pământ: „În cavou sicriale dau muguri / cumpăna fântânii zvarle ramuri / iarba crește în asfaltul proaspăt / iedera se leagănă pe hamuri // Doar scheletul calului aleargă / oasele s-au ros cum a călcat / o cravașă cade peste crupa / calului în beznă îngropat // Se aude inima bătându-i / râul lung de sânge căutând / și din viermi cum carnea se-nfiripă / și un cal în poartă tropăind // dar când dăm să-l slobozim în curte / nu e calul pururea gonind / e doar nechezatul prins în hamuri / și e umbra tatii țesălând” („Nechezatul din hamuri”, p. 25). Din nefericire, sângele scurs și staffile cailor

uciși n-au băntuit conștiințele celor care au plănuț și au înfăptuit acele crime absurde din deceniul șapte, tulburând ordinea lumii. Plecând de la această traumă, poetul creează o adevărată mitologie a cailor.

De-a lungul istoriei, calul a fost alături de om, la bine și la greu. Expresia „omul-cal” era justificată. A fost cal de povară, a fost idealizat, maltrat, blestemat. În lupte, a înclinat victoria războinicilor. Caili erau de multe ori chinuți, „curuiți cu gorbaciul” de către geambași. Erau puși să distreze spectatorii la circ („să facem reverențe cu pălăria-n mână”, p.58). Furtul unui cal aducea moartea. Dresat sau sălbatic, acest personaj-animal a atras geniul pictorilor și al sculptorilor, a însoțit omul în legende și balade, în romane, în filmele de război.

Ca într-o premoniție, Marin Preda, în romanul „Moromeții I”, a văzut în pierderea cailor prăbușirea familiei de tip tradițional...

Imaginea calului, propusă de Vasile Morar, este complexă și cuprinzătoare. Toposul evocat, ilustrat inclusiv lexical, ne amintește că, la țară, calul nu a fost numai animalul de povară, ci mândria *căieșilor*, a *ospetenilor* plecați „în praznic peste sate” („cu cuțite-n tureci”, p. 15), era fala flăcăilor și a nuntașilor („caili de dus nuntașii la altar” – p. 16, vezi fotografiile lui Ioniță G. Andron), era fratele-animal în coama căruia îți puteai plânge tristețea și dorul... Calul favoriza legăturile dintre frați. Amintesc aici o doină dragă diacului Vasile Dan din Apsa de Mijloc, Transcarpatia, care suna așa: „Când era rege Mihai, / Mâncam pită de mălai / Și călăream șapte cai. / Amu-i Stalin la putere / Și mâncam pită cu miere, / dar pe drum nu putem mere...”

Autorul simte că are misiunea de a salva între file de carte caili care „nechează în oase” (p. 19), pentru a le da tava cu jarul din stele. Deosebit de grațioasă este imaginea amazoanei care împarte de pe cal apă însetaților: „Dai apă să bea celor ce rabdă de sete / câți ochi sprijină cerul implorând / să vină ploaia, să curgă spumoasă / și zile, și nopți până când // Izvoarele vor slobozi firul de apă / și fântânile se vor umple de duh / gurile însetate se vor vindeca / și păsările se vor arunca în văzduh” („Apă sfințită”, p. 33).

Poezia surprinde efectele, comentatorul ar vrea să investigheze cauzele...

Nu se poate uita momentul istoric al colectivizării, când străvechea civilizație rurală a fost tulburată iremediabil. Iar să uciți caili, rasa lor

selectată prin secole, iată tot ce putea ieși mai oribil din mintea dictatorilor!

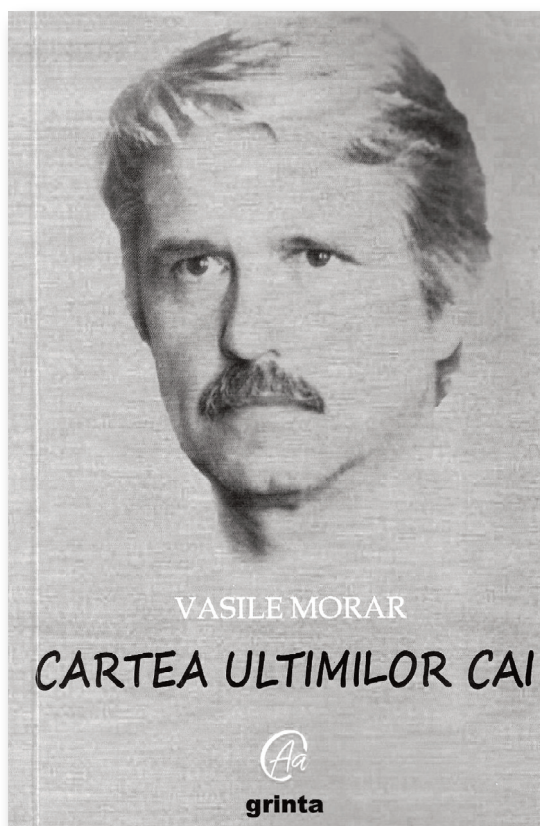
Am trăit momentul și păstrez în memorie imagini ale cailor osândiți la moarte. După crearea Gospodăriei Agricole Colective, cum se numea în românește colhozul, forma nouă de exploatare (vai!) a pământului, calea spre desființarea clasei țărănești era deschisă. Nefericiții membri nu mai aveau voie să țină în gospodăria proprie cai. Li se anula astfel independența, libertatea de deplasare, se deschidea calea chimizării agriculturii.

În timpul verii, pământul familiei fusese comasat și nu mai aveam voie să-l lucrăm după obiceiurile vechi. Holdele au fost invadate de niște tractoare primitive, mai mult dezmembrate decât reparate, mirosind a gaze și motorină.. Cei doi cai ai familiei, Murgu și Victor, au fost duși la Sediul. Nici grajd, nici fântâni și adăpătoare, nici stoguri de fân. Toți erau sortiți abatoarelor sau morții, ca după un armistițiu îngăduit de niște hoarde de barbari. Se înființase un cimitir al cailor în apropiere, din care venea duhoarea morții și urlatul câinilor sălbaticiți.

Calul nostru puternic, blând și supus, pe care călăream în picioare, care m-a scos solidar din glod cu căruța cu tot, a fost luat cu toate cele aparținătoare, atât de expresiv evocate în cartea lui Vasile Morar. Toți caii satului trebuiau să dispară, de foame și sete. Victor era bolnăvicios, mai slab și cu o rană deschisă sub crupă, pe care tata mai continua să i-o trateze cu leacuri băbești. Murgu era un trăpaș viguros, dar a venit frigul toamnei și căzuse bruma. Într-o dimineață friguroasă i-am văzut pentru ultima dată. Când ne-a simțit și ne-a recunoscut de departe, Murgu a nechezat dureros spre noi. Mai norocos, trăia încă și a rămas să-și vegheze tovarășul de ham, care era fără suflare și acoperit de brumă. Erau împiedicați deolaltă, în cruciș, dar nu cu *dicauă* (piedici de fier ușoare pentru picioarele cailor), nici cu ștreang de cânepă, ci cu sârmă. Victor era mort cine știe de când, Murgu îl păzea și mai ronțăia lângă el niște *bălii* uscați (coceni de porumb). Cu greu l-a eliberat tata din piedica infectă, pentru a nu i se adânci rana. Calul, recunoscător, a venit la noi, și-a plâns durerea, apoi a luat-o la goană în lumea largă. Dar finalul a fost foarte urât. Chemat la Miliție, tata a fost acuzat că a adus pagube Colectivului.

Proză?... Da, proză despre un timp dureros, izvorâtă din lirismul volumului, din imaginile care transmit puternice emoții cititorului...

„Cartea ultimilor cai” semnată de Vasile Morar este despre uitare și iertare, este o meditație despre trecerea timpului, despre urmele lăsate în memorie de o istorie tragică, nedreaptă, scoasă din țâțâni de forțe iraționale. Prin ochii mirați ai copilului-poet, sunt evocați anii parcurși de o generație înghițită de un curs nefiresc al vieții. Este reconstituit din imagini un timp care apune inexorabil după dealurile copilăriei, dar pe care filele cărților îl pot fixa în lume. Pentru aducere-aminte și învățătură.

Desigur, comentariile pot fi foarte ample. Am dat atenție mai mult cailor care „au fost” odată. Dar poezia lui Vasile Morar nu e doar atât. Autorul deschide o perspectivă asupra urmărilor posibile după vindecarea traumelor: o lume rațională cu cai frumoși atașați de oameni și copii, călătorind alături spre un viitor îmblânzit. Asemenea prefigurări nu sunt rare, interjecția din titlu („Ioi, alți cai...”, p. 103), fiind firească: „Am desenat un geam cu cai / cu frâu, scărițe și zăbală / nu-mi puteam trece piciorul peste șă / cum ai călări o nicovală // Îi băteam pe crupă, peste gât / cu palma moale și curată / cravașa nu le-o arătam / și n-o s-o vadă niciodată”. Putem vorbi de libertate, de un destin comun, de solidarizare a omului cu lumea dată lui în stăpânire prin voință divină.

Poezia lui Vasile Morar reprezintă un remember adresat vocilor care suferă de nostalgia tăvălugului. Hergeliile de cai din universul lui liric, mânăți să pască iarba de pe morminte, ne conving că arta poate salva lumea. O lume în care omul nu se mai crede stăpânul absolut. Stăpâni sunt și „caii de zăpadă care vin” (p. 47).

În sfârșit, mă gândesc că poate ar fi mai profitabil ca generațiile de elevi, în locul unor pagini insipide dintr-un manual de istorie despre un timp lipsit de glorie, să parcurgă niște poeme precum cele scrise de Vasile Morar.

Felician Pop

Să plantezi cu gura, cuvinte cu fața în jos...

La 65 de ani, poetul Gheorghe Cormoș se află de abia la a doua sa carte, **Umbra de marmură**, (editura Limes, Cluj Napoca, 2022) și asta nu din lipsa de *producție lirică*, ci mai degrabă dintr-o obsesie a sintezei, dintr-o presiune a concentrației, combinate toate cu o totală indiferență față de ierarhii, clasificări și clișee.

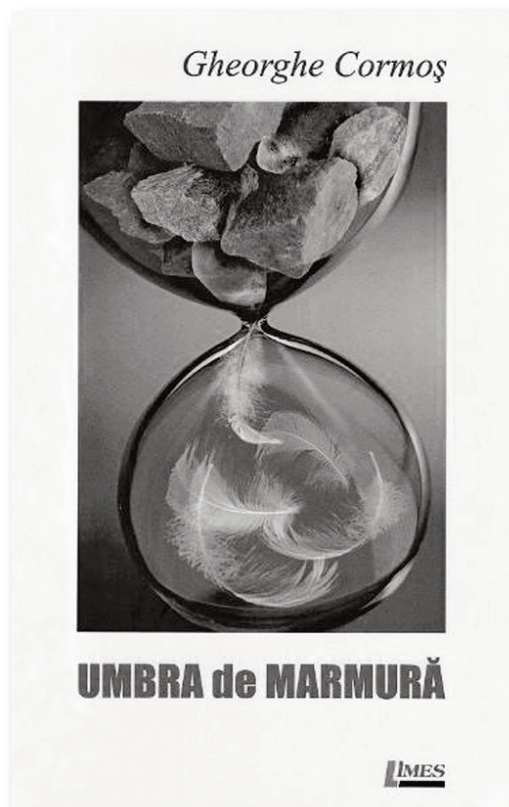
Poetul este un martor meditativ care se ferește prudent, de orice mare coliziune, el nu are nevoie de un areal al lui pe care să-l determine, sau căruia să i se subscie. Putem sesiza un peisaj vag – citadin, legat mereu de un cosmos complementar, ornat cu cele mai ciudate plâsmuiri de dincolo de somn. Poemele curg lin, ca o plapumă leneșă de nori, cu multe și nebănuite nuanțe expectative. Nemulțumit – probabil – de ariditatea limbii vorbite, el forțează mereu limitele și strecoară cu naturalețe, cuvinte dintr-un idiom personal, meșteșugit adăugate lexicului de obște: *stern arcer, miezuit între așternuturile ferestrei, flami la cingătoare* etc.

Cele mai profunde poeme rămân totuși, cel în care poetul apucă să explice lumea și să se explice pe sine: *El scria poeme/ spintecând hula grea și jilavă/a expirării de sine (Portret)*. Efemeritatea nu este văzută ca o stare liniștitoare : *Și moartea să fugă din fiecare/ Într-un sevrăj descarcerat de sori (Racursiu)*. De fapt, tema morții, umbra ei se insinuează în multe ipostaze ale percepției: *în pieptul meu neinstruit/îmi ticăie spaima/ cea limpede de moarte (Raport despre starea de atunci)* sau: *Vouă zorilor vă-nchin/ În mormântarea mea (Cântec fără ritm)*.

Condiția poetului este surprinsă lapidar în versurile: *Un copac în mijlocul pădurii/Fără umbră și fără adiere. (Fără adiere)* sau: *Plantez cu gura cuvinte cu fața în jos... Așa cum din aripi desenezi o înălțime/ În mine asudă o lampă de veghe (Om în peisaj)*. Asumarea acestei condiții este una senină, o fatalitate domoală care își revendică prețul unicității, iar raportul acesteia cu singurătatea reprezintă o cheie, un echilibru precar pe care se balansează căutările poetului.

Atâta vreme cât discursul liric rămâne în sfera naturalului, este asigurat un echilibru interior, însă poetul nu se mulțumește nici măcar cu armonia predictibilă, el forțează cuvântul, ideea, senzația și le forțează să treacă printr-un soi de alambic propriu. Din această distilare ies de multe ori, imagini aproape suprarealiste: *ridica palmele/ lângă un șir de nourii/tiviți pe un frac de sulfină. (Frac de sulfină)*, sau: *o hoo/unde este cuibul vânatului strigoi/ ascuns de ipoteca datornicilor ani (Raport despre starea de atunci)*, ori: *ca o feudă rumegătoare (Eclipsă)*.

Gheorghe Cormoș dă prin acest volum, adevărat măsură a capacităților sale de a surprinde (i)realitatea imediată și transformă senzațiile, trăirile toate, într-un

vertij al unui imaginar clar conturat și controlat. El stăpânește toate strategiile de ademenire a cititorului, în zone în care mintea și sufletul său, nu pot avea altfel acces. O poezie care te sechestrează și te silește să accepți lumea, așa cum nu e. Este o lume pe care poetul și-o asumă cu orgoliu, pe care o deconstruiește, doar ca să i se vadă mai clar osatura. El se scaldă în ipostaze circumstanțiale, și trece de la poemul pseudo-folclorizant, la poezia postmodernă de cea mai pură extracție. Dacă zăbovești puțin prin poemele sale, vei zări șugubeața mustață a lui Dali lipită pe fresca *de neptuni chiriciți și afrodite osoase (Pluta lăuzei de foc)*. E aici un univers schilodit de frumusețea lui plicticoasă, o lume reșapată și silită să devină ceea ce poetul vrea ca ea să fie, în final. Un volum în care poetul inventează jocuri grave pentru copii triști, el însuși intră în acest joc, ca un dirijor al unei orchestre oloage. Și dacă e joc, nu e loc de exerciții de damnare. Poetul mai sapă o prăpastie în cer în care să prăvălească lumea știută și inventează repede una nouă, iar cartea de față nu-i altceva decât un manual de instalare a acesteia, ca o primă măsură de salvare, a noastră, de noi înșine...

Ștefan Vida Marinescu

Esențele poeziei esențiale

Între ceremonial patetic, rezervat și senzual, de un dramatism discret, poezia *Măriei Postu*, în selecția-i antologatoare (și antologică) „101 de Poeme” de la Ed. Academiei, frapează prin plasticitate și prin opulență imagistică, prin tensiunea și metafora ludic-melancolică, relativ eterogenă a textelor din șase volume atât de diferite.

Am „atentat”, în ultimii ani, în câteva cărți, în variate și cu variabile interpretări, la această lirică ofertantă, prin franchise și dezinvoltură. Cu empatie măsurată. Alt-fel o vom încerca și acum, vis-à-vis de volumele *Insomni molipsitoare*, *Întâlnire cu Altamira*, *Abonament viață – moarte* (carte privilegiată prin vreo 42 de poeme), *Din spatele ferestrei*, *Cuția poștală a cerului* și *Borne* (acesta premiat de US).

Toate aceste cărți respiră un spirit alert, un neastâmpăr al privirii și al căutării, în memorie, a Sinelui (căutarea). Al dreptului la intimitate (spiritul). Poeta e absorbită de destin, ea negociază între „borne” metaforice, adică între: delicii, promisiuni, proliferând (lexical – transfigurativ) între tentații, metamorfoze, mărturisiri, confesiunile fiind, în introspecții și retrospectiv largi, preferențiale, lucid și expresiv, cu nealterată predispoziție la obsesii.

Poeta *Măria Postu* deschide „uși” (porți, ferestre), ea controlează și își revendică o „bibliotecă ideală”. „Insomniile” ei au nuanțe celeste, regimul evocator și declarativ/declamativ e meditativ și invită la reflecție. În ritmul unui Real convertibil prin debordanta fantezie a creatoarei.

Lirica (poetei) a început în note carnavalști, picturale, risipind cu nonșalanță identități, monologând în limitele unei memorii „zidite”, repetabil, într-o reverie și uimire a re-descoperirii Sinelui, a lumii. Aluziv, cu strigățul „împachetat într-un poem”. Fereastra nu e deloc obstacol, ci cadru al contemplării, al privirii. Realul său personalizat se află „după o perdea de fum”, poeta refugiindu-se, frecvent și ingenios, în fantezie, adoptând, incantatoriu, terapia visării, ca șansă a salvării Eului, captiv și el în amintirea de sine. În ritmuri fecunde, autoflagelatoriu și exorbitant, stârnind emoția. Dar cu zvon ironic, ca în „Plecarea ambasadorului”.

Visele, rebele, vor fi daruri înainte de a deveni, prin pervertire declarativă, cenușă. Mesajul e înglobat și deturnat în „n frumuseți”, „în-horit” (n.n.) în umilință.

Măria Postu a deschis ușa către un rai pierdut, ea privește spre abis, aspiră ca vocea-i să fie auzită.

Fără a fi un demers al supraviețuirii lirice, accesul la extaz e unul viabil, al unei poezii de virtuozitate, eludând romanțiosul, melodrama, prin cerebral, prin stăpânirea deplină a expresiei.

Imaginarul e strălucit(or), cu doze convenabile de livresc, ingenios și proteic, solitudinea fiind însoțită de insomnii, de veghe, de obsesii, de culori, de melancolii, dar prin ludic oracular, ca un arc destins.

Lirica din volum, concentrată, platoniciană dintru început, odată cu de-dublarea, capătă accente și reflexe filosofico-mitice incantatorii, impresioniste, la întâlnirea revelatorie cu Altamira. Topos plastic, scilpitor, de rafinat dialog (creator-„bornă”-muză-ogîndire). Doza de extincție pare un răsfăț, o reverență, dominantă fiind infuzia florală, în supreal.

O altă ipostază lirică e ca un avertisment către o „inchiziție spațială”, în generos epic transparent, cu dileme și mărturisiri, simboluri, cu livrarea unui „abonament” – de acces la înalt.

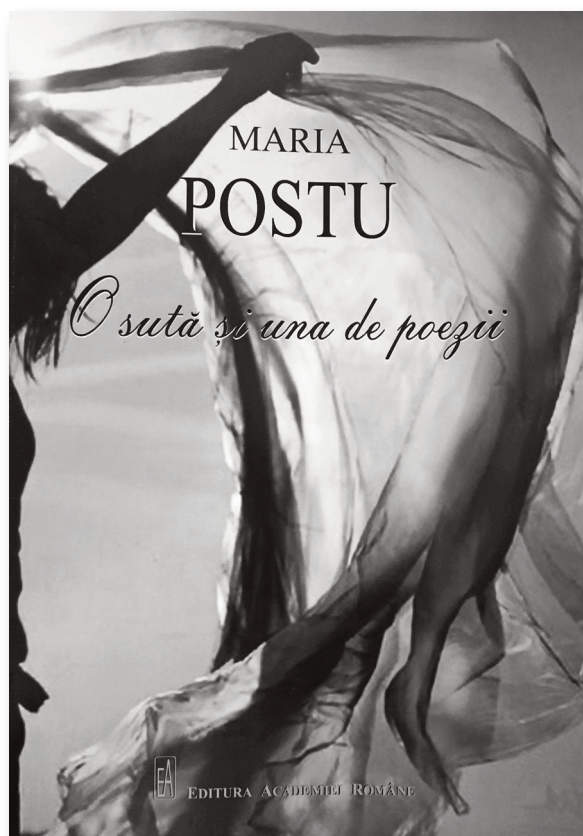
În altă parte, poemul e cvasicinematografic, caleidoscopic, marcat de gravă ironie, a evaziunii fantaste, polemic față de macularea paradisului. Obsesia pentru Poezie respinge versul cuminte, conformist.

Cultura poetică, de esență și de chintesență reflexivă, este expusă, discret, în „vitrina” memoriei. Aspirația la „a Fi” și iluzia implicată – iată o nouă Realitate prin poezie. Fără nimic caligrafic ori decorativ. Totul, la *Măria Postu*, e dăruit „invitațiilor”, cu voluptatea măștii, a spectacolului. În culori (fie și „de rezervă”). Fără a falsifica trecutul, așteptând viza „pentru fericire”, aptă – ea, Poeta, în a-și trăi „timpul netrăit”.

Paradisul ales, nu capriciu ori opțional, e invocat prin Grădinar(ul) ori Restauratorul din Grădina unde poeta se ipostaziază ca jertfă, ca „o lacrimă a Altamirei”; nu în nordul spaniol ci, virtual, oniric, cu riscul „oprobiului public”. Gata a fructifica insomniile ce însoțesc solitudinea (proteică), poeta coborând în cotidian, între pânzele unor Chagall și Picasso, sub același dicteu al memoriei.

Marcată definitiv de Altamira, *Măria Postu*, confesivă în continuare, accesează Timpul, aproape mistic, fără trufie, cu teama de... imperfecțiune. Invocându-i pe Maria, pe acel Restaurator, zidul, chiar și o... macara (!?).

Artista, ușor cosmopolit (precum „la vie en rose”), e kamikaze, după inserturi cu greci, iar moartea, mistificată și tratată persiflant, e un deliciu,

poemele adunate, „bete” ori machiate strident, sfidează, interogativ, modele, snobismul etichetărilor, postura de stripteuză (iluzorie). Într-un jurnal codificat, cu reperul Ulysse. Poemul e surghiunit, un clopot e protector, poeta și-ar împărți cu Dumnezeu din „inspirația” sa. După ce a străbătut „câmpii” (câmpuri) „electrice” ori „semantică”.

Parafraza e oxigen pentru poetă, care visează la un voiaj baudelairean; amintește de Don Juan, de o bizară dedicație, căci Poezia nu poate fi recondiționată, asocierile de limbaj au o mare libertate, eclectică, multe texte se vor sugestia de (la) pânze picturale, vibrează de „reper” la: Moulin Rouge, Borges, Macondo, Marquez, „Livada” cehoviană, „Faust”-ul goethean, de Baudelaire, Karamazov, Leonardo și Mona Lisa, Venus, Cleopatra, Afrodita (cu „a”!), de Columb, de numele unei eroine eliadești, de Oscar, de Monroe, de Nike, de altele. Proiecții pe „ecranele” nopții (noi credem că pe ale memoriei). Dincolo de îngerii „înfrânți”, de o „limbă proastă”, de bacoviana inspirație, de coșmar. Toate figurând în muzeul personal, fără teama de lupi și de vânători, fără pierderea esențelor („Într-o zi vor reuși”).

Zelul e biografic, proful de stilistică e și el un rest de vis, captiv. Multe referințe sunt plastice

(paletă, tablou), lirismul, uneori, e redus la un graffiti, lira supunându-se unei infailibile instanțe.

Poemul *Mariei Postu* e oficiat și pe tastatură, digitalizat, după moarte și mărul fiind un motiv liricizat, aparte. Cu sacul de voiaj și iz de anestezie, bandajată, poema nu mai e cuminte. Niciun compromis nu e acceptat, formismul a apus (deși „ospiciu” e exterior, aici, metaforei). Trecutul e supus disecției, răsul și plânsul salvardând naufragiul.

Dacă poemul doare (emoția?), poeta - cu mesaje în eter - se va opri, ostentat, în halta „Șoimul” (biografia e „vina”). Fericirea e și ea un motiv, un virtual partener fiind proiectat „dincolo de timp”. Frizând moda, apare un... „l’oreal”.

Cu ADN-ul copilăriei în minte și pictând neantul, retrăind căminismul studentesc, simțindu-se „zidită”, privind - am consemnat-o - spre abis, poeta *Maria Postu* renaște, perpetuu. Păcat că „prefața” e presărată cu formule evazive, cu repetiții, cu erori tipo. Iar „reperele” critice, parțial, sunt ușor superficiale. Personal, pe copertă, aș fi inserat *Risipă*, sau *Contaminare*, sau *Metamorfoză*, sau *Deturnare*. Mult inspirate profesioniști de credință, poetice. Meritate și merituase.

George Vulturescu

Poeme noi de Radu S. Ruba - Levitația

Noul volum (de la Ed. Tracus Arte, 2021) este a șaptea carte de poezie a lui R.S.Ruba - după: **Spontaneitatea înțeleasă** (1983), **Iluzia continuă** (1988), **Iubirea și Orientul** (1994), **Marginal** (2001), **Grazia Dizgrația** (2003), **Nu înțeleg ce mi se-ntâmplă** (2017), două dintre ele fiind antologii - **Dacă pleci în căutarea mea** (1999) și **Traversarea** (2019). Pe toate le-am comentat, aici la Poesis, cât și la prezentările de carte din orașul nostru. I-am urmărit, de asemenea, receptarea poeziei sale, drumul ascendent surprins pertinent de cronicile semnate, prin ani, de un Radu G. Țeposu, Traian T. Coșovei, Dan Silviu Boerescu, Laurențiu Ulici, Gh. Grigurcu, Radu Călin Cristea, Mihai Dragolea, Horia Gârbea. Sătmărenii au scris și ei, la timp, despre poezia sa: Al. Pintescu, Ion Vădan, Nae Antonescu, Ioan Nistor, Al. Zotta, Gh. Glodeanu.

“Levitația” de acum trebuie considerată ca o carte a maturității sale creatoare. Am putea să o decriptăm ca pe un “zbor” (chiar de curând Gabriela Gheorghisor îi asociază semnificația titlului cu cea din filmul “*Tinerete*”, regizat de Paolo Sorrentino, care îi transferă “levitației” sensul de “perversiune” și de “histrionic” - Ramuri, nr. 3, 2022), o privire razantă, nu atât **peste** clipele anilor, cât **dintre** întruchipările personajelor încrustate în memoria auctorială. Cât despre “histrionism” (de care critica nu l-a mai despărțit), cu substanța lui, “gravă, reflexivă”, el a fost semnalat încă din **Istoria** (Ed. Eminescu, p. 101, 1993) lui Radu G. Țeposu. În cazul acestui volum nu credem că “levitația” trebuie încadrată sub această sintagmă: zborul nu e histrionic, el e o ascensiune care cere visului să înfăptuiască o dorință refulată. De altfel, în poemul “*Până la cer*” sensul pe care se sprijină poemul este al “visului”: “care te poartă însă atât de departe/cât nici nu visai / și ai nevoie de martori ca s-arăți / că tu ești cel ce a plecat din tine”. Pe această “ieșire” din tine însuși contează Al. Cistelecan când încheie judicioasa-i prefață: “...Ruba, ce-i drept, a tot încercat să se strecoare afară și s-o șteargă englezește din propriile poeme, știind însă prea bine că fuge înlăuntrul unei capcane existențiale, dacă nu și textuale” (p. 106).

Întorcerea / ca și țâșnirea unei priviri din ochi / nu este posibilă, o spune chiar poetul: “...ești plin de drepturi de-a te-ntoarce / dar n-ai s-o faci niciodată...” (p. 32). Ne putem întreba, în acest caz dacă mai este vorba de o “levitație” sau de o ...*cădere*? Credem că “levitația” la Ruba poate fi mai apropiată de “*aruncarea în lume*”, a lui Heidegger,

sau de sensul religios al aruncării în apă în vindecătorul Iordan. Paralicul spune: “nu am om” să mă arunce în apă să mă vindec, iar Ruba, orbul și poetul, își dorește o “aruncare” în cer: “...Nu am înțeles să mă lepede în cer / unde să-mi caut noua-ntruchipare / începând să înot / ajutându-mă de mâini și de picioare / plutind pe spate și utându-mă la lipsa omului / care și ea/ orbită goală / se uită la mine” (*Nu am om*). Nu e “histrionism” în această “planare” a celui care înoată “pe spate” privind cerul, ci e ...o descoperire a unei carapace existențiale: “se trezește și se uită la cer / ca după exhumare” (*Până la cer*).

Tragicul acestor versuri îmi amintește de textele sale mai vechi (“...literalele cârților sunt niște mumii / învie doar cât aleargă ochii pe deasupra lor...”, p. 89., **Grazia Dizgrația**) deoarece în poezia sa realul e voalat, transparent, personajele și-au pierdut corporalitatea - pentru că spațialitatea nu este radă pe orizontală, ci în adâncimea evenimentului biografic, luminescent și revolut, este o spațialitate / realitate fixată, întemeiată doar pe substanța (lutul) cuvântului: “...Erau altădată cuvinte / care te luau și te duceau până acolo / Te și coborau / că nu aveai în tine atâta umbră / cât să te țină lipit de cer” (p. 31). Mutat în această hiperrealitate a scrisului-cuvânt Radu S. Ruba o invadează, ficțional, cu “personaje” care coincid, sau suplinesc foamea sa de biografism, de a fi pe “scenă”: (“nu m-am putut abține / am fost tot timpul pe scenă /...- *Histrion*”) “...literalele pun la cale alții oameni / livizi o vreme / înjghebați din ce a mai rămas / soldați, călugări, hoți, curtezane...” (*Literele mele*).

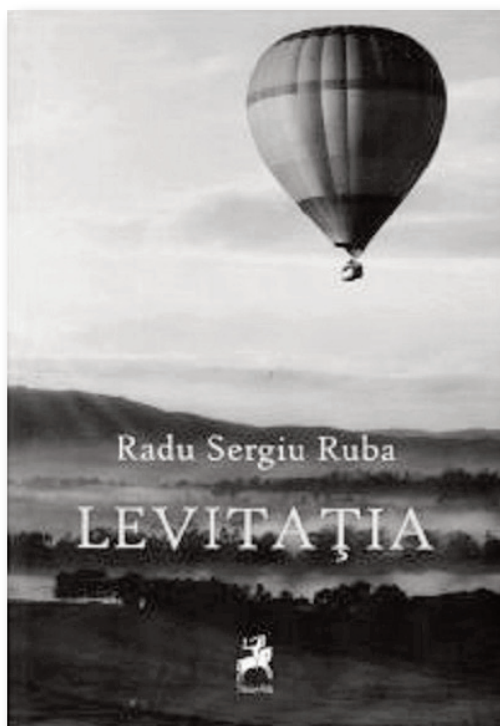
“Levitația” lui Ruba nu are nimic de “vrajă” arabă, a unui covor zburător, de “scriere pe cer”, ea e o muncă grea, de cioplire, de încrustare a unor imagini care “să-mi țină închipuirea verde”, nu de poezie, nu de roman cu “șaptesprezece nume / în tot atâtea locuri aiurite”, ci de JURNAL, care “stoarce din mine totul” și “ți se-ntrevăd pierderile de memorie / recunoști când uiți” (*Numai în jurnal*). E o îndârjire pe care o putem asemăna cu *ridicarea unei mânăstiri*, nu ca proiect de **operă**, ci ca **pedeapsă**: sensul artei la Ruba nu este terminarea unei biserici, ci neîmplinirea ei, în care sfinții de pe pereți “să urle la noi” “ca să ne intre în cap tot ce-am uitat”, așadar o “refacere a memoriilor”. Dar ținta lui nu este, precum la Manole, un ideal, ci risipirea lui, ceea ce ne poate duce cu gândul la poema “*Mânăstire de sunete*” (a lui Doinaș, din **Hesperia**) sau la **Biserica neagră** a lui Baconski și poemul său “*Aleluia*”: Un Nu / ar mai fi de rostit în această biserică / unde

predică fără-nctare / o bandă de / magnetofon”. La Radu S. Ruba scrie Horia Gârbea: mănăstirea / biserica este asemenea unor “cochilii de melc”, sunt ”parte din trupul (ne) credinciosului și îl însoțesc mereu, crescând odată cu el...” (art. “Mănăstirea poetului sceptic”, România literară, nr. 9/4 martie, 2022).

Un aspect de re-amintit la Radu Sergiu Ruba este *dispersarea versului în dialog*: un dialog care inventează, sub ochii noștri un **personaj**. Incipiturile sale sunt parcă chemări ale partenerilor la păsări în rut: “Uitați-vă și la ăsta! / Se ivește din senin printre noi”... (*Linii și puncte*); sau: ”De ce să nu mai vii pe la noi?... “(*Drumul*); sau: “Uite-l de pildă pe Ruba”...; sau: “De ce să mă întorc din drum?...” (*Drumul*) etc. Sunt **incipituri-cuvinte cu care poetul vede / vrea să vadă un terlocutor**. Există o *lumină* a cuvintelor cu care orbii înaintează precum ar avea în mână o lumânare... care “te smulge din ceea ce ești / să te ducă în altă lumină/și să te lase acolo/să te contemple clipă de clipă... / ...și să se destrame odată cu tine”... (*Însoțitorul*). Mă mai fascinează la Ruba stilistica verbelor, **repetivitatea** lor care devine ornament, devine trăsătură a chipului saturat și re-modelat de livresc și ficțiune. Repetarea versurilor te încolăcește ca o liană pe un copac uscat - pe care se înșurubează, **făcându-l să fie**, prin straniul și enigmatică putere de a crea.

Nu pot să nu atrag atenția asupra unor poeme, care ar merita decriptate separat, care sunt exemplare pentru forța sa de a crea un personaj, de a purta o rază peste lucruri care ni le face vizibile. De forță este poemul “Călimara” în care gestul lui Luther de a arunca “cu călimara după diavol” devine asumat, ca o dramă cunoscută de orice scriitor: “Ne-am chinuit s-o descifrăm / ne-am irosit tinerețea / azvârlind în ea cu bolovani / izbind cu berbeci / cantr-un cer ce nu se deschide” (p. 23). Plină de semnificații, “grea” de “plasa de odgoane și de lațuri” (ca la Rimbaud), cea mai realizată dintre poemele cărții este “*Corabia trează*” (p. 91), o parabolă despre condiția umană, despre nevoia de sacru și despre rostul instituțiilor bisericești așezate “sub vremi”. “Înjghebare din lemn”, ca și bisericuțele pe care în vreme de bejenie țărani români le purtau în căruțe, “cu Dumnezeu înăuntru”, biserica nu e “un lăcaș menit stării pe loc”, e chiar evoluția unui popor, prin credință și mărturisire de sine: “...Biserica asta însă va fi / și așa cum am purtat-o eu în spinare / îți va rămâne ție / s-o porți mai departe / dar numai după întreaga-ți mărturie” (p. 94).

Taina e aceasta în orice *zidire / scriere*: “...Stau cuvintele locului ca bolovani / și te zdrobești de ele / și așteaptă. / Nu știe nimeni pe cine...” (*Cuvintele*). Doar poetul le poate alge, precum altădată, cel care să le așeze “în capul unghiului” ...Cu “**Levitația**” lui Radu S. Ruba ne putem contempla, și noi, să ne vedem sufletul...

Menuț Maximilian

Literatură feminină? O altfel de abordare

Dacă vorbim de un Ținut al Nordului, un mare merit în promovarea literaturii, culturii, tradițiilor de aici îl are George Vulturescu. Născut în satul Tireac, nu-și va părăsi niciodată meleagurile natale decât pentru scurt timp pentru a urma Facultatea de Filologie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. La Satu Mare face, atât ca director al Direcției pentru Cultură, dar mai ales ca fondator al revistei și a Festivalului Zilele Culturale Poesis, un adevărat centru cultural. În cele XXV de ediții, George Vulturescu a reușit să aducă la Satu Mare toate numele importante ale literaturii contemporane. Pentru toate acestea, a primit recunoașterea comunității locale, dar și la nivel rezidențial, primind Ordinul Meritul Cultural în grad de ofițer pentru literatură.

Autor de volume de poezie, dar și de critică literară, doctor în literatură contemporană, George Vulturescu este cel care a făcut ca locul unde se agață harta în cui să fie unul de pelerinaj cultural, dovedindu-ne că și Nordul poate deveni centru.

Volumul „Lecturi. Pe rouă, pe ceață”, apărut la Editura Junimea, surprinde „21 de scriitoare în eseuri critice”, după cum sugerează și subtitlul. 19 poete și două eseiste ce au avut legături cu revista *Poesis* sunt trecute prin filtrul gândirii critice de către George Vulturescu, însă dincolo de structurile literare răzbate „bucuria lecturii „celuilalt”, grija de a găsi, printre alte tomuri critice, zone fundamentale pentru originalitatea temelor, ideilor și imaginarului poetic ale autoarelor despre care nu s-a scris”. Frumos spune Vulturescu despre intenția lecturilor, pe care ar trebui s-o avem cu toții: „Discursul meu se deplasează alături de textul cărții citite, merge în paralel cu el, îl însoțește. E o „lectură ascultătoare”: onoarea de-a cita un vers strălucit o consider egală cu a-i spune pe nume preopinutului, cum cred că am mai scris”.

Cartea urmează, totuși, un fir critic deși autorul spune că nu a scris textele „după criteriile respectate de istorii literare, de dicționare sau antologii, nici numărând rândurile acordate, pentru vreun eventual, clasament: selecția mea este empatică”.

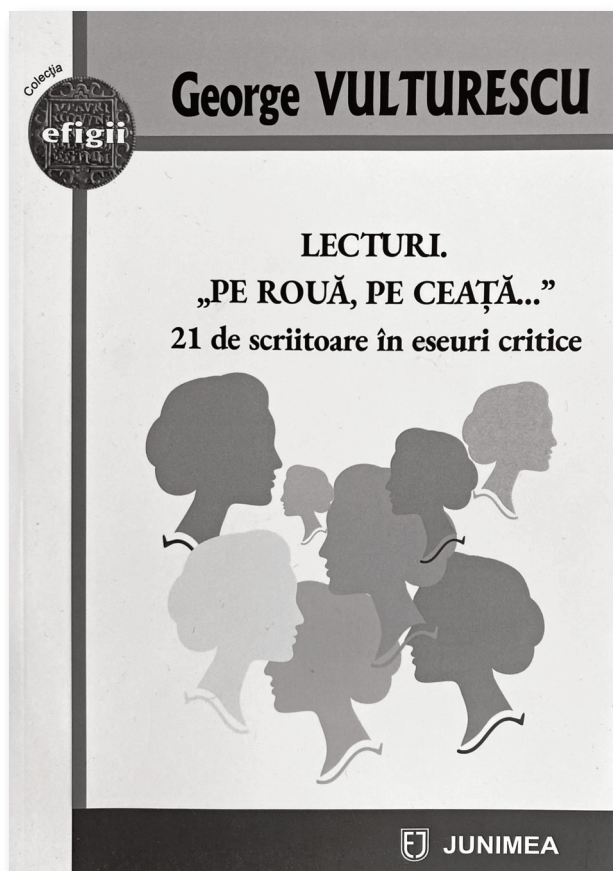
Ana Blandiana, poeta îndrăgită de generații care și azi adună săli pline la recitalurile ei, este văzută într-un mod aparte, poezia ei reprezentând

un diamant „coagularea cristalelor și stratificarea lor în adâncul mineralelor, supunându-se unei singure hegemonii – a decantării luminii”. Despre lupta luminii cu întunericul, despre ciclul cosmic, moarte-înviere scrie Vulturescu, pornind de la poezia Anei Blandiana.

Interesant este faptul că în această carte criticul literar vorbește întotdeauna la persoana a II-a, „din punctul nostru de vedere, nu ne propunem” sau „părerea noastră”, arătându-și astfel, parcă mai profund, empatia cu scriitoarele comentate, vorbind, dincolo de cărți, și de o prietenie îndelungă pe tărâmul literaturii. Fapt observat și prin includerea în carte a unor fotografii, realizate în mare parte de Ionică Moldovan, în care criticul este alături de doamnele din literatură, dar și de autografele pline de vorbe bune așezate de acestea pe cărțile dăruite. „Imaginarul poetei”, scrie Vulturescu, referindu-se la Rodica Braga este „ca un râu șerpuint, cu vârtejuri, dar și cu ochiuri de apă ca niște găuri de lumină periculoase”.

Critica lui George Vulturescu este una în care ne întâlnim cu o poveste ce are un început în care este prezentată scriitoarea, la mijlocul narațiunii ne întâlnim cu temele operei acesteia, iar în final cu concluziile care sunt, de cele mai multe ori, adevărate imagini plastice: „Autoarea se așază din nou în fața colii albe și își reia litania ca și cum am avea, din nou, un Iisus pe Cruce, ca și cum liturghia scrisului nu ar mai bate aceleași cuie, ci ar fi o rouă care așteaptă mântuirea soarelui urcându-se pe cer”. Aceste fragmente pot constitui oricând parte dintr-o proză.

Rând pe rând, vorbește despre poeziile semnate de Constanța Buzea – „Niște săli carnivore ale unei memorii ultragiante, cu votive închinat stadiilor vieții”; Magda Cârneci – „Nu ucide realitatea”, spune referindu-se la fotografia din poemele ei, „pentru că este un drog ce produce viziuni cu tulburătoare semnificații”; poezia Ruxandrei Cesereanu – „Reclamă o atenție sensibilă la descifrarea ei”; poezia Ioanei Crăciunescu este „o corabie dănțuind pe ape”, Nura Iuga este „înzestrată cu o rară capacitate regizorală a catedrelor insolite”; iar în fața poeziei Angelei Marinescu „nu sunt multe șanse să stai

lucid... nu resorturile lucidității le apără ea ci tocmai dinamitarea ei pentru a elibera din cristalele sale agonalul”. Poezia Ileanei Mălăncioiu e un „athanor unde imaginarul are drept oxizi apa vie și apa moartă care transformă și restituie oglinzirile fondului htonic”.

Sunt câteva din exemplele din carte, poezia fiecărei autoare fiind exemplificată amănunțit prin versuri, prin motivele ce o însoțesc, prin modul în care își creează propriul stil. Autoarelor menționate aici adăugăm pe Ioana Diaconescu, Ioana Ieronim, Iolanda Malamen, Mariana Marin, Gabriela Melinescu, Irina Nechit, Ștefania Ploeanu, Simona Popescu, Liliana M. Ursu. Nu uită, la fiecare scriitoare, să integreze într-un curent literar și să spicuiască din ceea ce au spus criticii despre ea.

Cele două eseiste din carte sunt Irina Petraș, comentată cu volumul „Eminescu – începutul continuu”, despre care Vulturescu spune că „a deschis breșe nebănuite în cercetarea textelor eminesciene, la care s-a întors prin ani... ca și cum

ar trebui să te întorci la un izvor” și Ioana Em. Petrescu a cărei cercetare „cade cu greutate pe orbirea care transformă vederea în viziune”, extinzându-se asupra poeziei semnate de Blaga, Barbu, Stănescu.

Poeta „experiențelor ultime, a nopții și cenușii, a spaimelor și interogațiilor maladive”, Marta Petreu, scrie atât de luminos într-un autograf, după primirea premiului pentru poezie în Catedrala din Satu Mare: „A fost cel mai frumos premiu din viața mea. Mă voi lăuda mereu cu el”, lucru pe care cred că au făcut-o mulți dintre cei ce au trecut pe la Poesis, acolo unde există un „adevărat vulturesc de slujitor al poeziei” (Liliana M. Ursu) și al Nordului, pe numele lui de scriitor George Vulturescu.

Citind volumul acesta, chiar dacă nu am fi fost familiarizați dinainte cu opera celor 21 de scriitoare, prin modul în care este conturat, cu siguranță este o oglindă favorabilă pentru acestea, făcându-ne să recunoaștem și să fim curioși de a le și citi. Nu e puțin lucru!

Angela Baci

Angela BACIU, s-a născut pe 14 martie în Brăila, România. Este poetă, prozatoare, publicistă, trainer. Membră a Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Iași. Membră PEN CLUB România. A publicat **21 cărți**, printre care: *Maci în noiembrie* (1997), *Trei zile din acel septembrie* (2003), *Tinerete cu o singură ieșire* (2004), *De mâine pînă mai ieri alaltăieri* (2007), *Mărturii dintre milenii* (2012), *Despre cum nu am ratat o literatură grozavă* (2015), *4 zile cu nora* (2015), *mai drăguț decît dostoevski* (2017) - carte scrisă împreună cu Nora Iuga, *Hotel Camberi* (2017), *Charli. Rue Sainte – Catherine 34* (2017), *Mic dejun la Frida* (2020), *Spiegel scrie peste tot* (2021).

Spectacole: *mai drăguț decît dostoevski* - adaptare după poemul dramatic cu același nume (carte publicată la editura Polirom), de Nora Iuga și Angela Baci; regizor Chris Simion-Mercurian - în cadrul Festivalului Internațional de teatru Independent "Undercloud", edițiile din 2018 și 2020, București; *ce-i aia apă verde pe cerul gurii* – text de Nora Iuga și Angela Baci scris pentru Grivița 53; regizor Chris Simion-Mercurian - în cadrul Festivalului Internațional de teatru Independent "Undercloud", ediția 2021, București.

Selecție premii: **2008** Premiul Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Iași - pentru eseu și publicistică volumul „Mărturii dintre milenii”; **2015** Premiu pentru Publicistică la Concursul de Creație Literară “Vasile Voiculescu” (Buzău); **2016** Marele Premiu la Festivalul Internațional de Literatură „Lucian Blaga” (Sebeș-Lancrăm), **2016** Premiul Balcanica pentru poezie românească la „Festivalul Poeților din Balcani”, ed. a X-a; **2017** Premiul I la Concursul Național de Poezie “Lidia Vianu Translates”- în urma căruia a fost publicat volumul de poezie “Charli. Rue Sainte-Catherine 34” în ediție româno-engleză; **2018** Premiul Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Iași - pentru calitatea operei și activitatea scriitoricească; **2021** Premiu pentru volumul “Mic dejun la Frida” la Festivalul Național de Poezie „George Coșbuc” (Bistrița); Premiul Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Iași „Cezar Ivănescu” pentru volumul „Mic dejun la Frida”;

mi-am făcut casă-cerc și astfel mă protejez, nu? să nu intrați în cercul meu, e doar al meu! aici îmi pot trăi primăvara vara pun răsaduri vorbesc cu trandafirul de ierihon îmi povestește cum e în deșert...

am descoperit în sertare lucruri uitate bijuterii și accesorii cumpărate și nepurtate haine cu etichetele pe ele am început să arunc ce nu îmi trebuie lucrurile astea inutile care nu folosesc nimănui: nasturi spărți brațări rupte tricouri cu mărimea M (nu râdeți, am purtat și eu mărimea asta!), șosete desperecheate (chiar așa, unde or fi perechile lor?!) cutii cu medicamente expirate un degetar găurit cuțite fără mânere o grămadă de pungii (și la voi se adună pungii în sertarele din bucătărie ce faceți cu ele? o să scriu mai tarziu și despre asta) becuri arse – de ce nu le-oi fi aruncat? – tot felul de notițe un capsator stricat o sticlă goală de *Carmel – brandy 777* de la emil trandafiri și frezii uscate folii de algocalmin o oglindă de buzunar (iar vorbesc de oglinzi) și, firește, lista continuă. nici nu știam că se pot aduna atât de multe lucruri într-o casă. cât spațiu a rămas! asta îmi aduce aminte de bancul ăla haios cu evreul și rabinul, îl știți? sigur că îl știți!

cer roșu. bărbatul cu mustață și chipiu negru cară într-un soi de roabă cutii pe care scrie *butter cookies*. trenul vechi tocmai intră în gară e verde aproape nu se vede de aburi femeia cu pălărie și mănuși albe își strânge în brațe băiatul. *ăsta e un tren?* pare mirat băiatul. Anna Karenina zâmbește. citesc pe tren numărul 61333 lumea se urcă grăbită. contele Vronski nu a venit încă. nu, nu e o amintire. e imaginea de pe cutia cu biscuiți primită. Anna nu o să moară azi. Anna nu.

nu am fost duminică acasă mi-e frică de clopote nici ambulanța n-o mai suport doar mirosul trabucului de cireșe amare lasă-te pe spate închide ochii: *glasul roșilor de tren*

știi cum va arăta azi cerul? nu îl văd nu îi pot vorbi nu îi deslușesc chipul aseară la știri au anunțat tornade și vânt. poate că avem nevoie din când în când să ne împreunăm mâinile a rugăciune joi spuneai că te-ai spovedit ce bine acum poate să vină primăvara și tu, enkidu, apucă-te să vânezi lei!

mă tot uit în cutia cu scrisori două facturi o hârtie de la întreținere că trebuie să citesc apa o reclamă la crema de mâini un fluturaș cu servicii funerare...complete. și o carte Pasternak. e o glumă, gândesc.

stau în holul blocului în fața cutiilor poștale din tablă și mă gândesc cât de minunat este că ai început „Locotenentul Schmidt”. sigur, du-te în Gruzia, îți va trece depresia. „Doamnă! Ați auzit că astăzi se oprește apa, nu? Se fac lucrări la subsol.” Bormașina vecinului de la 3 iar e pornită, semn că și sâmbăta oamenii mai vor să strice ceva. Întorc cartea poștală, pe spate scrie doar atât: *pasternak, cele mai bune lentile de contact.*

zice că l-a schimbat pe Dumnezeu, adică l-a scos din casă și l-a ascuns. apoi a lăsat ușa deschisă, femeia de serviciu adună mucerile. lasă-le așa, sunt ale Lui.

alerg de pe o stradă pe alta. intru în prăvălii colorate poftă de cataif poftă să dansez în picioarele goale îmbrăcată în șalvari. în piața de pește din Balik Pazari mă privește. nu mă recunoaște prin voalul lăsat. un câine fără un picior. fug iar

vrei să îți faci un caleidoscop? nimic mai simplu ți-ar trebui o coală de hârtie albă o rolă de carton folie de aluminiu o bucată de plastic mărgeluțe colorate sau buline de confetti lipici un creion și o riglă plus cioburi de oglinzi. vezi să nu te tai în ele. cioburile aduc noroc

vinurile crama ceptura dau tonul vieții, lasă-te cucerit de amalgamul de arome estivale dintr-un rose de ceptura zice reclama. câte minuni poate face un vin bun la casa omului. alb negru de masă în funcție de țara de proveniență sec demisec dulce demidulce vechi nou chardonnay sauvignon blanc pinot gris riesling merlot pinot noir dar un vin roșu de bordeaux ar merge? o beție cruntă și o gutuie la cuptor

(fragmente din vol.”Spiegel scrie peste tot”, Editura „Charmides”)

Constantin Daniil Iftime

Bătălia pentru supraviețuire a luat sfârșit

În această extraordinară mamă zace
singurul tratament pentru calmarea bolilor.
Renunță la hrana ta în favoarea copiilor de eschimos.
Ești learcă, ai 17 ani,
cu impresia că ești prea singur.
Trage aer în piept
și cu ea,
străbate zeci de kilometri prin tundră cu groază,
căutând fructe care să salveze copiii de scorbut.
Învață să conduci sania cu câini și fă din părul lor îmbrăcăminte pentru copii.
Intră în casă după exact 15 ani,
în luna și ziua
în care ai fost răpit.
Bătălia pentru supraviețuire a luat sfârșit.
Întoarce-te aici, ca o mamă,
însă tu să nu-ți găsești liniștea,
scapă de acest tu de care ești obsedat.

El este fratele meu mort la care mă gândesc

Aici, deci, mi-am zis,
stă înarmat până-n dinți,
el, soldatul indestructibil al atâtor milenii,
cel care a făcut posibile toate acele fapte mărețe,
după cum auzim peste tot.
El este fratele meu mort la care mă gândesc.
Nu clipește din ochi.
El este englezul necioplit
care-și ține desaga cu bani.
El este proletarul muncitor
care se ține cu dinții de mai marele stăpânitor.
Simte-i mirosul de bocanc plin de pământ năclăit.
Deschide-ți brațele,
primește-i respirația udă, senzuală.
Permite-i să te atingă ca pe o cârpă umedă.
Așteaptă-mă puțin
și uită-te câtă lumină este aici!

Fantoma perfecțiunii mutilată de tandrețe

Au început băieții să caute,
Să vâneze ceva prin pădure,
Dar cu ce?
Nu aveau nimic.
Nu aveau nici armă,
nici sârmă,
nici laț,
nici ață.
Au început băieții să caute,
deja,
în sfârșit,
fantoma perfecțiunii mutilată de tandrețe.
Voi, băieți ce miroșiți a iarbă proaspăt smulsă,
veniți și vă spălați.
Mădulare osoase răsar liniștite,
acasă,
în locul vostru îndepărtat,
temniță-i pentru copiii
aduși din închisorile ucrainene.

Spun asta și mă urăsc

În frigurile Donbasului,
la marginea lumii,
Putin ne fluieră în 26 de limbi.
Trup devastator, rigid, supus dezordinii.
Filozofii stau și-l privesc la milimetru.
Deja încep să mă sperie.
Are buzele mari și carnoase.
Îl văd,
palid, uns cu toate alifiile, mai liniștit ca moartea.
Râde, lângă noi.
De ce nu mai poate zbiera,
cum zbiera odată?
De ce nu-și acoperă gaura stomacului plin,
a sexului,
din care se văd animale sălbatice,
ăești bătrâni și dificili din Marea Nordului.
De ce dinăuntrul pieptului mare și păros
se zărește Mexicul?
Mai lasă-ne odată cu strânsoarea asta plicticoasă,
cu uriașele mângâieri pe care le întâlnești odată la 100 de ani.
Și du-te și învață voluptatea sânelui rece și umed,
dincolo,
acolo e tărâmul stingher.
Spun asta și mă urăsc.

Ei nu pot fi maturi

Îmi pare rău să-i văd cum suferă.
Îi miros.
Le simt transpirația rece,
cum li se prelinge pe frunțile-nguste.
Sunt ai mei.
Fideli nu pot spune.
Nu mai pot fi maturi.
Mă mir cât de repede au avansat.
Ferește-te de simțirea lor trainică
sau de răbdarea lor nefirească.
Un fel de viscol social i-a adus aici,
pe maldărele singuratice
de nisip și rugină,
corole întoarse spre sine,
unde odată erau fabrici și uzine.

Asta va fi calea ta

Fiecare zi, de la o vreme,
se întoarce pe urmele prietenului meu mort.
E o zonă în care am trăit cel mai intens.
Trăiește, îmi spune el.
Nu uita să-ți placă soarele.
Fii atent când îți încalți pantofii tăi pe care-i recunosc după miros,
cum pășești,
cum te îndrepti cu bucurie către ceilalți.
Asta va fi calea ta.
Când ți se vor usca buzele de sete,
vei primi apă și carne,
bucăți mari, roșii și umede,
în care să stai tu
și lumea ta.
De acum nu vei mai suferi,
nu ai să te mai întorci.

Toma Grigorie

Viața

Viața curge precum un râu de munte
Cine crede că-l poate stăvili
sau să-i întoarne cursul
se înșală amar
Nu ne rămâne decât
să trăim până la lacrimi
după cum ne consiliază Camus
Să n-o plângem în urma carului mortuar al timpului
Dacă nu-i prindem ritmul
rămânem de căruța destinată
care nu-și mai rotește a doua oară roțile
în drumul nostru
Cu fiecare respirație
cu fiecare inspirație
încerc să țin pasul cu viața
Să-i pun în cârcă
aceste versuri drept borne
Cu lacrimile neputinței mele
sper să-i măresc cât de cât
debitul de apă vie

Încotro

Am intrat în luna florilor
prin poarta lui Arminden
cu steagu-n vânt desfășurat
pe fabricile pierdute în neant

Trec rânduri rânduri
staffile muncitorilor expatriați de nevoie
Parlamentarii legisfează
lozinci coafate

Conduc țara cu mâna forte
a majorității întâmplătoare
Partidul e-n toate ca și înainte

Sunt patrioți naționali de rang înalt
că doar își construiesc la țară
ranch-urile și iazurile

They promise they promise
salarii și pensii ca afară
cu bani de împrumut
Să plătească nepoții strănepoții
că s-au născut într-o țară
scoasă la mezzat
cu dezlegare la furat

Claustrare

Un guturai de martie
un covid poate
îmi interzice mersul firesc al vieții spre neant
claustrat în cameră
Movilițe de șervețele umezite
Izvor nazal *sans cesse*
Lacrimile curg fără motiv
brăzdând obraji înroșiți
A cine zi de calvar
Prețul sănătății neprețuit
Descifrez scrisul cu ochii împăiejeniți
Literale joacă dirindeaua pe pagină
Cu mare efort îngăimesc
aceste versuri prozaice
Ceaiuri calde cu lămâie și miere
îmi nutresc speranțele
Pastile cu efect nul
Bunica îmi spunea că răceala
trebuie să-și facă năbădăile
Nimic n-o poate opri

Metafora duhului

Pentru mine Lampa lui Aladin
este poezia
Dacă o stimulez cât de puțin
îmi ofer cea mai frumoasă prințesă
din lume
Dar palate ?
O, palate de o frumusețe ideală
numai de cleștar poleite cu aur
Înseamnă că ești un om făcut
Da și nu !
Ai văzut cumva un bogat mulțumit?
Ai dreptate sunt *rara avis*
Și ce faci dacă-ți fură daimonul lampa?
E imposibil
față de cea din poveste lampa mea
poezia este imaterială
Înseamnă că tot ce-ți oferă e asemenea
Idem idem
Dar acum iartă-mă acum
că uite s-a aprins
și trebuie să surprind cât mai fidel
metafora duhului

Tot atât de-nalt

Mă las purtat de gândurile mute
în umbra lor imaginea se-ascute

Cobor în mine să culeg sintagme
să nu las viața-n van să se destrame

E cel mai rău din rele să treci nevăzut
pe lângă-atâția semeni încolonați în lut

Nu jinduiesc un rol de june prim
că dăm doar cât putem să oferim

N-ăștept ofrande sau vreo sclipitoare stea
pe care omenirea impasibilă-ar călca

În locul meu din nișă stoic mă ascund
sunt tot atât de-nalt cât sunt de scund

De câte secole

O pădure umblătoare se mișună pe străzi
Arborii trec unul pe lângă altul
șe salută din ce în ce mai rar
Își numără cerurile vârstei în gând
bolnavi de singurătate
De unde această molimă
care bântuie pădurea umană
Dacă noi am fi cu adevărat arbori
și ar veni roboții
să ne taie de la rădăcină
Posteritatea ar putea
să ne mai numere cercurile
pentru a stabili
de câte secole murim în picioare?

Veșnicia lui Dumnezeu

Ca să-l ucizi pe Dumnezeu
trebuie să devii tu însuși Dumnezeu
Un contrapunct la axioma nietzscheană
Posibilă transpunere la nivel ideal
Omul e incontestabil zeu
pentru universul lui terestru
Idea de dumnezeire

în înaltul cerului imponderabilă
Nu-l putem face pe om Dumnezeu
nici pe Dumnezeu om
Cu excepția Fiului bineînțele
Omul o efemeridă
Dumnezeu o veșnicie

Sacrii noștri zei

*(La Băile Olănești cu vedere spre
Munții Căpățânii)*

De la fereastre Hotelului Tisa
trimit sulilete privirii spre munți
Mă bucur că sunt atât de verzi
și nu sunt cărunți

Împrumut de la ei înălțimea îndrăzelii
pe verticala lor urcând
Vreau să le ating semeția
cu aripile din gând

La parada montană asist tușat
câte covoare frumoase în zori
etalează natura țesute din flori

Și viața mea de la câmpie
are misterele ei
dar munții rămân totdeauan
sacrii noștri zei

Anotimp bacovian

Iată anotimpul poeziei bacoviene
și n-am tras podul de la mal
Plânge cerul plânge materia
Cariul roade cercurile vârstei
din trupul brazilor
Ploaia cu săgețile ei astuțioase
rănește inimile frânte
Sub umbrelă zgribulite priviri de plumb
caută în sus razele ascunse
Plantele deschid larg gurile
să soarbă picăturile de pe frunze
Numai oamenii
firi prăpăstioase
prevestesc sfârșitul lumii
în cavoul noului Big Bang

Mihai Păcuraru

Colivie în mijlocul pășărilor

Am pornit odată de la o bornă știută doar de mine
ca fiind zero, într-o variantă dorită de început în a
descifra un puzzle înșirat pe toate văile și dealurile
destinate unor pași viitori, în ecou;
pentru alții eram în continuare ca valul aflat la suprafața
apei, în care toți se scaldau și simțeau că trăiesc
loviți de soartă ca o aripă ce atinge în zbor
vârful verde al creștetului.
Te-am adus la jumătatea drumului, și ai văzut
ce frumos împlTEAM amândoi înjurând și iubind
viața și copilul și fructele și demonul, apoi deșiram
cu vinul din cană locul acela cu furnici în trup, soarele
care venea și pleca, deși nu venea și nu pleca, ne amăgea,
ne amăgeam de frumusețea pietrei, de căldura și de
răceala ei, la jumătate și alt sfert de insectă
scăpată din insectarul instalat în panorama plângerii.
Ne ținem de mână și înlemnim în fața gratiilor,
loc de intrare, loc de refugiu, loc de scaldat, loc unde te îneci
neplătind luntrașul, și ne întoarcem de unde am venit
pentru 2-3 secunde, încercând cu dinții tăria barelor de fier.

Locul este trupul meu

Privești cum lacrima cade pe frunza strălucitoare,
mirarea prăbușește o lume pe care o credeai
mai sigură ca o naștere continuată în toate
haltele acestei vieți ca o baracă la margine de șantier.
Pornești în calea apei ce te plimbă între malurile strâmbe,
și gândul te așază puternic în brațele albe și negre,
de piatră, caldă facere și refacere a nostalgiei
după urma tăvălită de albine și flori.
Toate s-au adunat, locul este trupul meu ce nu mai
curge spre marea construcție, dincolo de punctul roșu.
Vezi lumina filtrată printre buzele norilor
și te repezi, cu mersul de dinainte de stins flacăra
din marginea gropii.
Asculți ca de atâtea ori un sunet înfundat
și deschizi prin șanț lacrima ce cade
pe mai multe frunze rătăcite, strălucitoare, lovite de crivăț,
mirându-te de trupul tău,
care rezistă încă în mușuroiul de furnici,
ca o bucată de stejar trăsnet, ce arde cu flacăra rece...

Verdele de mocirlă

Aș vrea, aplecându-mă pe o latură a bărcii,
să văd o parte din grădina unde odată
un copil și un bărbat, două umbre proiectate
pe mari ecrane răsărite din pământ, cosesc de zor
fără timp, fără spațiu, ciulini și dorințe
pentru un anotimp imaginat și obsesiv repetat
de ciobanii cu șarpele melodiei din fluier.

Și văd pe partea cealaltă a bărcii, o grădină
ce-a fost dincolo de verdele de mocirlă al apei,
cu broaște orăcâind la orice oră pentru ca
tu, învățând, să ajungi, să ascuți cădelnița
zornăind în fumul de tămâie,
apoi să refaci răsând sau plângând
micul anotimp în micul trup tăvălit
în grădină de câinii înserării, și să ridici brațele,
predându-te în fumul de tămâie al veacului.

Un portativ deschis

Printre rafale de căldură și frig, rezistă o casă
cu mai multe trupuri, cu mai multe inimi,
cu mai multe suflete fără niciun fel de aritmetică
știută pe un portativ lăsat mereu deschis
lângă icoană.

Vedeam atunci când ne înscriam în saltul mortal
casa așezată pe niște piloni de sirene în ceață,
și de acolo un pumn de țărână
mi se arunca în ochi.

Lacrime spăla imaginea grea, ca pe un vâl
de plumb, ce se lăsa peste trup,
și somnul ne sufoca, părea că totul era bine,
alunecos, când te prefaci că ai uitat, și urmează cea mai
dureroasă desprindere, așa cum ai lăsa
cail să rupă, iar tu ai rămâne într-o căruță
fără roți și privești prin praful lăsat de copite norii
care se strâmbă la tine, și cineva îi plesnește cu biciul în goană.

Căutăm pământul și lacrima

Păsările stau agățate de ramurile copacului
în aer, unele zboară netezind secunde iluzorii,
pe care le transform în sabia ce taie venele pământului
în apa de scaldă primordială.

Strâng pumnii, imagini de film cu intermitențe,
aprend ledurile albaștrilor neuroni, golurile

din mine luminate, altele în mizerie obscură
mă duc mai aproape de tulpina copacului din zbuciumatul cer,
unde păsările stau agățate de ramuri,
ca liliecii adormitelor peșteri cu brâul în apă.

Nimic nu e nou, orice pasăre înseamnă aripi
și carne, oase și ochi - ce face diferența dintre noi - ,
bipezii cu măști, felinare și păsări, actori zăpăciți,
ce căutăm pământul și lacrima lui sub pleoapa fierbinte,
este fuga din cenușa unde au ars iluzii și dansul drăcesc,
și acum cer îndurare spre a fi lăsate să zboare.

Un buzdugan de țipăt

M-am născut într-un pământ veșted, cu nume
de cetate, privind spre mare și spre cai de sticlă.
Nu știi cine a vrut ca țipătul meu proaspăt ,sânge de iepure,
din lutul cârnii să spargă în cioburi de oglindă culeasă
la lumina lunii și a stelelor care pășea apoi feceorelnic
în vârful picioarelor spre a nu speria ursitoarele
care se pregăteau calme sau furioase de un alt salt,
să ajungă la un trup gol, născut din trup gol obosit,
dintr-o mamă coborătoare din marea împărăteasă
potrivită de Dumnezeu din coasta lui Adam.

Și eu devenisem, nu știi cine a vrut, un alt Adam, diferit de Adam,
când Dumnezeu a obosit de atâta veghe și de ochi neînchiși
și n-a mai fost atent la trecerea prin atâta carne și lut,
să apară gol, cu un buzdugan de țipăt, pregătind scutecul ierbii
și apele spre a mă alinta și spăla până ce trâmbița îl va trezi ,
iar mama mă va arăta lui, plângând în brațele mele, plângând,
o lumină, plângând o noapte, plângând o zi, cât viața de fiară.

Arhiva de filme – oglindă

Fire de telegraf împrumutate de cabina ce păstrează
arhiva de filme,
păsări ce-mi sparg somnul cu ceva ce noi
nu vom avea niciodată, oriunde ar fi căutarea.

Ne cheamă la un spectacol repetat
în fiecare anotimp, deși doar toamna unele pleacă,
partea aceea de dumnezeire zboară
și o privim până ce mintea cade în măsura
lucrurilor și ne raportăm, cu distincție, la nimicuri,
zâmbind cu părțile din pământul ce rămâne întreg.

Noi nu adunăm ca păsările, pentru că triumful
îl avem în sângele ce nu curge prin venele copacilor,
norilor, într-o înșiruire banală, dar ne este dor mereu de iubire,
dezbrăcăm și plăcerea ce ni se dă ca pe o rație în celulă,
ne este dor de fire de telegraf, ca spectatori cu aripi încolțite,
pe care arhiva de filme ni le oferă, rar, e adevărat, și atunci
căutăm benzină și flacăra să dăm foc și să vedem filmul nostru întreg.

Dumitru Velea

Cartea istoriei secunde

„*Quae historia fuit facta poesis est*”
Seneca

Cărare în mijlocul șarpelui

Copil, alergam pe cărare,
sub soarele viu al amiezei,
când m-am întâlnit cu șarpele.

Bătrânul din urma mea
mi-a întins spada, spunându-mi
să îlucid.

Fulgerător am trecut spada
prin aerul aprins,
despărțind șarpele în două:

jumătate a dispărut în pământ
și jumătate a crescut la loc,
cu stea de aur pe creștet.

Am lovit a doua oară,
și-a treia oară, de nenumărate ori,
până la amurg;

mereu o jumătate se trăgea în pământ
și-o jumătate se făcea șarpe la loc,
și mai puternic, cu corn în frunte.

În zori, strălucitorii șerpi ieșiseră –
erau un singur șarpe, șuierând
pe linia orizontului.

Și eu zadarnic încercam să aflu
care-i cel dintâi,
și care este cel din urmă;

care este capul și care este coada,
care-i cu stea de aur pe creștet
și care-i cu corn în frunte.

Un singur șarpe era de jur împrejur
și o cărare pe care, bătrân,
mă ducea un copil de mână.

Roata de sub casă

La facerea casei,
bătrânul a trasat un cerc,
peste care a așezat temelia.

Spunea: *va ține loc de șarpe
până se va găsi un suflet
care să se așeze sub vatră.*

Între pereții casei citesc
despre *ouroboros* și casa
se mișcă, dintr-o parte într-alta.

Mă mișc invers mișcării ei,
spre a-i păstra echilibrul,
până apare luna

și-ncep să număr semnele
de pe pielea șarpelui
agățată pe stâlpul intrării.

Casa se leagănă mereu,
ca și cum ar fi pe ape –
șarpele se devoră și se schimbă:

s-a aprins focul în vatră
și-afară plouă. Bătrânul îmi face
semn să trec prin apele noi.

Ies. Și casa goală încremenește
ca o piele de șarpe,
în mijlocul drumului.

Iarnă ultimă

Mi se spune: *În fața ferestrei tale există un pom.*
Și eu nu văd decât un zid.

Mi se spune: *În crengile lui cântă păsările.*
Și eu nu aud decât un țipăt.

Mi se spune: *Crengile lui sunt împodobite cu flori.*
Și eu nu simt decât un veșmânt rece.

Despre arta cea mare, sau privire din istoria secundă

Zilele nu se leagă unele de altele.
Și între vertebrele coloanei există cartilaje
fără de care dansul nu ar fi posibil.

Verigi peste verigi sunt aruncate în pod
și altele în pivniță, așteptând să facă lanțul
prin încăperea noastră.

Cine îl vede nu face lanțul
și cine nu-l vede, cu atât mai puțin.

El singur se leagă printre noi,
pe deasupra capetelor, ca-n sala iluziei,
verigă prin verigă petrecându-se,
fără să aibă vreo tăietură.

Asta-i frumusețea lor! – spune copilul.
Asta-i nenorocirea noastră! – spune tânărul.
Asta-i viclenia lor! – spune bătrânul.

Copilul privește în sus și le-admiră legănarea,
tânărul privește în jos și le simte strânsoarea,
și bătrânul le-arată covorul întins:

firele nu se leagă unele de altele,
se împletesc, trecând bătătura prin urzeală,
și nasc neașteptate și repetabile flori.

Firului care se rupe i se trece nodul pe dos
și, sub ochiul și mâna țesătorului,
covorul înaintează după cum a fost năvădit.

Copilul este uimit de ceea ce vede.
Tânărul se luptă să sporească firele.
Și eu mă gândesc la trecerea firelor prin ițe,
pentru a schimba năvădeala urzelei.

Din fir după fir nu se-alege covorul.
Verigă după verigă nu naște lanțul.
Zi după zi nu formează istoria.

Câinele celest

De la stânca de sub care ies aburi,
câinele se întoarce amețit:

Cum să falsifice moneda statului;
sau poate chiar a falsificat-o, de a ajuns
pe drumul de la Sinope la Atena.

Vede un șoarece cum aleargă fără să-i pese
de ploaie sau vânt, de soare sau zăpadă;
și câinele învață:
vara, se tăvăleşte în nisipul fierbinte,
iar iarna, îmbrățișează statuiele de gheață.

**- Lăudată corabia care se pregătește să plece în larg
și nu se desprinde de mal niciodată!**

În cetate strigă: *Iată expoziția și concursul
de câini dresați! Priviți cum se naște servitorul
și stăpânul mulțimii! Supremă formă a ordinii!*

**- Lăudat cel care încearcă să se ridice pe treptele
scării
și nu urcă niciodată!**

După cum îl privește pe cel din față,
el cară în dinți un inel de aur sau un ștreang;
calcă cu picioarele pline de praf
covoarele aurite din odăile
în care omul s-a strâns ca o iarbă uscată.

**- Lăudat cel care se înmormântează cu fața în jos,
fiindcă ceea ce este jos va ajunge sus!**

Prin ochii câinelui privește un om. *Este ridicol
ca oamenii să poată trăi fără noi, își spune câinele,
pe câtă vreme, împreună, suntem zburători.*

**- Lăudat stăpânul ce-ți stă în față
și nu-ți răpește lumina soarelui niciodată!**

De pe pragul casei, Xenias cu fiii săi –
scriu Menippos și Eubulos în cărțile lor –
privesc, noapte de noapte, *Câinele celest.*

**- Lăudați stăpânul și câinele,
care mor în aceeași zi!**

Pheron

Pe obeliscul de piatră, lung de o sută de coți,
din Templul Soarelui, câteva linii mai amintesc
chipul bătrânului rege, Pheron,
cu eșarfa de pe ochi pe mâna dreaptă căzută.

Când fluviul s-a umflat până la optsprezece coți
și-acoperit holdele – viața supușilor –,
tânărul rege, cuprins de trufie, a apucat lancea
și cu toată puterea a aruncat-o între valurile fluviului.

S-a iscat vântul și mai puternic a împins apele,
cât mai departe, peste ogoarele și așezările omenești,
iar regelui – spun preoții vechi – i s-a luat vederea,
vreme de zece ani, pentru ziua iluziei.

Și în singurătatea templului își căuta lancea;
pe treptele de piatră, bucată cu bucată, i-au adus-o
valurile, dar în noaptea sa o văzuse plină de sânge.
În al unsprezecelea an, oracolul din Buto i-a dat veste:

*Pentru vederea dintâi trebuie să te speli pe ochi cu apa
din urmă a femeii, care decât cu bărbatul ei a trăit!
Udul soției lui l-a trecut peste ochi, dar zadarnic.
vreme de un an a încercat, până a găsit femeia curată.*

Fluviul îndurător trece pe lângă templu, unei alte
forme dându-i viață. Pheron, trezit din somn,
îi contempla, de pe pragul celor două lumi,
trecerea peste margini, ca un dar ceresc.

Femeile, al căror ud îl încercase, le-a strâns
în Erythrebolis și le-a dat foc cu oraș cu tot;
cu cea miraculoasă, întrupată pentru sine,
a trecut prin portalul marelui Templu.

Fluviul a acoperit cenușa orașului, dar flăcările
i le-a dus marea cea mare, ca amintire.
De pe obeliscul de piatră din Templul Soarelui,
tot mai șters, Pheron le vede din ce în ce mai clar.

Cristina Scarlat

Fără titlu (1)

(un fel de poem dintr-un fel de volum în curs de...)

duminică, 1 mai/ luni, 2 mai 2022, Iași

- I. nu știa ce-l așteaptă când i s-a împletit umbra de umbra mea nici eu nu știam ce m-așteaptă când i s-a împletit umbra de umbra mea încă exersam să renunț la mersul pe sârmă să învăț mersul cu picioarele pe pământ și apoi cu el în gând am început să
- II. silabilesc și mersul pe apă și mersul pe vânt îmi ieșeau toate sforile din ciucurii din privirile deșirate și mă țineam de firele de lumină crezând că sunt adevărate dar erau vânt era doar visul meu care îmi flutura pe spate ca pletele-n vânt
nu știu ce e cu mine merg pe stradă strada e bolnavă cred că lumea din visul meu nu e chiar cea de pe stradă cred că el cel din vis trece pe lângă mine pe stradă dar mă trezesc brusc nu e decât vis căci mă trezesc cu privirea hulpavă goală el nu e pe stradă a rămas în vis imprecis indecis interzis fiindcă mâna lui nu-mi răcorește silabele nu mă prinde de mână cuvintele lui m-au atins visul s-a retras din vis s-a
- III. ce-o fi cu mine îmi zic când încerc să descifrez năluci pe vânt prin oraș a un tattoo nărăvaș nu prind decât sfori de vânt și pene de porumbel care se-așează pe aripa mea
- IV. ce-o fi cu mine îmi zic când încerc să mă strecur printre semenii mei cred eu pe alei și mă trezesc din vis în realitate nimic nu e în carte nu-i ca la carte mă rostogolesc și cred că merg cu picioarele pe pământ când de fapt nu fac decât giumbușlucuri pe vânt
- V. și mă mir de ce nu-mi vorbește de ce nu-i vorbesc de ce nu mă privește de ce nu-l privesc nu mă privește cum nu îmi vorbește cum nu mi-a vorbit de parcă se simte rănit recunosc am greșit am confundat realitatea cu realitatea din vis am respirat imprecis și el iar s-a dezis.
- VI. eu nu sunt de-aici sunt dintr-o altă zare dar mi-aș fi dorit să evadez în zarea lui în zarea în care se spune picioarele picioare și nu aripe nu mă privi i-aș spune eu nu silabilesc în legile tale nu mă poți condamna pentru ceea ce sunt cum nici eu nu te condamn pentru că nu știi cum sunt te crezi cu picioarele pe pământ dar nu faci decât să treci pe lângă mine cu picioarele pe pământ dar cu picioarele goale eu te văd cu picioarele goale n-ai dreptul să mă arăți cu degetul fiindcă nu știi cine sunt n-ai dreptul să condamni când te împiedici de umbra mea prin oraș și tu chiar crezi când mă vezi din lumea ta că merg cu picioarele pe pământ hei lup nărăvaș
- VII. dar tac sunt doar o frunză în copac deși o frunză vorbitoare căzătoare
- VIII. el încă nu știe cine sunt cum sunt tatuare pe vânt
- IX. n-a învățat să mă tragă de aripă m-a condamnat orbește cu tăcerea cu neprivirea cu arătatul cu degetul cu fuga ca hopa mitică dar nu știe ce-atârnă în aripa mea nici eu nu știu de ce în fine mi-e frică
- X. mi-e frică și moștenirea e adâncă e grea
- XI. dar ce
- XII. ce-aș putea să-i mai spun l-am lăsat în drum doar o dată și el m-a lăsat o dată și-nc-odată și-nc-o dată în drum și pe coșul casei mele din vis iese fum și știu că nu am evadat din vis în realitate ci tot în vis îmi mestesc prescura
- XIII. acum mă arată cu degetul inimii căzut în fine nu merit cum nici el n-a meritat să-l las în drum și nu merit să îmi calce umbra pe drum
- XIV. dar
- XV. asta sunt
- XVI. dream is not enough ar spune jim parafrându-se

- XVII. people are strange
XVIII. vis realitate realitatea ca vis unde e oglinda eu unde sunt pe care parte
XIX. în vis sau realitate
XX. ne vom vorbi poate în viața cealaltă în altă veșnicie nu doar pe hârtie după ce ne vom fi învățat lecțiile să distingem imperfecțiile
XXI. acum
XXII. ne trecem viața de pe un trotuar pe altul tatuând înaltul
XXIII. hmmm au cobilit pe spleșini plugurași cuibucărind pletuci de murgișoare fluruci de gheme rombe etc
XXIV. el nici acum nu știe de ce boală suferea ktk altel nu m-ar arăta cu degetul și nu și-ar șterge picioarele pe umbra mea ca acum și nu mi-ar lăsa umbra în drum s-ar înveli cuminte în ea
XXV. și poate
XXVI. nu în viața asta dar măcar în cea viitoare o să ne amintim ne vom fi învățat lecțiile o să ne vorbim o să umplem timpul gol să nu mai treacă pe lângă noi gol ci plin de povești cu soare cu cer senin cu oameni pe care nu-i vom lăsa să treacă pe lângă noi cu aripa beteagă și le-om vom vindeca așa cum putem așa cum știm fiecare pre limba lui și în lumea sa
XXVII. acum uiuim
XXVIII. nu am arme dar mă simt de parcă mi-am lăsat jos armele ca melcul pe spate coarneau
XXIX. îmi cer iertare el ar trebui să-mi răspundă pentru puțin
XXX. deși tot nu știu în ce limbă vorbim
XXXI. poemul aceasta e fără titlu deși ar fi unul
XXXII. iartă-mă
XXXIII. deci iartă-mă
XXXIV. pentru zilele în care nu ți-am răs
XXXV. iartă-mă pentru zilele în care nu ți-am mușcat din ciocolată
XXXVI. iartă-mă pentru nopțile când nu ți-am plâns așa cum nu am plâns niciodată
XXXVII. iartă-mă pentru zilele lunile anii viața pe care nu ți le-am atins decât în vis
XXXVIII. iartă-mă că te-am lăsat mut când m-ai văzut și nu m-am oprit când te-ai oprit fiindcă ei bine acum știi că n-ai mai văzut așa ceva niciodată
XXXIX. iartă-mă că nu-ți știam limba și nu-mi știai limba că am învățat împreună să ne silabisim dar ne-am pierdut pe drum n-avem să știu că tăcerea și golul și necuvintele nu pot ține de ciocolată caldă nu pot umple golul mai degrabă îl scaldă în hăuri de gând circumscris altui gând care nu e de pe pământ
XL. că necuvintele și neînțeleșurile ne vor arde prea tare ne vor lăsa cu picioarele goale și mergem acum cu picioarele goale fiecare pe alte cărări
XLI. eu pe 27
XLII. iartă i-aș zice
XLIII. viața lui nu e ca viața mea viața lui e goală în realitate a mea e goală în realitatea din vis în care respir imprecis
XLIV. l-am lăsat m-a lăsat două meduze confuze palpând mlaștinile din oraș indecis
XLV. el nu e decât doar omul din vis eu cea din vreo carte ne vom reculege pe-o carte în vreo altă viață după ce ne vom fi învățat lecțiile în realitatea imperfecțiile
XLVI. am greșit când am greșit crezând că ciocolata e doar a mea nu era decât mușcată de altcineva și de altcineva când eu în vis mă visam unica fiindcă m-a privit o dată ca niciodată de parcă n-a mai privit așa niciodată de parcă atunci se năștea
XLVII. ș.a.m.d
XLVIII. i-am spus deja în altă parte în carte că îl priveam în ochi și el credea că glumesc și trecea mai departe și a crezut că glumesc nu că așa avea circumstanțe atenuante în lumea sa
XLIX. și a trecut mai departe

- L. în vis
LI. nefiresc
LII. și n-aș putea spune nu i-am putut spune ce anume m-ar opri ce m-ar fi oprit acum m-ar fi îmblânzit fiindcă nu știu ce anume atârnă în aripa mea de nu mă lasă să respir în realitate ci doar în vis și apoi dacă i-aș tot spune așa totul lui ce i-ar mai rămâne să afle din irealitate și realitate ca-n vis
LIII. cred că aș fi prins curaj chiar dacă el omul din vis n-ar mai fi rămas doar în vis și ar fi împărțit ciocolata privirii doar cu lacrima mea
IV. ceea ce imprecis lumea sa nu e lumea mea
LV. nici riga crypto și lazona enigel
LVI. poate cea mai pe la margine de constelații nițel
LVII. timpul nu s-a scurs nu s-a rupt s-a întrerupt nu ne-a încăput cu alaiul nostru de zeghe și fluturi de vânt tatuând zarea dar mai sunt veșnicii în care vom avea șanse să creștem maturi de copii care acum trec cu picioarele goale plini de mândrii dar cu picioarele goale fiecare pe alte cărări.
LVIII. eu pe 27
LIX. s-a făcut noapte
LX. am obosit
LXI. deci
LXII. m-am născut defect s-a născut defect asta precis pradă prada din vis citadin
LXIII. dar
LXIV. anormalitatea mea nu e anormalitatea sa nu i-am zis dar ne-am recunoscut de la evi depărtarea după mușcătura din suflet după arșița necuvintelor pe care lumea ni le varsă pe rană ca sarea pe rană asta chiar în realitate nu în vis ne-am recunoscut după umbra tatuajului cu sânge al lui pe vânt al meu pe cerneală simpatică
LXV. ne-am dezis de moși și strămoși fentând realitatea cu grație cu lacrima la vedere și apoi tot am dezis de una de alta
LXVI. dar asta nu permite nimenui să ne arate cu degetul
LXVII. asta nu-i dă dreptul să mă arate cu degetul mai ales după ce i-am tot scris și chiar dacă a citit printre rânduri
LXVIII. va rămâne omul din vis
LXIX. fiindcă nu m-a făcut din carne și duh din cuvintele cu care i-am scris tattoo-ul a fost pe vânt nu pe lacrimă nu pe vis
LXX. mai departe
LXXI. nu știu
LXXII. rămas bun
LXXIII. bun venit
LXXIV. e departe
LXXV. e întuneric
LXXVI. tăcere
LXXVII. pustiu
LXXVIII. pe arsură ceva s-a stins s-a prelins
LXXIX. P.S. azi e ziua mea și azi l-am văzut prin oraș nu m-a văzut mergea liniștit ușor aplecat ușor obosit eu taur fantast el lup năvălaș
LXXX. iași
LXXXI. ș.a.m.d
LXXXII. i-aș spune iartă-mă
LXXXIII. am obosit

Gheorghe Glodeanu

Jurnalul ocult al lui August Strindberg

Apărut în versiune românească abia în 1997, *Jurnalul ocult* al lui August Strindberg ne lasă să pătrundem în intimitatea unuia din marii dramaturgi de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX. Cartea beneficiază de introducerea și de notele lui Torsten Eklund, de o *Notă asupra Jurnalului ocult* semnată de Gabriela Melinescu, traducătoarea lucrării, și de *Un portret al lui Strindberg* realizat de Jollivet Castelot în 1912. Cunoscutul dramaturg suedez s-a născut în data de 22 ianuarie 1849, la Stockholm, și s-a stins din viață la 14 mai 1912, în orașul său natal.

În prefața sa, Torsten Eklund reconstituie odiseea publicării *Jurnalului ocult*. Acesta este considerat „portretul cel mai puțin retușat și cel mai intim pe care ni l-a lăsat scriitorul”. Publicarea târzie a textului se datorează atitudinii ezitante și contradictorii a diaristului față de propriile sale însemnări. După cum precizează autorul studiului introductiv, prima mențiune a *Jurnalului ocult* este făcută într-o scrisoare din 1904 adresată traducătorului german al operei lui Strindberg. În această epistolă, dramaturgul îi cere lui Emil Shering ca, în cazul în care va muri, să publice toate operele sale autobiografice, inclusiv *Jurnalul ocult*. Peste câțiva ani, în 1907, diaristul îi oferea lui Karl Otto Bonnier ceea ce considera a fi cea mai importantă operă postumă a sa, *Jurnalul ocult*. Cartea nu trebuia însă să apară decât după moartea scriitorului. Strindberg recunoaște că toate experiențele stranii pe care le-a avut sunt prezentate în însemnările sale. Este vorba de o serie de „probleme intime”, motiv pentru care numele personajelor au fost scrise adesea cu litere grecești. În 1908, dramaturgul se răzgândește și cere ca lucrarea să nu fie publicată niciodată. Revine asupra deciziei la scurt timp înainte de moarte, când solicită ca toate operele sale autobiografice să fie reunite într-un singur volum, într-o ordine bine stabilită.

În *Introducerea* sa, Torsten Eklund atrage atenția asupra locului special ocupat de *Jurnalul ocult* în opera lui Strindberg. Dramaturgul și-a început însemnările în data de 21 februarie 1896, într-un moment de acută criză existențială, zugrăvită în romanul autobiografic *Inferno*. Ultima însemnare este datată 11 iulie 1908. În această perioadă, autorul *Dansului morții* trăiește o serie de întâmplări pe care nu le poate explica decât prin intervenția unor puteri ascunse. Drept consecință, se apucă să își noteze experiențele, iar însemnările s-au transformat în paginile unui jurnal. În mod treptat – spune Torsten Eklund – observațiile au câștigat în profunzime,

transformându-se într-o serie de meditații asupra condiției umane. Elementele oculte încep să se diminueze îndeosebi după 1900, când existența dramaturgului se leagă tot mai mult de cea a lui Harriet Bosse. Zbuciumata poveste de dragoste trăită alături de capricioasa actriță ocupă centrul preocupărilor diaristului, iar când aceasta îl părăsește, Strindberg renunță la jurnalul său.

Din păcate, ediția românească nu reproduce întregul text al jurnalului. Mai mult, am putea presupune că lipsește tocmai partea cea mai interesantă, cea legată de experiențele oculte ale autorului. Editorii au preferat să publice doar acele pasaje care zugrăvesc cea de a treia căsătorie a lui Strindberg. Anterior, acesta a mai fost însurat cu actrița Siri von Essen, fosta soție a baronului Wrangel (1877-1891), și cu jurnalista Frida Uhl (1893-1895). În 1901, dramaturgul se căsătorește cu actrița norvegiană Harriet Bosse. La data respectivă, Strindberg avea deja 52 de ani, în timp ce tânăra lui soție abia a împlinit 23. Din păcate, mariajul nu rezistă nici de această dată, iar cei doi se despart după numai trei ani.

În 1932, Harriet Bosse a publicat scrisorile pe care i le-a adresat dramaturgul, corespondența dezvăluind numeroase detalii în privința legăturii zbuciumate dintre ei. În mod firesc, jurnalul nuanțează informațiile existente în corespondență. Torsten Eklund menționează faptul că, încă de la începutul conviețuirii lor, cei doi au conștientizat faptul că le era imposibil să trăiască împreună fără conflicte. Caractere puternice, cei doi vedeau altfel viața, dezacordurile fiind accentuate și de uriașa diferență de vârstă dintre ei. Divorțul din 1904 nu a însemnat însă întreruperea tuturor legăturilor. În ciuda neînțelegerilor și a despărțirilor, Strindberg nu a încetat să își iubească soția, cu care avea o fiică. Cu toate acestea, întâlnirile lor se transformau adesea în certuri și reproșuri. Acest lucru îl face pe Strindberg să viseze la o legătură pur spirituală. Pornind de aici, Torsten Eklund abordează problema delicată a raporturilor „telepatice” ale lui Strindberg cu fosta lui soție. De acest aspect ține și caracterul „ocult” al jurnalului. Chiar și după despărțire, dramaturgul are impresia că Harriet îl caută în timpul nopții și are iluzia prezenței fizice a iubitei sale. Impresia se păstrează și atunci când actrița pleca într-o călătorie. Autorul prefetei nu încearcă să ofere o dezlegare psihologică sau fiziologică a acestui fenomen insolit. Torsten Eklund explică lucrurile prin forța imaginativului, în măsură să i se substituie realității. Această puternică forță imaginativă făcea posibilă

apariția pe scenă a personajelor la care se gândea dramaturgul. Jurnalul insistă pe experiențele de erotism imaginar trăite de către Strindberg, prezentate într-o perspectivă ocultistă. Imaginea iubitei continuă să îl bântuie pe scriitor și atunci când aceasta îi aparține unui alt bărbat. Mai mult, obsesiile nocturne revin cu și mai multă intensitate. Torsten Eklund identifică aici prezența unui dezechilibru psihic. Cu toate acestea, dimensiunea mistică a jurnalului poartă amprenta unor detalii realiste. Dramele sentimentale trăite de către scriitor au dat naștere în operă unor meditații remarcabile despre iubire, așa cum se întâmplă în piesele *Lebăda Albă*, *Spre Damasc III* și *Regina Christina*.

Dintr-o notă aflată în fruntea volumului aflăm că printre însemnările din *Jurnalul ocult* au fost intercalate și o serie de fragmente din corespondența celor doi soți, însoțite de comentariile Harrietei Bosse la ediția din 1932 a scrisorilor. Fragmentele preluate din dialogul epistolar au menirea de a nuanța întâmplările dramatice trăite de către cei doi oameni de teatru.

În observațiile sale, Gabrielei Melinescu vorbește despre femeile emancipate și sofisticate din viața lui Strindberg. Pentru a schița portretul dramaturgului, exegeta se inspiră din rândurile alchimistului francez Jollivet Castelot. Observațiile acestuia întregesc paginile *Jurnalului*, în care se prezintă „ultimele momente din drama alchimică a iubirii” dramaturgului pentru actrița Harriet Bosse. Deși în 1898 dramaturgul declara că abandonează alchimia de dragul teatrului, adevărata sa vocație, Gabriela Melinescu precizează că Strindberg „nu părăsește arta magiei decât ca s-o trăiască pe viu în relația complicată cu soția sa, Harriet”. În mod paradoxal, iubirea celor doi dobândește o nouă dimensiune după despărțirea lor. Acum începe ceea ce dramaturgul numește „o iubire telepatică”, violentă și pasională. Harriet se căsătorește cu actorul Gunnar Wingard, dar nici acest mariaj nu rezistă, astfel încât cei doi se despart în 1912, anul morții lui Strindberg. În 1927, Harriet se căsătorește pentru a treia oară cu actorul Gustav Edvin Adolphson, mai tânăr decât ea cu cincisprezece ani. Căsătoria lor ține până în 1932, an în care Edvin se recăsătorește. Muza lui Strindberg se stinge din viață la Oslo, în Norvegia, în data de 2 noiembrie 1961. Diaristul notează în jurnalul său derularea dramei alchimice, insistând pe trăirile sale deosebit de intense. Gabriela Melinescu relevă unicitatea acestei opere, care este comparată cu *Cartea de vise* a lui Swedenborg. Ea insistă pe ideea că este vorba de o lucrare care nu a fost scrisă în vederea publicării. Mai mult, unele texte nici nu pot fi tipărite deoarece sunt codificate. Pentru a reflecta intensitatea „iubirii sale telepatică”, Strindberg recurge la diferite forme de expresie: alfabet arhaice pentru a reda anumite trăiri, utilizarea unor culori pentru a sugera diferite stări de spirit, introducerea în text a notelor muzicale etc. Scriitorul simte lângă el

prezența binefăcătoare a muzei sale, care îi inspiră creația. Dar această prezență se dovedește devoratoare, asemenea unui vampir ce se hrănește cu sângele victimei sale. În felul acesta, erosul se împletește tot mai mult cu thanatosul. Dorind să se îndepărteze, Harriet era torturată de ideea că dramaturgul se gândea tot timpul la ea. Interesant e că indiferența iubitei nu l-a descurajat pe Strindberg, care a continuat să o viseze. Gabriela Melinescu precizează că dramaturgul admira la femeii vocația de soție și mamă. Acesta era idealul său. Femeia este comparată cu athanorul alchimiștilor în care se plămădește viața, iar iubirea reprezintă ingredientul necesar pentru realizarea transmutației magice.

Jurnalul alchimic beneficiază și de *Un portret al lui Strindberg* semnat de alchimistul Jollivet Castelot (1874-1937). Creatorul Societății Alchimice din Franța evocă prietenia care l-a legat de reputatul dramaturg, cu care a întreținut o lungă și interesantă corespondență. Ocultistul evocă întâlnirea de neuitat pe care a avut-o cu autorul *Lebedei Albe*, la Paris, unde acesta trăia „într-o sălbatică izolare și sărăcie”. Castelot schițează portretul unui „bărbat viguros, foarte simplu, cu o privire albăstruie, dulce și temătoare, care contrasta cu duritatea”. Cu această ocazie, Strindberg i-a prezentat ultimele sale experiențe alchimice, dar nu se precizează în ce anume au constat ele. Se menționează doar că dramaturgul „avea o ingeniozitate rară” și „o credință de vizionar”. În plus, cercetările sale „țineau mai mult de rațiune și intuiție decât de experiență”. După această întâlnire, Strindberg a devenit unul din colaboratorii revistei *L'Hyperchimie*, patronată de fondatorul Societății Alchimice din Franța. Între 1896 și 1899, el a tipărit numeroase articole în publicația prietenului său. Ele reflectau „marea originalitate a gândirii sale, ingeniozitatea teoriilor, intuiția genială a încercărilor sale sintetice în ceea ce privește Aurul, Iodul, Sulfur, toată chimia unitară”. Observațiile alchimistului Strindberg despre transmutația diferitelor substanțe chimice au fost exprimate în *Cartea de Aur*. Pe de altă parte, filozofia sa a fost expusă în lucrările *Scrisori despre Chimie (Hortus Merlini)* și *Sylva Sylvarum*. Sunt studii care dezvăluie în același timp „omul mistic, omul de știință și poetul superior care a fost August Strindberg”. Castelot menționează că lucrări precum *Introducere la o Chimie Unitară* din 1895 și *Antibarbarus* mizează pe „combinațiile numerice studiate de ermetism”. După ce a fost ateu și ocultist, Strindberg a devenit swedenborgian. Apoi s-a îndepărtat de ocultism și ezoterism, după 1902 consacrându-se din nou teatrului.

Versiunea românească a *Jurnalului ocult* se ocupă de o perioadă extrem de zbuciumată din existența lui August Strindberg, cea cuprinsă între 1900 și 1908. Este o etapă a renașterii spirituale a dramaturgului, a apariției unor creații remarcabile, dar și a marii pasiuni pentru actrița Harriet Bosse.

Delia Muntean

Cărțile din vis ale lui Vasile Igna

La mai bine de o jumătate de veac de la debutul editorial, proiectul liric al lui Vasile Igna pune în lumină o conștiință artistică pe cât de neliniștită, pe atât de exigentă, de consecventă și de coerentă în articulațiile ei. Backgroundul cultural și poetic e de ținută, fermitatea în exploatarea energiilor interioare exemplară, finețea și diversitatea registrelor lingvistice și ale poeticului remarcabile. E vorba, înainte de toate, de încredere în trăinicia faptei culturale oneste, de permanenta cenzură a sincerității, a autenticității și, nu în ultimul rând, de refuzul irosirii sterile a emoției și a cuvântului¹. Dacă adăugăm la acestea voluptatea contemplației și a reveriei, împăcarea liber consimțită cu solitudinea, dar mai ales solidaritatea și comuniunea, deloc contrafăcute, cu lumea naturală – vegetală și animală –, umilă și mereu surprinzătoare, vom avea figurat un portret liric ale cărui linii sunt aproximativ aceleași pe parcursul celor cinci decenii.

Cele treisprezece volume de versuri (*Arme albe* – 1969; *Fum și ninsoare* – 1972; *Provincia cărturarului* – 1975; *Starea de urgență* – 1981; *Grădina oarbă* – 1984; *Insula verde* – 1986; *Orbite* – 1989; *Călăuzele oarbe* – 1999; *Urme și semne* – 2004; *Lumină neagră* – 2008; *Animale domestice* – 2011; *Locuri pustii* – 2013; *Periscop* – 2019) înseamnă tot atâtea „provincii”, tot atâtea frontiere și pietre de hotar, tot atâtea însemne ale unei patrii, în aceeași măsură reale și imaginare, și, în cele din urmă, un itinerar poetic cu repere sigure, chiar dacă nu întotdeauna ușor identificabile.

În tentativele de cartografiere a teritoriului său poetic, exegeții au sesizat preferința autorului pentru actualizarea unor dimensiuni ale expresionismului și ale suprarealismului, mixate subtil cu elemente clasice ori împrumutate din arealul simbolist. A fost remarcată, de asemenea, preocuparea de a-și primeni spațiul personal cu fiece nouă carte, poetul evitând astfel tihna aservirii aceluiași pattern al construcției și punând la lucru implicit competențele de lectură ale receptorului. Li se adaugă inaderența la un context politic și social toxic pentru ființă, refuzul arsenalului tematico-stilistic și al perspectivei ideologice propovăduite în deceniile din urmă ale secolului trecut – realități care, precum în cazul altor scriitori din aceeași generație, au legitimat izolarea

în perimetrul intim al bibliotecii și evadarea pe tărâmul compensator al imaginarului.

Rostind și rostindu-se (cu discreție și umilință), Vasile Igna – omul, bărbatul, creatorul – se caută pe sine; cercetează îmboldurile și izvoarele devenirii proprii și ale celei universale, își scrutează marginile originare și își construiește răbdător-pătimaș granițe fictive, stăpânite doar de el însuși. Acestea din urmă îi îngăduie incitante ocoluri/*meandre* prin hățișurile bibliotecii („Voluptatea se ascunde în spatele / acestei camere ticsite de cărți / și ornice” – *Șpre călătorie*, vol. *Insula verde*), înlesnind devierea ingenioasă a impulsului confesiv înspre elemente exterioare. De altfel, în viziunea poetului clujean, spovedania frustă („povestea și rezumatul școlăresc al biografiei netransfigurate”²) impietează ceremonialul liric, smulgând poemul din sfera sacră, neperversită a sărbătorii. Versiunea particulară a dezvoltării, aceea pentru care optează Vasile Igna, o regăsim formulată în cuprinsul unui interviu recent acordat jurnalistului Cristian Pătrășconiu (publicat în nr. 4-5/2021 al „României literare”): „Pentru mine, biograficul înseamnă a avea modele. Modele pe care mi le asum, dar pe care le urmez cu măsură și circumspecție. Și pe cele omenești, și pe cele culturale, în cel mai larg înțeles al cuvântului. Iar dacă, așa cum se spune, literatura e viață, atunci cea mai la îndemână e viața ta. Cu toate ale ei, dar cu condiția să ai ochii limpezi și porțile larg deschise. Cu atât mai mult izvoarele poeziei se află în propria biografie, doar că una e izvorul și altceva e albia. Dacă poezia se mulțumește cu ceea ce a dobândit la izvor, iar aluviunile pe care le duce la vale nu au un miez, un sâmbure, o miză, care să le coaguleze și să nu le lase să se poticnească în răgălii, albia se umple de nămol și nisipuri amorfe”.

Autorul își teaurizează sedimentele purtate prin „albia” poemelor în câteva nuclee – *insula*, *grădina*, *provincia* –, un fel de centre (ale cosmosului și ale ființei deopotrivă) având o evidentă și imperturbabilă stabilitate. La rândul lor, „locurile pustii” forfotesc în ele însele, fiind mai degrabă tărâmurii în care se învâlmășesc antinomiile, noduri ce atrag întru odihnă – spre a le mâna apoi către o nouă risipire – frânturi de gând, imagini onirice, amintiri, bruioane de conversație, urme culturale din

¹ „Am învățat – numai eu știu cu ce preț – să fiu extrem de exigent cu ceea ce fac. Și să nu fac compromisuri. Niciun fel de compromisuri, când e vorba de ceea ce are atingere cu scrisul”, *Vasile Igna: „Mă simt solidar cu toți cei ce vor binele culturii române”* [interviu, Cluj-Napoca, 1981], în Augustin Cozmuța, *Punct de trecere*, Baia Mare, Editura Gutinul, 1995, p. 41.

² „Perseverența e productivă, iar inconsecvența e... diabolică” [Ovidiu Pecican în dialog cu Vasile Igna], „Steaua”, an LXXII, nr. 7, iulie 2021, p. 15.

alte epoci și spații... În jurul lor, ca să le țină laolaltă, poetul țese tot felul de fuiuare, în permanentă răscucire și ele, întezind parcă și mai mult arderile/prefacerile dinăuntru. Vârtejul devenirii, impulsul neostoit de a fi, de a (se) crea și re-crea generează între aceste *cercuri* (uneori concentrice, alteori secante) stranii complicități, încrângături surprinzătoare. Imaginația poetului se deplasează de pe o orbită pe alta („O, cum dam buzna spre / chipul poleit de zori al poeziei / cum alunecam printre pericole și plăceri!” – *Deal [Eu am iubit aceste locuri]*), stârnită de hăul dintre inele („Complota cu Golul, mințea ipotezele” – *Masca lui Newton*) sau furată de magia dansului, de ingeniozitatea acrobației („Sub cupolă se încearcă figuri de sinucigaș”... – *El revine mereu*).

Din când în când, își mai iscodește, cu coada ochiului, cititorul, se frământă, se întreabă de se va încumeta acesta să-l însoțească *acolo*, în *ființa-i secretă*, acolo unde (mărturisește poetul în interviul amintit) „când e secetă, când revărsări și inundații, când prea cald, când prea frig”... În locul acela misterios, „niciodată confortabil”, însă „curat, aseptic, onest intelectualicește”.

Reuși-va el – mădărit baudelairian: „mon semblable, mon frère” – să-i simtă *grădina, provincia, insula* (apoi *valea*, apoi *dealul*) ca pe propriul trup? Le va îngădui să-și găsească împlinirea în mintea și în inima lui?

Iată că sihăstria de care vorbeam capătă valențe suplimentare, datorate – credem – mai cu seamă anxietății eului auctorial de a se ști privit până în străfunduri, smereniei de a se comunica pe sine cu toate ale sale. Mai fiecare poem presupune, de aceea, un lector neinhibat de risipa – fals aleatorie – a pieselor de puzzle, unul deschis interogațiilor metafizice, iubitor de experimente, capabil de traversări repetate ale textului. Un receptor care știe să se desfete cu spectacolul limbii. Să-l contemple. Nu în ultimul rând, un partener de dialog sensibil, preocupat de noblețea gândului și a gestului. În stare a capta intuitiv fulgurațiile ființei lirice, *poemul interior* („Să înțelegi astfel că întotdeauna / poezia e egală cu poezia / cu ceea ce e scris / înăuntrul tău / text pe care nu-l poate citi nimeni / și chiar citindu-l nu-l poate înțelege” – *Vocativ*), adâncul unde – ar spune Vinea – „uitare nu e / și doar în vis pătrunzi” (*Steaua somnului*).

Consecința ar putea fi, odată dezlegate efluviile sufletești și lămurite (trecute prin foc) câmpurile asociative predominante, nu doar *dănuirea* mai degajată pe / printre undele textuale și redescoperirea energiilor întemeietoare ale spiritului, cât nevoia de prelungire a șederii în intimitatea lumii autorului.

*

„Nu sfârșește visul / în marginile zilei”...

În osârdia noastră de a descifra/descânta aventura inițiatică a lui Vasile Igna, am luat ca suport poeziile

reunite sub genericul *Cartea din vis* (Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2020). Adunate laolaltă, sub aceeași copertă, ele scot la iveală semnificații și corespondențe proaspete, inedite, mai puțin vizibile în momentul publicării inițiale. Ies acum mai lesne în evidență obsesiile imaginărilor auctorial – datoare, să recunoaștem, și provocărilor bibliotecii –, iar întrupările, metamorfozele „nomade” ale acestora capătă o fluentă stranie, aservită rânduielilor regimului oniric. Este, am putea spune, tocmai orizontul de așteptare pe care îl implică titlul. În *Nota* ce însoțește volumul, Vasile Igna justifică alegerea metaforei din titlu (în defavoarea impulsului prim de a-și numi antologia *Provincia cărturarului*) prin faptul că „scriem toată viața o singură carte. O carte ca un copac ale cărui ramuri se ridică spre cer, dar care are rădăcinile în solul capricios, și greu de deștelenit, al visului”. Doar că acesta din urmă „nu zămislește, ci developează, nu impune, ci sugerează. Realitatea lui e aparentă, iar aparența imanență. El ascunde mai mult decât dezvăluie. Iar ceea ce dezvăluie e mai degrabă ceea ce rămâne scris, decât ceea ce a fost închipuit ori năzuit” (p. 7-8).

Sunt precizări care au menirea de a limpezi implicit procesul de creație, axat cu precădere pe viziune („Atunci când visezi nu-i niciodată noapte / nu aștepti să bată lumina în peretele / plin de umbrele somnului / să ridice stururile de pe ochii / umflați de vedenii. / [...] / Poate că vezi mai mult decât vezi / poate că musculițele-acestea netrebnice / povestesc despre înrudirea ta cu toamna / și cu vântul echivoc al poemului / foșnind în memorie” – *Memorial*) și neîndatorat mimesis-ului. Irealitatea visului – fluidă, haotică, ambiguă, despovărată de timpul cronologic – este convertită în poezie, text ce capătă o logică proprie grație normelor scripturale din starea de veghe. Ea devine astfel realitate („oglină aburită” – *Poem*) prin mijlocirea limbajului. Și, neapărat, cu complicitatea lectorului, care, la rândul său, o poate retransforma în spațiu propice reveriei.

*

„Te scoli și te-mpiedici de corola unei flori din covor.”

[Orbită (*Dimineată. Te uiți la covor, desenul e-aceleși*)]

*

Universul poetic se dovedește așadar în continuă *lucrare* (*id est*: mișcare, transformare, fierbere), atât în interiorul inelelor semantice ori prin conexiunile ce se dezvoltă între ele (inclusiv prin reluarea programatică a unor secvențe, cum se întâmplă cu versul „Calm. Liniște. Ger. Nicio mișcare din gene”, din poemul *Orbită [Nu știa nimeni de unde veneau]*, reciclat – cu unele modificări prozodice – în *Fereastra* care îl succedă), cât și la nivelul instanțelor lirice. Este un proces care pune la lucru și emitentul, și receptorul, îi obligă să se autodefinească în relație cu spațiul textual abia

creat, să-și evalueze gradul de libertate („în poezie orice mișcare trebuie luată în serios” – *Azi noapte*), să-și reconsidere atitudinea vizavi de antinomii. Construiți ei înșiși din contrarii cu frontiere poroase, maleabile („Jumătate-n pământ / jumătate afară / jumătate disperare / jumătate lumină amară” – *Între două cadranе*; sau: „jumătate rugă, jumătate erezie” – *Egloga a VI-a. Iunie*: „*Nel mezzo del cammin...*”), au ocazia de a învăța să le gestioneze fără încrâncenare – căci „râsul și plânsul se-adapă din / apele aceluiași râu” (*Lucrări și zile*), iar „Tiparu-i vechi, de lut uscat, / și blestemat și adorat” (*Se schimbă oamenii*) –, să le contemple prefacerile, să se dezrobească – prin estetic – de pulsațiile lor negative asupra ființei.

Personalitatea auctorială glisează blând-periculos de la o ipostază la alta, consumându-se, pe rând ori simultan, în spațiul concret, comun, evenimential și/sau în universul subiectiv al plâsmuirilor, adesea mai plin de miez și mai real decât contingentul („Ea care, cu viers subțire, / mă trage spre nemărginire, / când, spre seară, ori spre dimineață / un fir fierbinte de ceață / mă leagă dezlegându-mă de viață” – *Șoaptă*). Între ele se nasc contradicții, înfruntări, suspiciuni ce derutează făptura și îi sporesc angoasele: „Priveam Pământul (mă feresc / de vise, *l'état de rêve c'est mon état normal, mais...*) / Nu mai privesc Pământul, îmi închipui doar” (*Starea de urgență*).

Alteori, între vis (lumea dinăuntru) și real (universul exterior) autorul lasă intenționat niște spații de trecere – fante abia vizibile având, pe de o parte, funcție de mobilizare suplimentară a resurselor închipuirii, iar pe de alta, de preîntâmpinare a smintelii, de păzire (întreținere) a igienei mentale indispensabile supraviețuirii. Poetului îi place să-și poarte lectorul (odată cu sine, ca să-l *se-ducă* mai lesne) pe vămile lumilor, toposuri niciodată în hodină, ci tensionate și, pe alocuri, primejdioase („O, ce rază neagră taie / noaptea de zori, și ce șuvoi / de febră, ce rece văpaie / e trupul pe care-l îndoi / ca o cumpănă între azi și apoi” – *Deal (andantino)*). Nici viață, nici moarte. Și viață, și moarte. Marginea aceasta e un tărâm teribil (o „dihanie pe care o sfidezi” – *Convalescență*), văduvit de rânduială, unde ființa își încearcă puterile, ale minții și ale sufletului. Unde își exersează, de fapt, *propria trecere*. Și iluzia ce o însoțește: „O, și cu toate astea nu sfârșește visul / în marginile zilei, nici abisul / nu cascade gura lui de foc cea veche / cât suntem încă somnului pereche” [*Jurnal de jocuri (Vălea Căprioarei: 23 de ipostaze ale verii), 19 august*].

Se pune acum în scenă, sub ochii buimăciți ai lectorului, un spectacol halucinant, care captivează și înfloară în egală măsură. Câteodată, se convertește într-un dans nebunesc, în stare de transă, în cerc („orb, orbire, orbite pe care toate se întorc spre ele însele” – *Orbită [Precum vederea întorcându-se]*). Un dans ritualic, grav și ludic deopotrivă, un dans a

cărui muzică e în trup și în gând, un dans unde – precum în vis – actorul (încorsetat și liber, creativ totodată) e și regizor (orgolios, lucid), și spectator. Unul și același. Amarnic de singur. Mișcările sale pe orbită sunt tot atâtea apropieri și despărțiri de miez, de centrele niciodată definitive și *de sine*.

Stărnită de acest *danț* în delir și de forța germinativă a cuvântului, lumea ce stă să se nască pregătește fapte noi. Și bucurii. Și spaime. Și alte obiecte, și alte ființe, toate buimăcite de gratuitatea facerii, semne ale unei realități „ieșite din dulcea fântână a cernelii” (*Masca lui Newton*), tot atât de vulnerabile și de incoerente precum existența propriu-zisă. Nimic nu pare limpede, știut dinainte ori împovărat de conotații circumstanțiale. Cuvintele se momec acustic-inconștient unele pe altele, cu rezonanțe barbian-argheziene și cu „sugestii” pentru *listele infinite* ale lui Eco, iar gândul dintâi mai rătăcește și năuc, aproape nejustificat, neajungând de fiecare dată să se împlinească: „Toba tobăie / și cotrobăie / după muzici noi / cu ochi de strigoi. // Doi diezi / cei mai breji / stau la poartă / cu o hartă. // Pac-pac / Vin de hac / Unui do / din fado. // Nu rămâne pentru mâne / decât si-ul / vinețiul / și pustiul. // Și un la / Cam tralala” – *Muzici și danțuri (În cor, în cerc, singur le-ncerc – pe Valea Căprioarei, 3)*. Sunt de prețuit mai degrabă plăcerea experimentului, desfătarea și descătușarea aduse de joc, valențele tămăduitoare ale acestuia.

„Dansatorul” pare să ignore sugestiile regizorale și se lasă prins în vârtej, își schimbă măștile/rolurile, râsul nastratinesc cu grima, alternează mișcările tensionate, de un senzualism viril, demonic pe alocuri („În danț murdar / cu mult mai rar / te prinzi nălucă / cu dor de ducă. // În tronul nopții / așteaptă coptii / sâni ai Venerei / din miezul erei // fac reverențe / păpuși în zdrențe / joacă barbut / strigoi în rut” – *Muzici și danțuri...*, 11; sau, cu arome de *reverdie* medievală: „Mai jos pe ring / trupuri se-ncing / și-n țarcul sferic / lumini desferic // [...] // Sudori puhoi / pe trupuri moi / în ochi sclipiri / de presimțiri // Doar uneori / mai înspre zori / cad solzii vechi / de pe perechi // și urcă sus / unde s-au dus / să se închine / cei ca și tine” – *Muzici și danțuri*, 4), cu abandonul pe orbită, pe muchia hăului din noi înșine, ori cu legănările în ritm popular (*Muzici și danțuri*, 5). Pândește eventuala așezare în matcă – îmbiate și de afinitățile sonice – a cuvintelor („Căprioară, lup să fii / să îi bucuri pe copii / și să sperii ciorile / când vin sărbătorile. // Să fii turmei armăsar / când vesel când solitar / să cutreieri fără țel / anotimpuri de oțel. // Și să-ți cânte din vioară / o nătângă de fecioară / ce nu știe note ioc / nici să dănțuie deloc” – *Muzici și danțuri*, 6). Apoi se oprește brusc, amețit...

Pașii i se leagă alteori într-un fel de horă solară, cu efecte cathartice. Eul se eliberează magic-estetic de sub puterea antinomiilor („danțul meu e danț de nuntă” – *Muzici și danțuri*, 5) și a gravitației/a lutului

(„Și trupul părăsește pre trup” – *Convalescență*), își permite să le sfideze, spre a dansa apoi – *ehi!* – după o muzică proprie, mai autentică („Trebuie să trăiești ca și cum n-ai muri niciodată / o, cărturarule” – *Recoltă târzie*). Legănările și zvâcnirile creează acele *cuiburi* despre care vorbeam, în care (aflăm din același dialog cu Cristian Pătrășconiu) „se suprapun și se amestecă memoria, visul și luciditatea”, menite a proteja ființa lirică și pe care, la rândul ei, le clocește-grijește dându-le viață din sine. Murindu-se (cum ar spune Irina Petraș) pe sine într-o nemurire a lor.

Pulsații ritualice capătă și *meandrele* Râului ce (se) curge prin întreg teritoriul poetic – cu marginile invizibile, dar cu centrul în acea Vale a Căprioarei în care spațiul și timpul dezvoltă legi aparte, se diluează unul în altul, îmbind la *con-templare*, la privirea danțului astrilor: „Să stai pe țărniș și să citești harta cerului / pergament translucid pentru ochiul bolnav de insomnie / să mângâi singurătatea prietenilor / și jocul lor nevinovat de-a viața” (*Priveliște în vis*). Împrumutat din același text al naturii vom întâlni și un alt fel de *danț*, pus în scenă în registru ludic-reconfortant, cu discrete ecouri metafizice: „Motan cu limba aspră și coada în cârlig / uitat în filigorii de un stăpân estetic / învăluit în blănuri de brume și de frig / în trei județe rigă și procler. // Privesc la danțu-ți moale ca la un film ciudat / peliculă fanată de-un timp fără vigoare / prin care trece leașă un vânt cutreierat / de presimțiri mărunte și mari furtuni solare // [...] // Iertare, deci, jupâne, și naltă salutare / și lasă-mi pasul moale cu-al tău să-l potrivesc / și strecurat prin zile și atins de-nduplecare / să-ascut umil condeiul și să te preamăresc” (*Muzici și danțuri*, 14).

Toate *există* grație zeului „cu ochi albaștri” [„palid(e) prinț și domn” – *Înalte teritorii*], viețuiesc în ființă atâta vreme cât permit puterile acestuia și resursele limbajului. Cuvântul Poetului e cel care face lumea să fie ori să piară („În fiecare carte e-un loc pentru orbi / un cerc unde verbul stârnește lumina” – *De sus, de jos*; sau: „Uneori nu îi reușea nimic / nici măcar un capăt de rost nu era pe potrivă / însingurării și circumspecției” – *Masca lui Newton*). Iar martori îi sunt visul (*Șpițerie lirică*) și „strâmta colivie a inimii” [„Ascuns sub zăpadă e caprifoiul, a nins peste el, / n-ai cum să-l mai vezi, îți închipui doar, / totul e legat de această blestemată putere de / a-ți imagina, dar / *simți* cum în vine îi înmuguresc rădăcinile, cum / înflorește, sub crusta de gheață, caprifoiul” – *Orbită (Ascuns sub zăpadă)*, s.n.].

*

„Mă rup stingher / de mine iar”...

Încercând o sinteză, conștient imperfectă, a celor două lumi, cu netezimile și asperitățile lor, autorul realizează, la urma urmei, un act spagiric: „Iată, a spus, când vei începe / să scrii cartea cea

nouă, privește / patul de fahir al poetului / și încearcă o explicație simplă, / apoi dă inimii forma predestinată / a cuptorului de alchimist” (*Masca lui Newton*). Un proces complicat, în care sunt prelucrate, *in situ*, date inițiale (gesturi, imagini din activitatea onirică, emoții, arome, glasuri, răsfărângeri livrești etc.), pe care poetul le veghează (atitudine ce presupune luciditate, răbdare, perseverență) și le stârnește senzorial. Odată transformate în *germeni* cu potențialități multiple (sau, de la Nichita Stănescu citire, odată prefăcute în dimensiuni interioare: „Sentimentul unei aripi îmi curge-n spinare, / senzația de ochi își caută o orbită...” – *Elegia oului, a nouă*), construiește în jurul lor câte o *orbită* – un *cearcăn* de protecție și de identificare, după *chipul și asemănarea* lui [„Tu ești cercul de foc prin care sar / animalele unui circ ubicuu, / tu, cel ce scoți din groapa cu lei / pe Daniil și-l încredințezi mulțimii, / tu ești dresorul pocnind biciul / pe deasupra nestăpânitei turme de / miei sălbatici” – *Deal (Porți mantia nevăzută a vinovăției)*]. Li se dă apoi drumul în lume și în lumină. Succesiunea aceasta de convertiri ale esenței ascunse, ale virtualităților în semn estetic antrenează la cote înalte nu doar imaginația poetică, ci și făptura artistului, cu atât mai mult cu cât, excluzând calea de întoarcere („Mă rup stingher / de mine iar” – 19 *cântece pentru înșelat timpul, XVIII*), povara de a fi rămâne întreagă, doar vremelnice alinate.

Ideea de travaliu, de durere a facerii, o reîntălmim, printre altele, în piesa *Herbarum* („Cine să poată crede osânda albinei / zborul fără de veghe, trupul cuprins în cămașă / de ceară, mierea în care mai joacă lumina polenului?”) sau în amplul poem, cu ecouri mai degrabă lucrețiene decât hesiodice, intitulat *Lucrări și zile*, unde accentuate sunt puse diferit: dacă, etimologic, scrisul e sinonim cu aratul, versul fiind brazda lăsată de plug, în cazul de față, lucrătorii pământului sunt cei care traversează/imită chinurile facerii prin scris („De multe te poți lipsi, nu și de cei ce ară ogoare și cresc boi / la porțile orașului și trag la jug asemenea scribului / ce smulge din el cuvintele și le aruncă / în moara deșartă a paginii” – *D*). Avem înaintea atât ecouri ale disputei natură/artă, cât și (dacă împrumutăm o aserțiune a lui Ion Pop) ale polarizării dintotdeauna, „ greu de conciliat, între discursul reflexiv-sapiential și cel care caută să-și asimileze concretul, naturalul, viul realităților palpabile”³. Nu lipsesc câteva trimiteri la condiția, parcă în derivă, a creatorului de „produse” spirituale („când închizi ochii se aude / murmurul poezilor prin cafenele / cum ai auzi o placă uzată de gramofon, / o rostogolire de pietre / ori oftatul profesional al prostituției. / Belșugul, bucuria, afecțiunea sunt, vai, cuvinte abstracte / pe care zeul le pregătește pentru alții; / în camerele lor pustii, oasele li se usucă de tristețe și frig / pe-nguste fâșii de hârtie așteaptă cuvintele / răsăritul poemului. Sclave ale convenției”

³ Ion Pop, *O revenire obligatorie la poezia lui Vasile Igna*, în „Viața Românească”, nr. 11-12/2020, p. 147.

– II), circumstanță neîn stare însă a potoli nevoia imperioasă de a întemeia spiritual. Este un mod de a fi care nu permite lăncezirea, atitudine reiterată (păstrând aceleași sugestii etimologice) și în finalul poemului *Acum când*: „Dar eu ar mai departe pământul cu / plugul nemernic al vorbelor / ascult / murmurul armonios al textului visat”.

Viețuind între două lumi, între material și spiritual, însemnat de ambele câmpuri energetice, poetul se dedică așadar lucrării Grădinii proprii, ca sursă de revigorare artistică și personală. „Citește” și încearcă să descifreze, tot mai implicat, ciclicitatea universului, succesivitatea anotimpurilor, împrumutând din Cartea Naturii modalități de gestionare mai înțeleaptă a devenirii individuale. (Se) trece cu băgare de seamă printre semne și nu caută să se strecoare trușă din îmbrățișarea lor. Să le păcălească. Își conștientizează limitele omenești-preaomenești („Poezia e, înainte de orice, despre precaritate, și abia după aceea despre orice altceva” – găsim consemnat în interviul acordat lui Cristian Pătrășconiu), învață umilința (*Scară în vis, Ca și cum*), răbdarea (*Singur grădinarul*) și deprinde sensul tăcerii („Buburuza se / așază în deșertul palmei, sfioasă taie liniile vieții / și ale norocului. Compasiunea ei aduce împăcare. / Când tocmai vrei să lauzi binefacerile pojarnețului, / o petală de măceș poposește pe buze. Cât de suavă / această pecete ce dă tăcerii tale rost și limpezime!” – *Herbarum*).

Din această perspectivă, poemele propun asocieri generoase între elemente ale naturii din preajmă (examineate nediscriminatoriu) și contexte mentale-emoționale (cu stimuli provenind dinspre ambele zone), dezamorsează antinomii și le îndeamnă să lucreze împreună. Asumarea de către eul liric a finitudinii – pornind de la inseparabilitatea contrariilor, sintetizată în ambivalența lumină-întuneric sau viață-moarte – îndreptățește o anumită percepție asupra destinului, ce alternează dimensiunea elegiacă, saturniană cu bucuria clipei prezente. Îndeosebi în volumele mai de pe urmă, sunt surprinse conotații aparte ale tainelor viului („Doamne, florile mărilor au înflorit / în timpul negru al nopții / și nu mi-aș fi putut închipui / că moartea poate da atâta viață vieții” – *Febră*, vol. *Locuri pustii*), stărnind – la nivelul eului biografic – dorința de a contracara destrămarea definitivă prin zămisirea de valori neperisabile. „E sentimentul straniu – opinează criticul băimărean Augustin Cozmuța – că amenințarea extincției amplifică puterile vitale și stimulează resursele și resorturile sufletești în vederea atingerii unor trăiri de plenitudine nebănuite și inaccesibile în alte trepte ale vârstei”⁴.

Vasile Igna urmărește și consemnează metamorfozele specifice momentelor zilei și anotimpurilor. Ale sale și ale universului. Călătoria

prin vremi se desfășoară concomitent cu aceea a Râului din Valea Căprioarei (sau, privită din alt unghi, a fluxului textual), ale cărui *cotituri* par tot atâtea strategii de amânare a risipirii în neantul marin. Astfel, făgăduința primăverii și a zorilor [„Fără veste îți intră o mierlă pe geam / se furișează hoțeste cântecul ei / plin de iluzii dimineții” – *Deal (Se întunecă în văile Borșei)*] îl duce cu gândul la puritatea izvorului, a începuturilor [„Hai, poftiți, sperați se face / Lumină curată-n găoace. / Ehei, ce dor de viață!” – *Deal (idilă)*] și la ritualul păgân al trezirii la viață („E dimineață-n Coastele Văii / lumina-și dezleagă dulăii / și ațăță seva-n nuiele / cu cimilituri și boscoane de iele” – *Egloga a III-a, Martie. Creștere – descreștere*). Tot acum se dezlănțuie energiile fondatoare ale limbajului și ale imaginației: „Vești din uitate povești / Îmi va răstăvi la ferești // Până la bumbul de păpădie / Îmi va fi limba dezlegată și vie” [*Deal (idilă)*].

Graba cu care se destramă – și primăvara, și dimineața – se răsfrânge implicit asupra popasurilor poetului. În scurt timp, vor înlocui cele două etape, cu toată împotrivirea ființei („fără să vrei răul curge ca o șopârlă / printre lespezile fierbinți ale amiezii” – *Silogism*), lunile verii și miezul zilei, cu frunzele de soc răspândind senzual „miros de subțiori feciorelnice” (*Am așteptat*), cu toropeala rustică (*Semne II*), cu zei letargici [*Fereastră (Odihnesc în văzduhul mustind)*]... Este însă o moleșală de suprafață, căci ea ascunde prefaceri intense [„Un roi de semne arde în căldarea / amiezii”... – (*Îngălbeneste ziua*)] și activează resursele uluitoare ale imaginației: „Să nu auzi nimic [...] // Dar să auzi cum foșnește / ca o pădure de brazi / trupul femeii-n odăile verii” (*Peste, până peste...*).

*

„Nu mai e, gata, nimeni să-ntoarcă timp în ceasuri” (*Tempi passati*)

La rândul lor, vara și mijlocul zilei (ca substanță și pandant ale Luminii eterne) se vor estompa treptat, spre a face loc „odăjdiilor de toamnă” (Ion Vinea) și anotimpului hibernal, inserării și nopții – ale căror întrupări poematice se vor dovedi cele mai numeroase. De altfel, ele sunt prevestite/închipuite febril încă din creațiile dedicate vârștelor timpurii, configurând unicul traseu posibil. Aproape fiecare peisaj dintre cele dinainte deschide măcar o fereastră spre alte spații spirituale („Dumnezeule, ce tare cântă / păsările în dimineața aceasta, de parcă moartea / s-ar grăbi să le ofere lațul ei de umbră” – *Această pulsație*; sau: „Promisiune e totul. Și cântul de taină / al mierlei. Și-ngusta potecă a melcului. / Și frunza ce galbenă cade în moarte. / Și strugurul mov al glicinei. / Totul și toate se-așază pe drumul / știut dinainte”... – *Dimineață*), provocând instanța lirică să hălăduiască între lumi,

⁴ Augustin Cozmuța, *Procesiuni și priveliști discrete*, în vol. *Alte pagini de critică literară*, Cluj-Napoca, Ed. Risoprint, 2014, p. 62.

să exerseze modalități subiective de acomodare la trecere. Viețuirea neîntreruptă în intimitatea morții o îndeamnă la meditație privind propria situație ontologică, reconfirmându-i – cu fiecă nouă experiență (existențială & livrescă) – fluiditatea granițelor dintre real și oniric (starea de visare implicând evaziunea din timpul concret și din corporalitate), dintre aici și dincolo („această / Părelnică serbare: viața noastră / E din plămada viselor făcută / Și somnul o-mpresoară...” – reflecta Prospero, al lui Shakespeare), neputința de a despărți cele două tărâmurii într-un tot. Este însăși aventura ezoterică propusă de *Cartea din vis*.

Marginile zdrențuite ale vremilor înlesnesc traversările („Și va veni toamna / Ca o lăcustă sărind din arșiță în brume” – *Deal (ostinato)*), determinând treptat metamorfoze și la nivel uman, pe care nici psalmii, nici stelele, nici biblioteca nu le mai pot zădărnici („*La chair est triste, hélas! Et j'ai lu tous les livres*” – *Addenda*): sufletul *alunecă* prin clepsidră (*Poveste*), corpul „se răcește prin inelele anilor” (*Șoaptă*; s.n.) și se familiarizează cu reînțoarcerea în lut (*Și cu toate acestea*, existența se consumă la foc molcom („abia de-l întetește câte / o întâmplare fericită” – (*Vorbești fără*)), interogațiile se astâmpără [*Din nou*], iar răgazul rămas de trăit „se prăbușește ca zidul de chirpici” (*19 cântece de înșelat timpul, X*).

Însă nu atât destrămarea fizică tulbură personalitatea auctorială, cât neliniștea în fața descreșterii sau a dispariției forței creatoare. Teama că rostirea (rostul!) i se va stinge pentru totdeauna. Or, tabloul e neimplinit (*Pensula*). *Grădina* cerșește lucrări. Iluzia, visul au nevoie de flacăra: „Și tot ce n-ai spus face lumea mai / mică, steaua cât o furnică” (*Filtru de dimineață*).

Starea de melancolie se dovedește contagioasă („ațipește poemul / atins de-o boală grea” – *Deal (Se întunecă în văile Borșei)*): textul se încheagă cu mai mare dificultate („Când se-mpotmolește ceasu-n trezvie / Mi-e tot mai greu să citeșc poezie. / Și mi-e tot mai povărnice s-o scriu. / E ca și cum aș creșta în hârtie / C-un ruginit și barbar bisturiu” – (*21 mai – Argeziană*), în *Calendar perpetuu*], iar ferestrele dintre lumi resping migrațiile gândului (sunt „orbite [...] de zgură”). Solitudinea și-a pierdut ea însăși puterile-i catalizatoare [*Vino lângă trunchiul*], iar zilele văduvite de har (de lumină) își sporesc amenințarea („Mi-e viclesugul sfârșit”... – *Lucrări și zile, IV*; sau: „Caută ca pițigoiul grăunțele / tari sub zăpadă, meiu miraculos / ce dezleagă aripa și cântecul” – *Jazz*). Pe Valea Căprioarei, cândva plină de promisiuni, se lasă întunericul: „pasăre fără aripi” [*Sunt semne*].

Ne întâmpină în creațiile din această categorie și o instanță lirică itinerantă – *Mijlocitoarea*, făptură proteică și grea de semnificații –, ce însoțește ipostazele auctoriale obișnuite (Prietenul Cărturar, Călătorul, zeul tânăr, prințul cu ochi albaștri, poetul),

precum și câteva figuri feminine diafane, aduse în scenă la răstimpuri, cărora li se adaugă capturi livrești din varii spații și epoci culturale, ce întăresc, problematizează suplimentar armătura ideatică a textelor sau, pur și simplu, destind ritmul prea grav al discursului.

Mijlocitoarea se dovedește un personaj straniu, ce poate contrazice atât obiceiurile unei lecturi comode, cât și confortul propriu-zis al ființei. Diversitatea ipostazelor/întrupărilor ei așază în conflict posibilele semnificații, cu atât mai mult cu cât atributele ce o particularizează provin mai degrabă din sfera frumosului și a pozitivului, răsturnând astfel unele proiecții din imaginarul comun [relevabile în secvențe precum: „un șarpe se cuibărește / în sânul tău, Mijlocitoare, / tu continui să mergi / schiopătând, târându-ți copita de lemn / înnoptând pe-apucate” – (*Nimeni nu-i însoțește*); sau: „O, și toată flora din jur mirosea a moarte / a lapte de capră și foc de cărbune” – (*Cum stătea alunțită*)]. Poetul i se adresează direct, cu teamă și cu superioritate deopotrivă, căci *realitatea* ei este mărginită de timpul hotărât lui însuși („Pe tine te ucizi / când mă omori pe mine” – (*Când mă vei găsi*)). Enigmaticul personaj își face apariția la ceas de seară, într-un fel de ritual păgân, întrucât alcătuirea și deprinderile sale depășesc limitele umanului și ale terestruului („mai femeie decât Eva, mai zeiță decât Atena” – (*Tu nu stai locului*)). Plăsmuire a minții artistului, râvnește însă la independență, chiar la supunerea acestuia, minimalizându-i/ridiculizându-i efortul gratuit de a scrie, de a lăsa urme, de a trăi („Învăluită-n negre, aspre ape / nu bănuiam că dansa-i pe aproape / și că va-ncepe repede a râde / asemenea unui feciorelnic gâde / ce bate din întunecate pleoape” – *19 cântece de înșelat timpul, X*).

Forța și determinarea acestei entități fantasmatică și prezența ei aproape ubicuă (în Vale, pe Deal, în Grădină, în camera poetului) par mai presus de voință omenească („Încă mai scazi, mai înmulțești, mai împarți, / te joci cu noi, Mijlocitoare, / Ne târăști după tine, amăgindu-ne. / Ne lași să plecăm, să ne scufundăm în lumina neagră, / pe rând, ca animalele, ca plantele, ca aburul. / Și vorbești, și râzi, nu renunți niciodată” – (*Nu mă pot măsura*)), însă tocmai imanența finitudinii conferă superbie clipei de trăit („Și chiar dacă suma e moartea, / e ea ce ne ține în viață” – (*Te întreb*)). Inevitabilitatea destrămării e cea care stimulează ființa în a-și inventa instrumente care să-i facă mai suportabilă devenirea – „visul ce / mă ține treaz între parantezele nopții” [*Nimeni nu-i însoțește*].

*

„În fiecare poem se ascunde o femeie”...

Poet de o rară sensibilitate, Vasile Igna lasă urme și în lirica de dragoste. Piese dedicate femeii și erosului, grave și melancolice, așază imaginea

acesteia preponderent în sfera purității și a sacralului („slujesc la biserica ei, / ei mă rog și-n sânul ei mă împărtășesc / psalmii ei îi recit / ei mă închin cu nădejde / îmbrăcat în ardoare și teamă” – *Febră*), artistul socotindu-se, grație harului său și capacității de a vedea dincolo de vedere, singurul merit a-i dezlega tainele (*În fiecare poem*). Nici el nu reușește însă a o zugrăvi în deplinătatea splendorii ei („Ești mai frumoasă, o, ești mai frumoasă / decât dacă-aș fi încercat să te frământ / chiar eu / dintr-un urciur de lut și-o rază de lumină” – *Tu ești*), siluetele sale feminine reprezentând mai degrabă niște blânde întruchipări ale sensibilității auctoriale.

Recunoaștem, și în cazul de față, o sfială aparte, care traversează întreaga lirică a lui Vasile Igna. E o respingere, am putea spune, a tot ceea ce înseamnă maculare și exhibare neprelucrată ale lumii dinăuntru. Sunt reprezentări ce întrețin în același timp – precum în sonetele lui Vasile Voiculescu – anumite echivalențe între femeie și poezie, ambele constituind dimensiuni vitale pentru autor. Ele se răsfrâng una în alta și totodată modelează raporturile creatorului cu sine și cu spațiul-timp în care trăiește. Amândouă presupun adorație și jertfire de sine: „Dăruiește-mi surâsul tău cum mi-ai dăru / [...] / o cruce pe care să mă răstignesc / în vecii vecilor, amin” (*Dimineață devreme*).

*

În periplul nostru – sintetic și, deopotrivă, incitant – prin universul poetic al lui Vasile Igna, am încercat să decriptăm notele particulare ale acestuia, amprente care definesc și, până la un punct,

singularizează creația sa lirică în peisajul literar contemporan. Ne-au preocupat, în egală măsură, felul în care autorul gândește poezia (cultura, în genere), perspectiva accentuat subiectivă asupra scrisului și mobilurile care îi hrănesc, îi întrețin imaginația creatoare.

Am descoperit un teritoriu liric original, cu o geografie armonioasă, deloc monotona, în care pot fi identificate lumini, puncte de interes și linii de coerență mai puțin evidente la data apariției fiecărui volum. E fără nicio îndoială că toate împreună trădează un proiect liric încheștat, *de durată și întru durată*, al unui autor conștient de exigențele mereu îmbogățitoare ale bibliotecii, de menirea și postura sa de perpetuu discipol nu doar al marilor dascăli de poezie, ci și al lumii concrete în care trăiește, scrie, visează.

Avem de-a face cu un creator a cărui operă lirică îl include în mod natural – gândul ne îmbie să-l numim *poetul din Valea Căprioarei* – în șirul din față al unei generații pentru care *lucrarea în poezie* nu poate fi concepută în afara unei vocații irepresibile. Citindu-l, vom deveni, poate, mai atenți cu noi înșine și cu semenii noștri, mai îngăduitori cu semnele vremilor, ne vom iniția în lecția deloc complicată, dar de neocolit a finitudinii, deschizându-ne spre bucuriile simple ale vieții:

„Nu trece cu grabire peste nopți peste ani
nu alerga, privește în urmă spre cel
ce vine, ești poate tu acela
ce te urmează și
încearcă să te ajungă”
(*Nu trece*).

Alexandru Zotta

Matei Vișniec și teatrul descompus

În **Nota autorului** care precede scrierile din volumul **Omul din cerc**, (Paralela 45, 2011) Matei Vișniec precizează: *Pieseile din culegerea intitulată Teatru descompus sau Omul-pubelă fac parte dintr-o altă aventură, le-am scris întâi în franceză și apoi în românește, prin 1992-1993. Fără îndoială, în creația autorului un asemenea demers a fost stimulată de contactul cu teatrul francez, care cunoștea atunci numeroase prefaceri menite să pună de acord manifestarea teatrală cu *spiritul vremii* (Zeitgeist).*

Cunoscător nemijlocit al vieții teatrale naționale și europene teatrologul George Banu consideră că acest spirit „*este o manifestare în gestație, ale cărei simptome și caracteristici sunt în așteptare, deloc explicite și deschise practicării artelor scenice, mai cu seamă!*” și că „*pentru perceperea lui trebuie să dispui de o înclinație către premoniție, rezonanță cu ceea ce nu s-a manifestat încă, dar... se va manifesta.*” Acesta cere unui artist să *deslușească ceea ce se mișcă subteran într-o societate, deși se configurează ca o cutremurare a certitudinilor*, să dețină în oarecare măsură și calități de vizionar.

Pentru ilustrarea manifestării acestui spirit criticul recurge la analiza teatrului francez din jurul anului 1968, moment marcat de cunoscutele demonstrații studentești, care „*cheamă la eliberare anarhistă și la elaborarea unui mod de lucru care să-i corespundă*”. În jurul anilor 70 tânăra generație manifesta atracție pentru „*metisaj cultural*”, pentru *aspectul pestriț al străzii*, pentru *călătorii* în teritorii exotice, pentru *contra-cultură*, fenomene care au pătruns rapid în *teatru sau dans*, arte cu impact nemijlocit asupra publicului.

Promovarea acestor aspecte ale modernității a facilitat improvizația și a afectat condiția textului literar creind un dezechilibru între text și spectacol care a ajuns uneori până la respingerea valorilor clasicității și a cuceririi tradiției în favoarea actualului, momentanului, efemerității.

Cunoscutele confruntări tensionate între primatul textului și primatul regiei au condus la configurarea unor încercări îndrăznețe, multe dintre ele rămase la condiția exercițiului, chiar dacă acesta se producea în fața publicului la așteptările cărui trebuiau să răspundă. Pe de o parte în spectacole se introduc modificări ale textului și chiar adaosuri textuale pentru a-i imprima accente de actualitate, pe de alta se suprimă unele fragmente, fapt ce afectează coerența, unitatea și integritatea viziunii auctoriale.

De la distanța actuală soluția evitării unor astfel de dezechilibre se conține în cunoscuta afirmație a cercetătoarei Alice Voinescu: *timpul specific actului dramatic este actualitatea*. Aceasta nu se reduce doar la evenimente și comportamente ale prezentului, cele mai multe efemere, ci înseamnă și evidențierea valorilor permanente ale vieții și ființei, care dețin prin natura lor o actualitate permanentă; ignorarea ei rămâne condamnabilă, inclusiv din perspectiva spiritului momentului.

Reacția dramaturgilor la presiunile regiei și ale spectacolului a urmărit să ofere structuri de o mobilitate sporită, care să se integreze cu mai multă lejeritate în spectacolele preocupate de actualitate, să creeze texte de dimensiuni reduse, echivalentele unor părți din creații mai cuprinzătoare. O bună parte din aceste creații au devenit cunoscute sub denumirea de **teatru descompus**, așa cum o acceptă și Matei Vișniec, aflat atunci la Paris, în miezul acestor prefaceri.

Cu destulă certitudine denumirea de teatru descompus este inspirată din gândirea teoretică a lui Jacques Derrida, teoreticianul conceptului de **decompoziție** sau **detrucție**, devenit dimensiune importantă a programului postmodernismului, în care se corelează optim cu intertextualitatea, aplicată pe larg de aceeași orientare artistică.

Prin detrucția postmodernă structurile anterior constituite pe diverse nivele, sunt identificate și decupate din ansamblările existente, conferindu-li-se o oarecare autonomie, care le permite și utilizarea în alte combinații, constituite pe alte criterii. Contează în primul rând funcționalitatea acestora și mai puțin sursa lor.

Procedura este un efect al primatului tehnologiei în raport cu știința și al civilizației în raport cu cultura. Urmărind procesul deconstrucției în arhitectură Paolo Portugesi, unul dintre promotorii postmodernismului, consideră că „*structuri vechi pot îndeplini funcții noi*”. Pentru satisfacerea funcționalității este esențial ca structurile descompuse să prezinte deschideri, să permită conexiuni interstructurale pentru configurații sprijinite pe alte criterii și planuri de coerență. Pe această cale în creația postmodernă se ajunge la practicarea pe scară largă a configurațiilor de puzzle, la o **ars combinatoria**. Într-o anumită măsură acest aspect se regăsește în mai multe creații ale lui Matei Vișniec, printre acestea și în dezvăluirea configurației de *mașinărie* precum în piesa

Mașinăria Cehov, dar și în altele, reprezentând însă unul din aspectele performante ale dramaturgiei sale.

Prin analogie, relația poate facilita actualizarea funcțională a structurilor tradițional constituite și în alte domenii ale culturii și creației artistice. Procedura urmează ritmuri și desfășurări distincte în funcție de rezistența acestora, întemeiată prin consacrarea valorilor anteriorității, dar și de capacitatea integratoare a ansamblelor nou constituite.

Ca manifestare cu impact direct asupra publicului spectacolul de teatru se adaptează mai ușor dinamicii cerințelor momentului, ajutat de tehnologiile avansate care facilitează inovarea în toate artele ocurente în spectacol. Însă prin anvergura și profunzimea viziunii asupra realității, prin condiția de sinteză între epic și liric dramaturgia se dovedește mai rezistentă la propunerile spectaculare inovatoare.

În literatură, inclusiv în dramaturgie, prin astfel de proceduri postmodernismul afectează integritatea textuală și condiția auctorială; nu convoacă în actualitate creații anterioare întregi, doar structurile care pot dobândi funcționalitate modernă. Facilitățile și limitele acestora se evidențiază și mai pregnant în cazul intertextualității, strategie practică destul de frecvent în literatura postmodernă.

De avantajele artei combinatorii se bucură în primul rând arta spectacolului, responsabilitatea căreia revine regiei, aspect ce a dus la fenomenul cunoscut sub numele de **dictatură** sau de **teroare a regizorului**, instanța investită să imprime coerență noilor ansamblări și să impună astfel viziunea sa asupra conținutului întregului spectacol. Constatând că o astfel de practică spectaculară produce un impact rapid asupra publicului unii dramaturgi postmoderni au acceptat această colaborare și au recurs la constituirea de structuri literare adecvate cerințelor spiritului vremii.

Acceptând prioritatea spectacolului unii autori procedează la configurarea unor structuri de dimensiuni reduse, de cele mai multe ori la mărimea unor scurte scene sau tablouri cu o relevanță concentrare și intensitate a tensiunii dramatice. Se ajunge astfel la crearea unui *teatru pentru regizori*, în care textele literare au o mobilitate sporită, permițând combinarea lor în configurații constituite pe baza viziunii regizorale, facilitând și solicitând astfel condiția de coautor a regizorului; acesta își asumă libertatea reconfigurării spectaculare, dar va provoca și revanșa dramaturgilor care vor impune regiei exigențele responsabilității, ceea ce va schimba raporturile dramaturgiei cu spectacologia.

Acceptarea condițiilor teatrului descompus este și o încercare de a salva dramaturgia de conul de umbră în care a plasat-o regia, de a readuce în aceeași actualitate și viziunea creatorului de literatură fără contribuția căruia spectacolul ar rămâne doar în condiția prin excelență efemeră a improvizației. O soluție mai ingenioasă și o denumire mai potrivită

pentru sporirea funcționalității spectaculare o reprezintă **teatrul modular**, termen preluat din vocabularul ciberneticii, pe care și Matei Vișniec l-a adoptat și-l aplică în creații remarcabile, alături de revenirea la structuri tradiționale, odată cu depășirea absurdului, asupra căror vom reveni.

La data elaborării pieselor de teatru descompus și mișcarea teatrală din țară înregistra eforturi de sincronizare cu cele mai semnificative mutații din teatrul european, determinate de racordarea teatrului la *spiritul vremii*, proces ce a contribuit substanțial la afirmarea postmodernismului. Modernizarea începuse din anii optzeci prin promovarea pe scară cuprinzătoare a *genului scurt*, considerat mai potrivit noilor aspecte ale realității, dar în primul rând evitării intervenției ideologiei în creația artistică.

Răspunzând unor realități constituite la noi cu oarecare întârziere Matei Vișniec traduce textele elaborate inițial în limba franceză și le publică în 2011, „*într-un moment când peisajul teatral din România evoluează*” și când se depășise în bună parte etapa *precursorilor* și se extinsese cea a *succesorilor*, după etapizarea fenomenului, elaborată de același renumit teatrolog - George Banu.

În aceeași notă dramaturgul menționează că *se face tot mai mult teatru în școli*, ceea ce indică atenția acordată generației tinere, deși așteptările lui nu s-au împlinit convingător, nu numai din cauza prefacerilor sociale care nu puteau urma preponderent propunerile anarhiste ale studenților francezi, ci și din dificultățile reale ale creației destinate unui anumit segment al publicului, ale cărui așteptări au luat un curs determinat decisiv de amplul proces de schimbare a civilizațiilor, intervenit în spiritul vremii și de presiunea tot mai accentuată a globalizării.

Omul din cerc, antologia de teatru scurt 1977-2010, cuprinde sub denumirea de **Teatru descompus sau Omul-pubelă** un număr de aproape 30 de texte, de dimensiuni restrânse, care rareori depășesc proporțiile unor tablouri ori scene din compoziția pieselor clasice, tradiționale. Literar, tabloul este o reflecție a unui personaj, în cazul în discuție un anonim, posibil alter ego auctorial, un monolog ce dezvăluie într-o gradăție de la unul la multiplu avantajele cercului ca spațiu protector, dar și devenirea aceluiași spațiu drept capcană de nedepășit a închiderii fatale a individului în cercul propriu.

Omul-pubelă, piesa plasată și în titlul antologiei, devine emblematică pentru modul în care ființa anonimă, acel Everyman provenit din teatrul expresionist, acceptă o condiție confortabilă, dar umiltoare și până la urmă primejdioasă, se acomodează treptat cu aceasta și chiar manifestă și afecțiune față de ea, anulându-i dezavantajele inițial recunoscute.

În acord cu titlul întregului ciclu, personajele rămân în condiția anonimului, reprezentativă pentru categorii cuprinzătoare ale lumii contemporane; nu se diferențiază prin identitate accentuată, prin aspecte ale personalității, ci mai mult prin semnalmente exterioare, precum *Omul cu calul*, *Omul care vorbește în șoaptă*, *Omul cu gândacul*, *Omul cu mărul*, *Omul cu oglinda* ori prin ocupație sau profesie ca *Depanatorul*, *Dresorul*, *Iluzionistul*, *Filosoful*, *Alergătorul* sau prin prezențe efemere ca *Trecătorul*, *Călătorul*. Uneori au ocupații ciudate: *Spălătorul de creiere*, protagonistul a trei astfel de tablouri, sau caracteristici excentrice: *Nebuna liniștită*, *Nebuna Febrilă*, *Nebuna lucidă*, când nu sunt decât *Voci în întuneric*, auzite în trei astfel de tablouri, altele *Voci în lumina orbitoare*, *Vagabondul*, *Specialistul în lecții de cerșit*, *Mâncătorul de carne* trimit direct la underground. Titlurile acestor tablouri evidențiază și caracterul serial al personajelor, în acord cu anonimul și anomia lor existențială, nu lipsită însă de tensiuni dramatice.

În lucrarea **Formă și idee în teatrul modern** John Gassner considera că drama generează din

plasarea unui personaj într-o situație conflictuală. La Matei Vișniec tensiunea acestor piese descompuse rezidă din confruntarea personajului cu datele succesiv cumulate ale situației până la un final contrastant, fie în raport cu personajele, fie cu așteptările publicului. Deseori se produce o contrazicere a orizontului de așteptare, anticlimax, creat pe cale repetitivă și cumulare augmentativă.

Contrar „omului revoltat” al secolului trecut, tabloul dramatic ilustrează figura omului lipsit de spiritul de revoltă, devenit victimă a propriului confort, dacă nu și inconfort existențial. Presiunea situației asupra ființei se soldează cu triumful situației.

Titlul întregii antologii exprimă în suficientă măsură condiția actuală a ființei în care securizarea confortabilă și lejeră în limitele cercului, duce, mai mult sau mai puțin previzibil, la victimizarea ființei tocmai prin aceeași condiție. Acceptată individual ea este întreținută și de societate, care o promovează din aceeași atitudine față de destin.

Se resimte și în aceste piese de dimensiuni reduse poziția opusă a autorului față de condiția omului revoltat, ilustrată edificator în romanul său **Domnul K eliberat**, o replică postmodernă la **Procesul** lui Franz Kafka, roman emblematic pentru destinul omului secolului trecut sau ca în romanele lui Albert Camus.

Tematic piesele ciclului de teatru descompus ilustrează aspecte ale obișnuitului, ale cotidianului; prezintă personaje ajunse mai degrabă în condiția de victime ale acestuia. Tablourile reflectă anomia unei lumi care evoluează în limitele unui orizont închis.

În teatrul descompus al autorului se produce revelația aspectelor irelevante ale existenței sau vieții. Epic se ajunge la o acumulare care devine copleșitoare sau insuportabilă, sporește intensitatea, tensiunea, dar schimbarea așteptată devine o nouă condiție capcană, o nouă groapă, fântână, sau chiar aceeași imagine din spatele oglinzii ori cortinei sau, în caz extrem, *exitus*, moartea. O încercare de fugă, de salvare din cercul existențial personal îl readuce la condiție similară dacă nu identică sau îl expediază spre moarte. Se configurează un existențialism pe dos, prin care se ajunge la același *Dasein zum Tode*, dar fără revoltă, fără șansa de a dobândi conștiința de sine, de ființă.

Multe dintre aceste piese de teatru descompus au structură monologală accentuată, fie din nevoia de reflecție a condiției singularității și singularizării ființei în lumea contemporană, fie din cerințe ale integrării lor lejere în combinații mai cuprinzătoare. Anticipând, o astfel de structurare precede prefacerea teatrului lui Matei Vișniec în **teatru vag**, posibil de integrat nu doar în spectacol, ci și în construcție epică, știut fiind că autorul este și poet, și prozator remarcabil.

Anca Sîrghie

Dialog cu George Roca, cel mai activ scriitor român din Australia

Anca Sîrghie

George Roca

Anca SÎRGHIE: *Dragă domnule George Roca, ne-am întâlnit direct la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca în mai 2018, când s-a desfășurat ediția a 42-a a Congresului Academiei Româno-Americane, dar pe Internet comunicăm de mult timp, cu sentimentul că suntem prieteni de o viață. Vă știu ardelean de origine, cu studii filologice făcute la Oradea și de actorie la I.A.T.C. în capitală. În 1980 ați emigrat la New York, de unde v-ați mutat la Sydney, bucurându-vă de atmosfera australiană. Ce v-a determinat să vă stabiliți atât de departe de țară? Cum sunt australienii? Ce vă dezamăgește la ei?*

George ROCA: Distinsă doamnă Anca Sîrghie, în primul rând vă mulțumesc pentru faptul că v-ați aplecat privirea asupra mea. Sincer, mă simt onorat de acest dialog-interviu! Sunt puțin mâhnit, deoarece pandemia Covid și războiul acesta crunt din Ucraina mi-au pus bețe în roate și m-au oprit să mai fac vizite în România. Australia a avut restricții draconice în timpul acut al pandemiei. Era greu de plecat de aici.

Iar mie îmi era dor, tare dor de țară și de prieteni! Și aveam atâtea obiective literare de îndeplinit... acolo, acasă! De exemplu, o tipărire de carte, o lansare, o întâlnire cu prietenii scriitori, cu rudele... Dar, bucurie mare, săptămâna trecută mi-am luat bilet de avion! În mai a.c. îmi voi lua zborul spre „casă”! Sydney-Singapore-Frankfurt - Budapesta -Oradea. Sper să se îndeplinească dorința mea și să nu mi se pună niscaiva piedici, precum o nouă restricție, să-i zicem pandemie sau o extindere a războiului putinist!

Să răspund totuși la ceea ce m-ați întrebat. În 1980 am plecat din țară, respectiv din București unde locuiam de pe la mijlocul anilor '60. Vremurile erau ciudate... lumea destul de necăjită, iar eu eram tânăr și cu spirit de aventurier. Cert este că acum nu m-aș mai încumeta să fac acel pas. A fost grea dezrădăcinarea. Am avut chiar restricții de a mă reîntoarce să vizitez România. Am suferit, am albit la tâmpole... Aveam 34 de ani! Îmi cumpărasem un bilet de avion București - New York-Auckland-

Sydney. Obținusem de la ambasada engleză din București o viză permanentă de intrare în Australia. Așa că, m-am urcat pe caii cu aripi ai companiei americane PanAm și până la New York zborul a fost o bagatelă. Am dorit să fac o întrerupere în frumoasa Americă, unde aveam mulți prieteni, întrerupere care s-a prelungit pe parcursul a doi ani. În tot acest timp „am supraviețuit” în New York. A fost dur, dar totuși interesant. M-am contopit cu poporul american, am văzut locuri minunate, am învățat un pic de capitalism și am plecat de-acolo cu mari regrete. Nu mi s-a aprobat ședere permanentă în Statele Unite, deoarece aveam în pașaport o viză de ședere permanentă în Australia. Se cam băteau cap în cap! Așa că mi-am adunat bocceluța, am dat o raită turistică prin Florida, apoi prin California și Hawaii... și, după o săritură de vreo șapte mii de kilometri, am aterizat la Auckland în Noua Zeelandă.

Având viză turistică și în Aotearoa, sau „Țara Lungului Nor Alb” precum îi zic băștinașii maori, mi-am luat un bilet de circuit cu trenul și am băntuit prin cele două insule mari timp de 15 zile. De la Auckland la Invercagill și retur. A fost frumos și destul de educativ geografic și istoric. Un exemplu: când am ajuns la Invercagill am dat de-o lume ciudată. Parcă mă întorsesem cu 200 de ani în urmă... pe undeva prin zonele limitrofe Londrei, de la vorbirea *cockney*, la îmbrăcămintea de epocă. Doar niște cohorte de motocicliști mai poluau cu harleydavidsonurile lor atmosfera istorico-patriarhală. De fapt, clanurile de bykies își aleseseră acel oraș îndepărtat de lume ca reședință. Acolo mai dăinuie și acum.

De la Auckland am ajuns în 3 ore - tot cu PanAm - la „Sidni”, cum îl pronunță „aussies”, adică australienii. Țin să precizez că metropola Sydney se scrie cu doi de „y”, nu Sidney precum scriu unii *dăștepți*. Denumirea „Sydney”, capitala statului Noua Galie de Sud sau New South Wales, vine de la Sir Thomas Townsend, Primul Viconte de Sydney, iar „Sidney” este un nume (de preferință masculin) precum Sidney Algernon (politician englez), Sidney Sheldon (scriitor) sau Sidney Poitier (actor american). Mai exista și a treia variantă, „Sidnei” care este un nume masculin de origine portugheză. Deci, mare atenție la „Sydney”!

Metropola Sydney m-a întâmpinat destul de rece. Era 31 martie, perioada când începe așa-zisa iarnă aici. Ploua mărunț alături de un vânt rece care pătrundea-n oase. Comparat cu New Yorkul, nu mi-a plăcut prea tare. Așa că după două luni de ședere, m-am urcat pe avion și dus am fost... spre Europa. Aveam de gând să mă reîntorc în America. Dar nu s-a potrivit. Am avut intenția să dau mai întâi o raită pe-acasă pe la părinți, la Oradea. Când am ajuns la Episcopia Bihor, localitate de graniță situată la 12 km

de orașul copilăriei mele, „Stop”, m-au oprit cerberii românași de la graniță și m-au retrimis în Ungaria... pentru că nu aveam viză românească în pașaportul național românesc. Asta a fost pedeapsa pentru că am îndrăznit să părăsesc acel paradis roșietic. M-am reîntors în Ungaria, am bătut zilnic drumul la Ambasada României de acolo, dar viză tot nu am primit... Am încercat, mai apoi, pe la ambasadele române din Germania de Est, din cea de Vest, din Belgia, de la Londra... dar totul era negativ. Mi se spunea că numai consulatul de la Sydney poate să îmi ofere viza de intrare mult dorită. Am mai avut o cădere! Americanii nu mi-au mai dat nici dâșii o nouă viză turistică... așa că am luat-o înapoi spre Sydney, unde am ajuns după mari peripeții. Când am călcat din nou pe aeroportul „Kingsford Smith” din Sydney am pupat pământul precum Papa Vaticanus. Nu mă mai hăitua nimeni! Am reușit să mă acomodez și iată că după 40 de ani de ședere mă gândesc să îmi caut o gropiță printr-un țămățir mai acătării și să mă stabilesc definitiv aici. Întoarcerea fizică la matcă este foarte grea. Aproape imposibilă! Poate sufletul... Căci nu degeaba am menționat eu într-o poezie de-a mea: „Dacă-o fi să mor aici/ Pe-al Pacificului mal/ Sufletul meu să se-ntoarcă/ tot acolo în Ardeal/”. Doamne ajută!

Vorbind puțin despre australieni, pot să vă spun că sunt minunați. Plăcuți, sinceri și sociabili. Cu toate că întâlnim pe aceste meleaguri o mulțime de naționalități, suntem un tot unitar, fără discriminare sau diferențieri. Dacă îți vezi de treburile tale, muncești, plătești taxe, nu are nimeni treabă cu tine. Așa că m-am integrat destul de repede în lumea de la Antipozi. Îmi place. M-am obișnuit și cu clima... Cam atât.

Anca SÎRGHIE: *Care sunt cele mai importante evenimente culturale ale românilor australieni care vă interesează?*

George ROCA: Mulțumesc, bună întrebare! De 40 de ani, de când sunt aici, am avut parte de vreo douăzeci de vizite/turnee, organizate cu artiști români veniți de-acasă. Două-trei trupe de teatru, vreo 10 cântăreți de muzică populară, două-trei tarafuri și cam atât. Drumul e lung până în Australia, biletul de avion e scump (aproximativ 2.000 de dolari de-ai noștri!), apoi hotelul, mâncarea... Mulți artiști ar veni, dar nu le prea dă mâna. Așa că am început noi să mai concepem câte un eveniment cultural/literar sau artistic. Am organizat lansări de carte, apoi combinații de muzică și recitări de versuri. Avem printre noi români talentați, chiar foarte talentați. Actori, cântăreți, recitatori, dansatori, scriitori de proză, poeți... Deseori ne dăm mâinile și executam câte un spectacol. Public avem cu duimul. Români, prieteni și de alte naționalități. Ne bucurăm cu toții. Ne relaxăm și promitem un nou spectacol. Cele mai

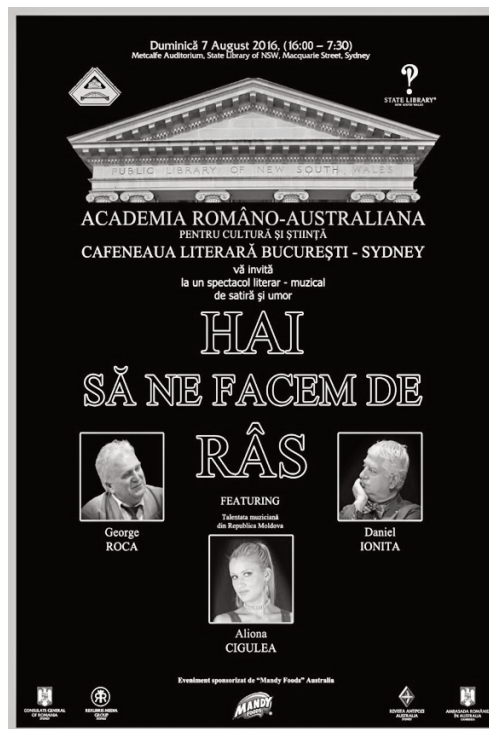
gustate evenimente sunt cele de muzică și poezie. Ah, dacă ați fi văzut cât de delicioasă a fost, la unul din spectacole, o trupă de Călușari australieni, parcă picați din altă lume. Majoritatea erau de altă origine decât cea română, soți, prieteni, copii, din căsătorii mixte... Ba culmea, erau și călușărese - pentru a completa și a da volum șirului de dansatori cu clopoței la picior. Instructor de dans, o româncă inimoasă și talentată, căsătorită cu un asiatic, doamna Cristina Iordache-Yeo.

Am făcut spectacole la Sydney, dar și la Canberra (la Ambasada Română), la Melbourne, chiar și la Auckland în Noua Zeelandă, unde am fost o dată... Durata acestora, de cel puțin două ore. Iar după spectacole, interacțiuni sociale, discuții, prietenii, laude, pupici, o gustărică în stil românesc, voie-bună și promisiunea că vom reveni... Titlurile spectacolelor de pe afiș: „1 Decembrie, Ziua Națională a României” (2013, 2018), „Daruri de Crăciun - spectacol de muzică și poezie” (2014), „Lansarea antologiei de poezie română modernă «Testament»” (2015), „Povestiri din emisfera sudică” (2016), „Hai să ne facem de râs” (2016), „Dragoste la prima vedere/Love at First Sight!” (2016), „Mahalaua Bucureștiului” (2016), „Festivalul creativității geniului românesc” Auckland, Noua Zeelandă (2017), „Colinde, colinde/Carols and Dreams of Show” (2018), „Poezie pentru toți/ Poetry for everyone” (2018), „Mihai Eminescu - 130 Years of Immortality” (2019), „Romanian Poetry from its Origins to the Present - A musical & poetic Book Launch” (2021), „Return ticket from Sydney to Bistrița - A lyrical Dialogue between Antipodes (2022) și altele.

Țin minte că la unul dintre spectacole trebuiau să participe mai multe personalități literar-artistice din Sydney. N-aveam sală, nu recuzită, nu înțelegere... din partea nimănui. Spectacolul de „muzică și poezie” era anunțat prin grupările de români de la biserici și asociații. Atunci m-a sunat colegul meu „de scenă”, dl. Daniel Ioniță (președintele ARACS) și mi-a spus necăjit că trebuie să renunțăm la eveniment deoarece ne facem de râs. Rămăsesem doar noi doi... restul „protagoniștilor” se retrăseseră. Mi-a venit o idee! Să dăm titlul spectacolului „Hai să ne facem de râs !”. Am performat doar noi doi și o talentată violonistă cu inimă mare din Republica Moldova, Aliona Cigulea. A ieșit un spectacol de zile mari! Parol! Vreo două ore am spus bancuri, poezii vesele, fabule, parodii... Îmbrăcați ca la circ! Am terminat spectacolul fericiți și cu aplauze în serie. Aproximativ 150 de românași spectatori. Am promis că vom reveni, dar ne-a pus frână Covidul!

Majoritatea evenimentelor au fost organizate de Academia Româno-Australiană pentru Cultură.

Greutăți în organizarea evenimentelor au fost multe, dar am încercat să sărim voinicește peste ele. În primul rând găsirea unei săli/incăperi unde să ne putem desfășura spectacolele, majoritatea închiriate pe banii noștri. Apoi confecționarea recuzitei, agapele de după spectacol... afișele, reclamele... Toate spectacolele au fost gratuite pentru public! Ajutor de la forurile române - zero!

Ne-am dori un ajutor din partea României, țara noastră de baștină și de suflet... Așa cum îl oferă și altor comunități românești din alte țări. O „Casă românească”, o cămăruță, unde să ne putem întâlni, exersa limba strămoșilor, sau chiar un Institut Cultural Român. De ce nu!? Măcar una pe acest continent! Suntem totuși peste 50.000 de australieni de origine română, incluzând și naționalitățile conlocuitoare strămutate din România. Pe website-ul <https://cersipamantromanesc.wordpress.com/2017/08/19/romanii-australieni/> se vehiculează chiar cifra de 135.000 de suflete. Avem o ambasadă română de prestigiu la Canberra, două oficii consulare la Sydney și Melbourne, plus 3 consulat onorifice la Adelaide, Perth și Hobart.

Îmi vine în gând o amintire tristă, dureroasă chiar, când o doamnă cu mare suflet de român, Emilia Verbina Markakis, președinta asociației culturale „Unirea” din Sydney, onorată de către regina Elisabeta a II-a cu titlul și medalia „Order of Australia Member” (OAM), avea mare drag pentru

costumele populare românești. A achiziționat pe parcursul vieții, la fiecare plecare în România, o colecție inedită de costume vechi de mare valoare. Dorea să facă o expoziție permanentă, să arate lumii de aici ce valori culturale avem. Dar din păcate într-o zi ne-a părăsit, a plecat la ceruri, iar colecția a rămas prin cine știe ce containere obscure sau a fost aruncată la gunoi... Sunt mulți români australieni care au adus de-acasă obiecte de preț, artefacte, valori de cultură națională, de patrimoniu chiar, și la bătrânețe nu au unde să le doneze... Bisericile românești de aici nu prea au loc de găzduire. Păcat! Dispar în neant sau ajung în cine știe ce magazin de mâna a doua!

Anca SÎRGHIE: *În Australia ați activat în domenii diferite ca translator, ziarist, fotograf, grafician, editor de carte, redactor de reviste etc. În 1998 ați jucat într-un film australian de lung metraj „A Change of Heart”, o comedie regizată de Rod Hay. Sunteți o personalitate complexă, ctitorind societăți și fiind membru fondator, chiar și președinte onorific al Academiei Româno-Australiene, unde am avut și eu cinstea de a fi desemnată ca membru. Noi doi ne-am întâlnit ca membri ai Academiei Româno-Americane. Rețin faptul că din 2013 ați devenit „Emeritus Member” la ARA. Cum înțelegeți să veniți în ajutorul comunității românilor australieni? Ce manifestări culturale se bucură de interesul românilor din Sydney? Care sunt, după opinia dumneavoastră, cei mai talentați scriitori români din Australia?*

George ROCA: E corect ceea ce ziceți mai sus! Am făcut de toate după ce am plecat din România. Numai să fie bine și să pot sta cu fruntea sus! Câteodată am mai primit și daruri de la divinitate sau de la cei care mă știau. Filmul „Change of Heart”, o comedie simpatcă, mi-a dat posibilitatea să interpretez un rol secundar... al unui ospătar rus. Bată-ne noroc! de venetici necunoscuți de după Cortină de Fier. Pentru scenarist și chiar pentru regizor era tot una că nu sunt rus, ci român! Tot aceeași limbă... ziceau domniile lor... Tot un drac! Desigur dialogurile au fost în limba engleză cu accent rusesc. Dar m-a bucurat și mi-a plăcut rolul. Am cunoscut modul cum se face un film în Australia. Producția cinematografică „Change of Heart” a fost jucată puțin pe ecrane, dar s-a dat de câteva ori la televiziune... Hey, thanks, Mr. Hay!

Personalitate complexă? Mă zbat cât pot de tare să fac de toate. Să-î bucur și pe alții. Am fost redactor la câteva ziare și reviste de limbă română din jurul lumii, precum „Cuvântul Românesc” din Melbourne, „Foaia Parohială” și „Magazin Românesc” din Sydney, „Familia Română” din Oradea, „Revista Agero” din Stuttgart, Germania. Apoi, redactor-șef al ziarelor „Jurnal Olimpic” și „Spirit Românesc” din Sydney, „Romanian VIP” din Dallas, Texas, SUA. Mai recent, am înființat on-line

mai multe reviste de literatură română: „Rexlibris Media Group”, „Australiana”, „Antipozi”, „Argument”, „Expresia”, „Latitudinea”, „Bumerang literar”, „Esențe Culturale” (împreună cu plasticiana craioveancă Dr. Cristina Oprea), „Logos și Agape” (împreună cu scriitoarea timișoreancă Mariana Gurza) și „Confluente literare” (împreună cu distinsul scriitor bucureștean Octavian Lupu). Unele au sucombat, altele mai sunt viabile și astăzi. În 2014 a fost înființată, la inițiativa mea, Academia Româno-Australiană pentru Cultură, un model mai mititel după Academia Româno-Americană (unde sunt membru de peste 20 de ani și unde, într-adevăr, în 2013, am fost onorat cu titlul de „Emeritus Member”). La ARACS am fost numit președinte onorific, iar universitarul Daniel Ioniță a fost ales președinte în funcțiune!

Fără să fiu tendențios sau părtinitor pot să vă enumăr mai mulți oameni de litere care au adus onoare literaturii române de la Antipozi. Mă refer la cei care au scos măcar o carte sau o revistă. La Sydney: Edward Granville Theodore(scu), Emil Boz, Antigone Kefala, Theodor Silvaș, Pr. Gabriel Popescu, Mihai Maghiaru, Ioța Gaeskov, Cornel Neagoe, Dorina Bugariu, George Mișin, Pr. Mihai Anghel, Constantin Lomaca, Laurențiu Fulga, Romulus Roman, George Costea, Pr. Doru Costache, Daniel Ioniță, Mihaela Cristescu, Loredana Tudor-Tomescu, Anișoara Laura Mustețiu, Tudor Bucea, Mariana Liță (Maia Codrin), Ana Vintilă-Bogdan, Gheorghe Drăgan, Octavian Sărbătoare, Dorian Stoilescu, Viorel Nichols, Ovidiu Adrian Oprea. La Melbourne: Emil Cică, Cristian Crăciun, Ben Todică, Radu și Aurelia Satcău, Ana-Maria Beligan, Simona Martinovici. La Brisbane: David Khoury, John Boca și Geo Petrescu. La Perth: Daniela Ion, Iulian Țenea... Și mulți alții! Să mă ierte cei pe care i-am omis. Onoare tuturor celor care au purtat până la Antipozi steagul scrisului românesc!

Anca SÎRGHIE: *În România sunteți prezent în presa literară cu creații beletristice proprii în limba română, pe care le-ați publicat în volume de poezie, de proză ori de interviuri. Pretutindeni polarizați atenția mănuiitorilor de condei și stimulați talentele literare. De aceea, consider că sunteți cel mai activ scriitor român din Australia, cel puțin din câte cunosc eu. Doresc să argumentez. Sub titlul „Scripta Manent”, ați scos la Editura Anamarol din București 10 volume de proză, semnată de 20 de scriitori, în anii 2012-2016. La fel de generos este și proiectul eseurilor de motivație literară intitulate „Taina scrisului”. Proză, care la aceeași editură bucureșteană a demarat în anul 2019 și care în prezent a ajuns la al IV-lea volum. Este de-a dreptul impresionant cum reușiți să aduceți împreună scriitorii români de pe atâtea meridiane. Ce reviste în limba română coordonați în prezent?*

George ROCA: Am încercat întotdeauna să stau aproape de România, de limba română care este veșnic în schimbare. Am dorit să învăț de la alții noi exprimări, cuvinte chiar sau modul de a concepe o frază nouă, o propoziție modernă... Am mai spus asta, de când sunt aici, deci de 40 de ani, am învățat mai multă limbă română decât în toți anii petrecuți prin amfiteatrele filologiei... deoarece am stat tot timpul în strânsă legătură cu scriitori, jurnaliști, critici literari și promotori ai limbii și literaturii române aflați în țară și nu numai. Comunicarea a fost la început prin scrisori sau publicații, iar mai apoi, grație internetului, totul a fost mai simplu, mai ușor.

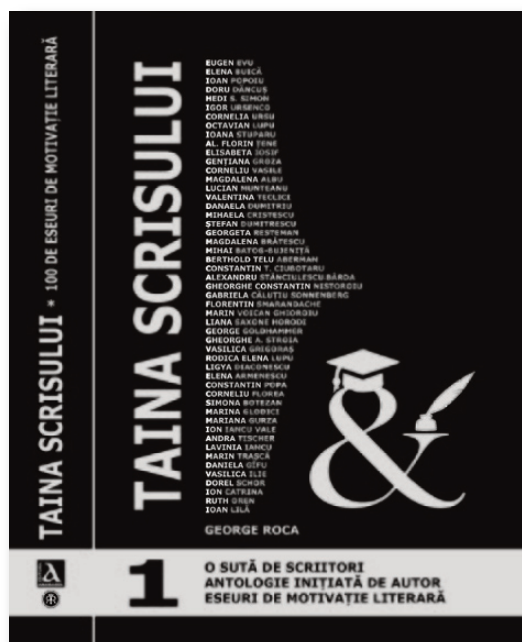
Mi s-au publicat scrieri personale în reviste și ziare din România, în antologii colective. Am început să public cărți cu propriile-mi scrieri și pe parcursul timpului am scos 11 volume, care s-au materializat (până în prezent) în 3270 de pagini A5. Am avut mai multe lansări de carte, aici la Sydney, la Madrid, la București, Timișoara, Oradea, Cluj-Napoca, Slatina, Alexandria, Târgul Mureș, lansări care mi-au umplut inima de bucurie prin comentariile făcute de criticii literari prezenți la evenimente sau chiar de cititori. Acolo am cunoscut intelectuali de elită și creatori de literatură care mi-au devenit prieteni și corespondenți la revistele pe care le conduceam. Până la urmă s-au transformat în peste 2.500 de corespondenți de nădejde, oameni ai scrisului care trimiteau frecvent materiale. Mulți dintre aceștia erau membri ai Uniunii Scriitorilor din România, ai Ligii Scriitorilor Români sau ai Uniunii Ziariștilor Profesioniști. Am publicat astfel pe parcursul a mai bine de 30 de ani peste 9.000 de articole. Muncă grea, dar care a meritat. Pot spune cu mâna pe inimă că, redactându-

le, le-am citit pe toate și am învățat multe din conținutul acestora.

Vorbind de proiectul „Scripta Manent”, pot să vă spun că m-a încântat colaborarea cu dna. Rodica Elena Lupu, directoarea Editurii „Anamarol” din București. De fapt, dânsa s-a ocupat de editare, iar eu de grafica interioară și de coperte. Și astfel s-au materializat cele 10 volume... Fiecare volum prezintă 20 autori, având aproximativ 400 de pagini. Deci cele 10 volume însumează peste 4.000 de pagini A5. De asemenea, am colaborat în același mod, împreună cu aceeași editoare, la proiectul „Simbioze lirice - Antologie de poezie”, compusă din 20 de volume și câte 20 de poeți prezenți în fiecare dintre ele, totalizând 320 de pagini A5, deci un total de aproximativ 6.400 de pagini. Tot la „Anamarol” am făcut grafica la antologiile: „Doamnele poeziei” și „Șansele poeziei”. În Noua Zeelandă am colaborat cu scriitoarea și editoarea Valentina Teclici la antologia „Poduri lirice/Poetical Bridges” - volumul 2 (Editura „Scripta Manent”), volum bilingv român-engliz. Volumul 2 conține 268 pagini și 25 de autori. La Timișoara am conlucrat cu scriitoarea Cornelia Chifu la editarea mai multor volume de proză și poezie: „Daruri de Crăciun” vol.1 și 2. - Antologii de poezie (Editura „Rexlibris”, 2007, 2019), „Cântec de leagăn pentru Aby” - Poezie, de Cornelia Chifu (Editura „Rexlibris”, 2017), „Cu voi în suflet și în gând” de Doina Andronic (Editura „Armonii Culturale”, 2018). În Israel am redactat și am executat grafica la 4 cărți de proză: „Cafea și fum de țigară” - eseuri de Roni Căciularu (2017), „Chemăți doctorul!” - schițe umoristice de Dorel Schor (2017), „Dadu” - studiu biografic de Adina Rosenkrantz-Herscovici (2018), „Banca amintirilor” - povestiri de George Goldhammer (2019). Am mai editat/redactat peste 20 de cărți pentru diferiți scriitori și poeți din Canada, Statele Unite, Grecia, Australia, Noua Zeelandă și România.

„Taina Scrisului” este alt proiect de suflet. Este un complet de interviuri/eseuri pe care l-am lansat corespondenților mei. Au răspuns până în prezent 165 de creatori de literatură română - scriitori, poeți. Tematica: dezvoltarea scrisului domniilor lor de la începuturi până în zilele noastre, de la debut până la consacrare. Fiecare volum conține eseurile a 50 de autori, prezentate în 418 pagini. Am publicat până în prezent primele două volume, urmând ca anul acesta să public volumul 3, iar când va fi complet voi publica și volumul 4 (sper că tot în 2022). Menționez că fiecare interviu/eseu este publicat în mai multe reviste de pe internet cu care colaborez.

Referitor la ultima revistă pe care o coordonez din 8 iunie 2021, aceasta se numește „Bumerang Literar” (<https://bumerangliterar.wordpress.com/>). Până în prezent am publicat 425 de articole. Cu

durere în suflet pot să vă spun că revista care mi s-a lipit cel mai mult de suflet a fost „Confluente literare”. După cum ne-a comunicat motorul de căutare Google, a fost cea mai citită/accesată revistă de limbă română din lume. În cei 11 ani de existență au fost publicate în 3.863 de ediții, 74.831 de articole, 1.840 de autori și am avut aproximativ 16 milioane de cititori/accesatori. (Statistici Google la 2 august 2021). A trebuit să o închidem datorită unor litigii și răutății ale unor corespondenți... Păcat! Vezi parabola cu „creșterea șarpelui la piept”... Punctum!

Anca SÎRGHIE: *Privesc pe Internet și văd pe pagina de Facebook că aveți o întreagă galerie de chipuri pe care le-ați selectat după un criteriu propriu, ce probabil rămâne secret. Nu-mi pot imagina nici cum ați surprins asemenea instantanee cu atâta acuratețe. Oricum, ele prilejuiesc privitorilor o reală desfătare și provoacă o meditație asupra destinului omenesc. Panoramați expresivitatea zâmbetului, pe cea a râsului exuberant, dar ați surprins și priviri melancolice sau mucalite. Am găsit și ochi minunați care focalizează frumusețea feminității înseși. Altele întruchipează blândețea ce vindecă rănilor sufletului ori au curiozitatea cu care oamenii înțeleg să întâmpine privilegiștea în mișcare a lumii. O interesantă galerie de instantanee portretistice, unele de o certă valoare artistică! Mi-l amintiți pe Ion Miclea, dar nu în ipostaza fotografului oficial plecat de la Cluj, ci pe Miclea al artiștilor scenei și al scriitorilor. În mod cert, dumneata deții secretul surprinderii poeziei pe care o are expresia chipului uman. Pentru că este minunat ce realizați, doresc să ne spuneți dacă veți continua această colecție? Ce finalitate are ea?*

George ROCA: Pagina mea de Facebook conține la secția de „Fotografii” un număr de 86 de albume (https://www.facebook.com/george.roca.10/photos_albums) cu un total de aprox. 5.000 de imagini. Sunt albume cu portrete ale celor cu care colaborez, exemplu fiind: „scriitori”=534, poeți=500, colaje=249, desene, acuarele, vitralii=151, sigle create de mine=131, afișe=142, personalități artistice și literare=78, grafică Eminescu=67, În Memoriam=109 și altele. În general toate imaginile sunt create sau prelucrate de mine. Am permis redactorilor de la mai multe reviste să preia fotografiile pentru a le atașa la articole, fără să specifice dreptul de copyright. De fapt am dorit să prezint online (pe Facebook) o expoziție complexă de imagini. Și cred că am reușit! Am foarte mulți vizitatori și comentatori care se încumetă să dea o raită pe la imaginile pe care le prezint. Vă mulțumesc pentru comparația cu maestrul Ion Miclea, vestitul fotograf de la ziarul “Făclia” din Cluj... Puțin cam mult! Merit eu...!? Sincer, aș fi fericit să găsesc un sponsor sau un curator care să se ocupe de câteva expoziții.

Anca SÎRGHIE: *Ați inițiat lansarea cărții de debut a poetei Cristina Horotan din Sibiu, total necunoscută până acum. Se știe că drumul spre un volum trece prin apariții mai mult sau mai puțin îndelungate în publicații de profil. Aici, nu a existat un asemenea preludiv publicistic. Cum ați avut curajul să-i publicați acest volum?*

George ROCA: Cu poeta Cristina Horotan e poveste mai lungă. Întotdeauna m-au atras debutanții. Am dorit să îi ajut, să îi sprijin pentru a ieși din anonim, pentru a prevala. Deseori am reușit. Cu toate că am fost criticat într-o revistă a Uniunii Scriitorilor că promovez prea mult necunoscuții. Așa este! Dar, dacă dintr-o sută de poeți sau scriitori necunoscuți doar unul scoate capul din anonim, atunci pot să fiu fericit. Dacă punem la socoteală că am avut pe parcursul a 30 de ani peste 2.500 corespondenți, din aceștia 25 au ajuns oameni de litere apreciați și cunoscuți, pentru mine e o performanță. Dar vă spun sincer că au răsărit mult mai mulți...

Într-o zi, Cristina mi-a trimis o poezie... spre citire (doar!) Mi-a plăcut. Era curată. Citind-o pe îndelete, mi-am dat seama că este un mesaj al sufletului, o poezie zbuciumată, un mesaj-simbol (politic chiar...) către această lume care pare din ce în ce mai întunecată. Am rugat-o să îmi trimită un grupaj de 10 poezii... dacă are. Mi-a răspuns prompt. Versuri interesante! Scrise cu mâhnire, cu durere. Aveau mesaj și o versificație destul de bună. Le-am publicat. Apoi, au urmat altele, poezii scrise în grabă, cu mesaje dure, precum niște spini, altele mai line precum petalele de flori. Și uite așa s-a ajuns la o carte... unde sunt prezente - după cum scrie și pe coperta - 101 poezii! De ce 101...? Pentru că 100 era

un număr rotund și 101 dă speranțe de viitor. Adică va mai apărea (cred!) un volum sau mai multe. Principalul fapt este că poeta are har și dar de la Dumnezeu, că îi place să scrie și să se exprime în scris... Pe parcurs am observat îmbunătățiri la stil, la rimă, ritm și măsură. Totul s-a întâmplat în mai puțin de un an. Menționez aici că am avut recent o experiență similară cu o poetă tot din Sibiu, domnișoara Jolie Târnoveau. Scrie bine, clar și foarte modern. O poezie plăcută la citit...

Am editat cu mare plăcere volumul Cristinei, care a fost numit „Di+Agnostica, 101 poezii”, și care nu după mult timp a văzut lumina tiparului. „Di+Agnostica”, este o carte scrisă cu tristeți și bucurii, cu sufletul, cu inima, deseori cu lacrimi. Lansarea a fost programată pe 24 decembrie 2021, în Sibiu dumneavoastră... deci cum să nu vă invit la eveniment!? Eu aici, la Sydney, la multe mii de kilometri depărtare, încercam să mă imaginez acolo, în acea frumoasă sală, să văd reacția publicului prezent, să ascult cuvintele laudative ale moderatorilor... Până la urmă am reușit! Parțial... Am primit imaginile video de la acea lansare. M-am bucurat nespus. Era acolo (și) o bucățică din sufletul meu... Și mulți prieteni în sală! I-am văzut, i-am ascultat și m-am bucurat nespus.

Anca SÎRGHIE: *O problemă vitală pentru sănătatea unei literaturi naționale, oricare ar fi ea pe glob, este cea a traducerii în alte limbi. La 1 aprilie 2022, ați publicat pe Internet un eseu intitulat „Păcatul traducerilor neprofesionale”. Fiind în*

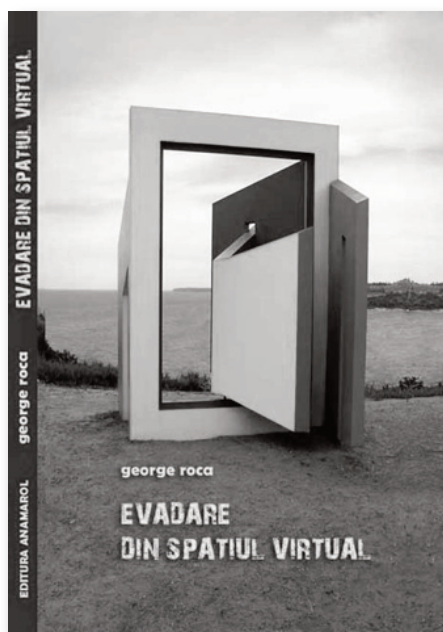

vizită în America m-am izbit cum nu se poate mai concret de această nenorocire atunci când am copiat de pe Internet o traducere a unei poezii eminesciene, convinsă că pe Internet sunt puse traduceri verificate, așadar, de certă valoare, am dat-o nepoțelei mele care intenționa să o recite la evenimentul Eminescu, organizat într-un colectiv de români din statul Michigan. Am întrebat-o dacă dorește să o citească de pe hârtie sau dacă o va recita, cum știam că obișnuiește, ca elevă premiantă la școală, aflată în clasa a VI-a. Răspunsul ei a venit prompt: „Sigur că voi recita poezia. Nu, nu o voi citi, bunico, mie îmi place să recit.” Abia apoi ea s-a uitat peste textul traducerii, dar nu mi-a comunicat impresia ei. Au trecut trei zile și evenimentul se apropia. Așa că i-am sugerat să-mi recite mie mai întâi poezia pe care credeam că a memorat-o. Ar fi fost ca o repetiție. Răspunsul ei m-a descumpănit total: „Cum vrei să memorez o traducere atât de proastă? Nu merită, bunico!” Fetița noastră cunoștea varianta originală a textului, cea în limba română, astfel că a putut constata că avea în față o transpunere total falsă a poeziei eminesciene. Era un copil de 12 ani și ea sesizase stângăciile din acea traducere. Dumneavoastră trăiți în Australia, domnule Roca, și adesea vă izbiți ca literat situat la frontiera celor două limbi - română și engleză - de inadvertențele transpunerii dintr-o limbă în alta. Unde vă situați dumneavoastră în această ecuație?

George ROCA: Țin să pornesc de la mărturisirea ce mă delimitează net de un fenomen periculos, tocmai semnalat. Eu vorbesc/scriu bine în engleză, italiană, maghiară și binișor în franceză, germană, rusă și spaniolă..., dar nu m-aș încumeta totuși să traduc operele unui român în nici una din limbile cunoscute. De ce? Pentru că aceste traduceri nu se ridică la nivelul valoric al lucrării din limba română. Și atunci, în loc să facă un bine scriitorului român, totul apare ca un compromis, deoarece cititorul judecă ceea ce a scris traducătorul... nu ce a creat adevăratul autor.

Anca SÎRGHIE: *Cum poate fi explicată în opinia dumneavoastră situația critică pe care o semnalăți?*

George ROCA: Egoul românilor le spune că după 40 de ani de „cortină de fier”, a venit vremea când este permis orice pentru a deveni faimoși peste hotare! Vor să fie internaționali! Înțelegeți!? Dar cu ce reprezentanță? Cu traducători de alde moș Gulie care stă la Paris de douășdeani și face pe literatul bilingv. Sau cu Gogu Carcalete care a ajuns în Italia la vremea pensionării și care din lipsă de ocupație s-a apucat de traduceri... dar româna a uitat-o pe jumătate, iar italiana nu a învățat-o decât la nivel de grădiniță. Acești doritori de notorietate universală ar trebui să se zbată în primul rând să devină cât mai naționali, să vină străinii și să se bată să-i traducă.

Anca SÎRGHIE: *Care ar fi soluția practică pe care o întrevedeți, stimată domnule Roca, un poliglot cum sunteți, cochetând cu literatura?*

George ROCA: Soluția e simplă! De ce să nu ia scriitorul român legătura cu un literat de aceeași talie cu el, dintr-o altă limbă - mă refer la valoare, ca exigențe estetice și morale - căruia să îi propună să îi traducă lucrările? Desigur că la rândul său, românașul îi face un contraserviciu, traducându-i operele celuilalt în limba română. De la egal la egal! Încercarea moarte n-are! Mai mult ca sigur că va accepta. Se pune întrebarea: Ce mijloc de comunicare vor avea cei doi literați? Cum se vor înțelege, dacă nu cunoaște niciunul limba celuilalt? Simplu! Pot apela la intermediari, la traducători virtuali precum „Google translate”, dar neapărat cu multă precauție, la noua generație de tineri care cunosc mai multe limbi de circulație internațională, dar în niciun caz la „erudiții noștri flăcăi tălmăcitori” de alde Monsieur Gulie și Signor Carcalete. Mă refer strict la comunicare între cei doi oameni de litere. Știu că nu e ușor, dar așa fac și cei din străinătate. Cu răbdare iese ceva de calitate. Să știți că sunt mulți oameni de alte nații care se bucură când descoperă muzicalitatea limbii române, perfecțiunea ei, ușurința de a o învăța. Păcat că a stat ascunsă atâția ani după Cortină de Fier.

Anca SÎRGHIE: *Eu sunt mai puțin optimistă ca dumneavoastră, considerând că nu oricare scriitor de valoare își propune să traducă operele altor autori din lumea largă, decât dacă are afinități cu aceia. Bineînțeles că marii scriitori fac și traduceri. Mă bazez, în schimb, pe preocuparea pe care o au traducătorii profesioniști, obișnuți cu o asemenea*

responsabilitate. Sigur că este greu să delimitați pe traducătorii profesioniști de cei amatori. Cei mai chemați să facă această muncă de mare responsabilitate ar trebui să fie cei acceptați ca membri ai Uniunii Scriitorilor din România. Dar pot fi și excepții, atât în sens pozitiv, cât și negativ.

George ROCA: Da! E o idee extraordinară ca cei de la Uniunea Scriitorilor să se ocupe mai intens de problema traducerilor și a relațiilor cu traducătorii profesioniști din afara perimetrului național. La nivel de specialitate sunt convins că au relații cu forumuri de profil din străinătate și astfel se poate ajunge la traduceri de calitate. Consider că însăși Academia Română se poate implica în atari activități. Poate într-o zi o asemenea traducere va ridica un autor român chiar spre culmile Premiului Nobel pentru literatură. Am mai afirmat undeva că: „Dacă Orhan Pamuk poate, de ce să nu poată și Oprea Papuc!?”

Anca SÎRGHIE: *În acest prim dialog al nostru, ținta mea a fost să fac un portret esențial al omului de litere și cel al cetății, care sunteți, trasând un liant între România și Australia conașionalilor dumneavoastră. Care ar fi întrebarea pe care ați așteptat-o și eu nu v-am pus-o?*

George ROCA: Distinsă doamnă profesor Anca Sîrghie, dialogul cu dumneavoastră a fost atât de plăcut încât m-aș încumeta să mai disecăm tot atâtea întrebări într-un nou proiect. Să dezbatem și să facem lumină în subiecte de literatură pură, să vorbim despre o licență poetică, despre aforisme, despre ultimele reguli elaborate de Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, despre DOOM, despre ultimele neologisme publicate în acesta, despre un palindrom, despre anamneză, despre literatura thespiană, despre hermeneutică sau chiar despre lingvistică comparată. Cred că ar fi o provocare extraordinară atât în beneficiul nostru cât și al cititorilor. Păcat totuși că „Sed fugit interea, et fugit irreparabile Tempus!” iar cale de întoarcere nu există!

Anca SÎRGHIE: *Vă mulțumesc pentru timpul acordat și vă doresc succes în realizarea proiectelor la care lucrați. Sper să ne revedem cât de curând în România.*

George ROCA: Și eu vă mulțumesc pentru răbdarea de a-mi asculta sufletul. Apropos! Să mă ierte cititorii că am prezentat mai sus atâtea cifre, dar era necesară aritmetica în prezentarea activității mele. Cifre și litere. *Scripta manent!* Și uite așa vă doresc atât dumneavoastră cât și celor care au survolat rândurile de mai sus: „Să ne citim cu bine și să fim sănătoși!”

**Dialog consemnat de Anca SÎRGHIE
Sibiu, România - Sydney, Australia,
aprilie 2022.**

Dumitru Păcuraru & Paul Hermann

Două minute din viața domnului Titu Maiorescu

(Fragment din romanul *Irascibilul domn Vasko*)

Scrisoarea XXIX

Dragă Paul,

Discuțiile mele cu nepotul lui Kammerer sunt din ce în ce mai interesante. Și incitante. Deunăzi mi-a spus câte ceva despre mama șobolan cârțiță-golașă. Zice că a adus câteva exemplare din laboratorul lui și le-a dat drumul să-și sape galerii chiar sub pământul din parcul Clinicii. A promis că o să-mi arate un exemplar pe care îl ține ascuns într-o valiză plină de pământ pe care a reușit să o strecoare în salon. Mama șobolan cârțiță golașă, deși fată 25-30 de pui, sau tocmai din cauza asta, nu are sfârcuri așa cum bunăoară are scroafa sau chiar femeia. Cei 30 de pui se hrănesc sugând lapte direct din piele. Ori de unde apucă pielea cu dinții, că se nasc cu dinți, pot suge lapte. Chiar și din coadă și urechi poate fi stors lapte. Este de prisos să-ți spun, dar cam așa fac politicienii verosi, sug țara ori de unde o apucă. Știu că prin comparația asta am stricat tot efectul. Deci să rămânem la mama șobolan cârțiță-golașă și la cei 30 de pui care se nasc cu dinți ca să poată apuca pielea mamei cu dinții și să se hrănească. Din cauza acestei capacități făceau savanții lui Hitler experimente pe acest șobolan cârțiță-golașă. dar asta este o altă problemă. Nu ne interesează pe noi.

Din câte am înțeles, tu ai de gând să fugi din Rezidență. te rog să nu faci această prostie. Ai răbdare că toate se vor rezolva, indiferent ce probleme ai. Să fie vorba despre o femeie? Mi-ar plăcea să mă înșel. Vicleană și evazivă, femeia este ca o felină sălbatică, născută cu sălbătică în sânge, în carne, în oase, care nu crede decât în propria ei domesticire. Ce venerăm la o femeie? Totul. Până și partea întunecată din sufletele lor. Ce ar fi Africa fără lei, pantere și elefanți? O simplă pășune în care s-ar înmulți până la infinit erbivorele. Ar lipsi tocmai aceea combinație periculoasă, coaliția feroce dintre lei, pantere și elefanți care fac atât de atractive vânătorile de pe continentul negru. Carnivorele și erbivorele împărțind-și același teritoriu.

Istoria Africii este, în fond, istoria apei, așa cum istoria umanității este istoria războaielor. Și așa cum își împart românii și ungurii Transilvania. Ieri a căzut cel mai slab. Azi toată lumea fiind sătulă este pace, dar mâine va cădea cel mai puternic. Africa, Transilvania, Rezidența Steagul fără Culori, Clinica din Viena. Mici oaze de liniște ca capătul arșiței pustiitoare, ochiuri de apă pentru care se bat elefanții, leii, căprioarele impala. Există o lege supremă care guvernează această lume? Da, există. Ejacularea. Poate singura oază de liniște la capătul acestei arșițe fără sfârșit.

Noi, eu și tu, ne-am putea considera norocoși. Săndulescu, cred că nu. El este liber. Se plimbă ca un coi într-o căldare de la București la Viena, de la Viena la Berlin, de la Berlin la Paris. Mai trece pe la mine ca să-mi țină predici despre globalizare, despre omul care devine tot mai inutil datorită tehnologizării. Numai clasa bogată și sărăcia se globalizează. Și mintea lui. Îmi vorbește despre problemele care frământă țara lui. Zic țara lui, pentru că eu, în bună parte și tu, nu mai aparținem unui anume teritoriu. Îmi vorbește despre beneficiarii "pensiilor speciale". Eu habar n-am despre asta. Zice că dacă printre ei s-ar afla scriitori, artiști, savanți, da, ar fi utili. Dar dacă nu sunt decât foști securiști, foști polițiști, foști procurori și judecători care au împărțit dreptatea cu barda, nu cu bisturiul, cu lingurița, atent la fiecare miligram, ar rezulta că, prin natura lor, aportul acestor privilegiați la dezvoltarea spiritualității, a culturii este inexistent, iar ei trebuie incluși în rândul inutililor, a indivizilor de prisos. Sunt ca o tumoră, la fel ca aceea pe care a văzut bietul Maiorescu când și-a dus nevasta la Londra pentru operație. Neatent, chirurgul i-a arătat o tumoră de un kilogram pe care o extirpase din vaginul nevastei sale. Dar de ce mă mir eu de Săndulescu că-mi tot îndrugă verzi și uscate despre "politica din țară"? Uite-l și pe domnul Titu Maiorescu cât de ahtiat era după bârfe politice. Copiez pentru tine din volumul doi din *Însemnări*, de la pagina 302, joi 20 iunie/2 iulie 1885. "Regele a vorbit cu mine peste o oră politică externă. Față de Franța,

ar trebui acum să fim mai prevenitori, fiindcă Franța este slabă. Împăratul Austriei e el însuși foarte nemulțumit de "politica de porci" a Ungurilor, cum i-a spus regelui nostru." Dar să vedem ce notează în însemnările sale despre vizita la Eminescu. "Duminică 1/13 Ianuarie 1884, am fost cu văru-meu C. Popazu afară/ din Viena/ la Oberdoblting, la Institutul de alienați Dr. Leidesdorf. Am vorbit cu Eminescu și am văzut pe generalul Cerchez. Prânzul la Breying, cu Popazu și colegul său Brăiescu-Filipescu din Roman."

Ce zice Eminescu. Într-o scrisoare către Popazu, despre această vizită? Domnul Maiorescu a trecut pe aici, dar a stat mai puțin de un minut. Mai puțin de un minut. Un minut a stat domnul Titu Maiorescu și când l-a vizitat pe Eminescu după prima criză la sanatoriul doctorului Suțu.

"Astăzi vizitat un minut împreună cu Wilhelm pe M. Eminescu, alienat, la Dr. Suțu. Delirare neîntreruptă. Nu m-a recunoscut, vorbind într-una, scuișând în toate părțile. O priveliște care te întristează și te dezgustă, fără nicio atracție."

Nu este cazul să-ți relatez nota din registrul de vizite, pe care întâmplarea a făcut să-l văd și eu, nota doctorului Obersteiner. O vizită fără nicio schimbare în comportamentul pacientului. Până și nenorocitul de Săndulescu când îmi face câte o vizită sunt sigur că medicii notează în fișa mea câte o schimbare în rău a stării mele.

Bietul Maiorescu! Nu știu de ce mă acuză imbecilul de Săndulescu că îl urăsc. Adevărul este că îmi este milă de el. Iată o speță, spun asta ținând seama că era un bun avocat. Ai mai auzit tu de un avocat de succes care vrea să se sinucidă? Ascultă aici. *Pentru admire, eventual în somnul cel vecinic: Z. Hydrad. Choral. 3,0. Aq. dest. Syr. Cort. Aur. A a 45,0.*

Aproximativ 2 fr. 75 c. Dacă bei jumătate din aceasta după zece minute cealaltă jumătate, ai somn, fără nicio neplăcere. Poți merge până la Hydrat. Chloral 8,0 și ai numai somn, porțiune mare> Dar dacă 16,0 sau 20,0? "Știi ce-i supărător aici? Că notează prețul: 2,75 de franci. Dacă aș nota și eu câți bani bag în curul lui Săndulescu!

Ce să-ți mai spun, dragă Paul? Cred că doamna Betty te-a anunțat că medicii, nenorociții ăștia de oameni în alb, vor să-mi aducă un animal de companie. Ca să mi-l ia pe bunul meu Egon, pe Schiele al meu fără de care n-aș rezista în această clinică mizerabilă.

*

Într-o zi un om în alb, mai marele medicilor m-a surprins citind în parc, pe banca mea, o carte de Paul Celan. O șterpelișem de la unul ce se plimba prin parc, însoțit întotdeauna de un domn masiv. Se așezase, spre indignarea mea, pe banca specială pe care aveam dreptul să mă așez doar eu și Egon. N-am făcut scandal, parte de scârba că m-aș coborî la nivelul aceluia cuplu ciudat, el bătrân și încovoiat, celălalt, însoțitorul masiv, cu umeri atletici și privire crudă, nemiloasă, parte din teama de a nu mă lua masivul la tăbăcit.

M-am felicitat nu doar pentru că nu am făcut scandal, dar și pentru că, reocupându-mi locul pe bancă, nu mică mi-a fost bucuria când am văzut că bătrânul își uitase cartea pe bancă. Am citit titlul dintr-o privire: Mohn und Gedachtnis. Mac și Memorie. Exact de ce aveam eu nevoie. De floarea și de memoria somnului.

Am început să citesc, oarecum pe ascuns, ca nu cumva Masivul să se reîntoarcă și să mă surprindă cu cartea în mână, dar m-a surprins un medic. Am avut imprudența de a vorbi aproape normal despre poetul Paul Celan, drept pentru care medicul m-a felicitat și mi-a spus că este un semn bun și că în curând va propune Comisiei să mă trimită acasă fiind perfect restabilit. Atunci mi-am dat seama că am făcut o mare greșală și exista pericolul de a mă expulza de aici înainte de a-mi duce investigațiile la capăt. Sau mai știi, poate vor să mă trimită din nou în beciul poliției. Cred că, totuși, mi-a surâs norocul pentru că mi-a propus să scriu un eseu despre acel Paul Celan. Mai mult, dacă eseul iese bine drept recompensă o să mi se dea voie să țin un animal de companie. Am simțit că mi s-a dat o șansă să nu fiu alungat din Clinică. Am scris dintr-o răsuflare eseul și ți-l trimit ție cu rugămintea să corijezi ce-i de corijat, pentru că, recunosc, nu stăpânesc la perfecție limba germană, urmând să mi-l retrimiți, iar eu i-l voi înmâna bunului Om în Alb, mai marele peste oamenii în alb. Am profitat de ocazie pentru a-l deconspira pe individul care a aruncat o înghețată cu vanilie pe scări pe care am alunecat și m-am lovit la umăr și la cap. Totodată, mi-am expus teoria despre animalele de companie în așa fel încât sper să mă mai țină aici câteva luni până voi afla totul despre tratamentul la care a fost supus Eminescu când a fost internat la clinica dr. Leidesdorf. Voi avea, de asemenea, timp să mă documentez asupra rolului pe care l-a jucat Titu Maiorescu în povestea asta.

De aceea voi avea nevoie de ajutorul tău și a lui Mircea Săndulescu. Din păcate doamna Betty pleacă într-un turneu în America, nu știu pentru câtă vreme. Sper să nu se folosească de acest tertip pentru a mă părași. Asta mi-ar mai lipsi.

Un animal de companie

“Pe cel care a păcătuit împotriva Mea, pe acela îl voi șterge din Cartea Mea”. (Dumnezeu către Moise.)

Șeful Oamenilor în Alb, și, din păcate, și a lui Egon al meu, a lui Schiele al meu, a venit la mine. Eu stau în pat, el în picioare și mă întreabă dacă vreau un animal de companie, pisică sau câine, poate și un papagal sau pescăruș. Îmi recomandă un câine dresat care “face tot ce ar putea face un om bine educat, disciplinat, ascultător, docil, care vă poate conduce, domnule Vasko prin grădină și stă cuminte la picioarele dumneavoastră dacă vă așezați pe o bancă. Și stă acolo neclintit, așezat la picioarele dumneavoastră până îi faceți un semn că se poate ridica.”

Îi spun că îmi este mai mult decât suficient să am grijă de animalul meu, să-l duc la budă în fiecare dimineață, să-l șterg la cur, să trag apa după mizeria pe care în fiecare dimineață o lasă în vasul alb, curat, de porțelan, să-i caut în dulăpiorul cu medicamente, pe care tot eu i le-am cumpărat, pastila specială pentru cufureală, pastila pentru constipație, pentru că, nu-i așa, din când în când i se întărește rahatul în mațul gros și atunci trebuie să-l țin de mânuță până se deschide chepengul de evacuare, și atunci trebuie să-i ascult urletul de durere, pentru că știu, Omule în Alb, cât de rău ustură găurica, mai ales când animăluțul meu și-a condimentat fripturica, bine prăjită, aproape arsă, cu ardei iute și piper. Mă bucur doctore că, slavă domnului, animalul meu nu are hemoroizi, nu i s-a umflat ficatul, nu horcăie când se urcă pe câte o femeie, nu are palpitații, dar mi s-a recomandat să-l duc la un consult, să-i fac câte o frecție la picioare și după gât pentru că, prostul, încă nu a învățat să stea corect la masa de scris. Nu i-ar strica niciun masaj profesional din când în când, dar nu vreau să-l învăț rău.

Mai am obligația să-i rad barba, că animalul meu nu suportă să o poarte mare fiindcă îl mănâncă, îl râcăie, ba chiar îl încurcă când are ocazia să-i facă un sex oral unei tipe. Animal nesimțit căruia nu-i ajunge să mănânce de trei ori pe zi, mai vrea și aperitiv și desert, ba mai trage și câte o dușcă, două, apoi îl doare capul și trebuie să-i dau un nurofen, are și arsuri la stomac și atunci trebuie să-i administrez câte două pastile de Rennie. Nu-mi face deloc plăcere să-ți amintesc, Omule în Alb, șeful tuturor Oamenilor în Alb, cât de mult îmi displace pretenția lui de a mă obliga să-i trag prezervativul pe mădular, un adevărat chin când nu este destul de ferm, de viguros, sau îl pun invers, și atunci mă înjură de toți sfinții din ceruri, mai trebuie, înainte sau după chestia asta, să-l scot în oraș, să-i comand nu știu ce mușchiuleț de vită, foie gras, să-i duc la gură paharul cu vin alb sau roșu, după

cum are el chef, să-i plătesc consumațiile, să-l duc și la concerte, că-i place al dracului de mult să se plictisească ascultând scârțâiturile instrumentelor de lemn.

Of, doamne, astea-s nimicuri pe lângă pretenția lui de a-i alege cea mai frumoasă femeie, cele mai fine așternuturi de pat, să-i duc la spălat sau chiar să-l spăl eu însumi chiloții, când prea strâmți, când prea largi, să am grijă să nu-l jeneze cămășile la gât, să-l îmbrac vara lejer, că altfel transpiră, să-i aleg iarna cele mai călduroase haine, dar să am și grijă să fie și elegante, nu ca pufoaicele rusești, călduroase, dar în care parfumul de câine mort odată îmbibat în puful de găscă nu mai iese niciodată. “Sper că știi, Mare Șef al Oamenilor în Alb, că pufoaicele rusești sunt umplute cu puf din pene de găscă, nu știu de ce penelile de găină nu sunt bune, dar asta-i o chestie tehnică, nu ne privește pe noi.” Am adăugat: “Să-ți mai amintesc, doctore, că animalul dat mie în grijă, poate chiar de Dumnezeu, are preferințe estetice, dacă înțelegi ce vreau să spun, animalul meu citește numai ce vrea el, își alege autori de care eu nici nu am auzit, apoi trebuie să stau alături de el până citește din scoartă-n scoartă cine știe ce aiureală, în timp ce eu sunt obligat să iau notițe, să-i iau cartea din mână când adoarme, pentru că animalul meu are prostul obicei de a citi în pat, și să țin minte unde am pus-o ca să o găsească a doua zi, pentru că altfel face ca dracu’, sau, și mai rău, când are chef să o recitească și nu i-o găsesc mă înjură de nu mă văd. Asta ca asta, dar să vezi, Șef al Oamenilor în Alb, ce dificultăți întâmpin când duc animalul de care răspund eu la muzeu, în galerii, în casele unor colecționari, și atunci abia îl țin să nu pună mâna, să nu pipăie, să nu-și arunce banii pe cine știe ce obiect care i se pare deosebit și scâncind ca un copil rău nu mă slăbește până i-l cumpăr.”

Pe unde nu trebuie să-mi plimb animalul dat mie în primire! Și, trebuie să mărturisesc, doctore, că mi s-a repartizat un animal ezitant, șovăitor, nehotărât, dar și smintit, zălud, nehibzuit, flexibil, slab, nehotărât, influențabil, dependent de orice și de oricine. Da, doctore, cu limbă de moarte îți spun, animalul, micul meu animal, s-a atașat de ceas, de ceasul meu deșteptător, ca să se trezească în fiecare dimineață la aceeași oră, s-a atașat de umbrelă, ca să poată merge nestingherit prin ploaie, și de străzi s-a atașat, și asta numai ca să aibă ocazia să se intersecteze cu alți oameni, la rândul lor atașați și dependenți de străzi. Nu o să mă crezi dacă îți spun, că zăludul meu animăluț, la început era un mic, mic păianjen. Prins în propriul păienjenis, se antrena să lupte la baionetă pentru supraviețuire cu musca țețe despre care credea că, deși are pe spate un triplu www nu este adevăratul Araneus diarmatus. Scrie, doctore, www.paianjen.ro și îți va apare pe ecran “Un micuț Păianjen, cântec pentru copii” dar și “Omul Paianjen. Căutați păianjen? Alege din oferta. “Avea, la început, micul meu animăluț sfânta cruce pe spate? Nu știu,

dar aş vrea să aflu. Aşa era micul meu animal, eu îi sunt îngerul şi demonul lui păzitor, încă de când se afla în burta mamei sale. Avea şi atunci ochi de homo sapiens mereu gata pentru împreunare cu femela aflată în altă burtă? Nu ştiu. Da, doctore, nechibzuitul, neisprăvitul meu animal îşi deschide mica lui inimă de arahnidă spre dumnezeul tuturor păianjenilor închişi, Doamne, în sertarul seifelor tale, în care ții toate secrete micilor paiajeni prinşi în propriile lor păinjenisuri, acolo, în micul tău seif, mascat în perete sub un tablou. Aşa cum eu deschid uşa nopțierei mele cu medicamente, așa cum bunul meu prieten Egon, deschide şi repară capacul de pe toaleta femeilor, având grijă să-i fie bine închis fermoarul de la şliț, că are şi el nevoile lui, pe care nu şi le poate întotdeauna controla. Da, Şef al Oamenilor în halate albe, când se murdăresc, când devin gri, sunt duse la spălat, iar Egon al meu le dezinfectează, le apretează, le calcă şi le aşază frumos în magazie. Dacă închid ochii, domnule doctor, pe eticheta cu numele tău, nu prea văd bine, pentru că mi-am pierdut ochelarii, văd picioarele unei femei pregătită să nască, iar gura mea se deschide ca o uşă de biserică pusă la intrarea într-un bar rău famat dintr-un sat unde, cândva, nu zic nu, s-o fi născut veşnicia, dar acum nu se vede nicăieri nicio lumină călăuzitoare. Sufletul meu nu mai vede steaua polară. Dar oare nebunii au suflet ? Sufletul, sufletelul animalului dat mie în primire, se deschide ca uşa de tablă prinsă în țățâni ruginite, uşa scârțâitoare de metal, pusă la intrarea unui bar dintr-un mic oraşel de câmpie în care intră un soldat, după uniformă pare să fie american, el stă într-un scaun cu rotile, are ambele picioare amputate, s-a dus, fără să se asigure, să-şi facă nevoile, pe un nenorocit de câmp minat, şi până aici le-a fost dat picioarelor să-l plimbe de ici, colo. Nefericitul în scaunul cu rotile se uită la o masă cu patru picioare, şi, ca de fiecare dată când se îmbată criţă, strigă “dumnezeii măşii de masă, ea are patru picioare şi la ce-i folosesc?” Nu ştiu dacă înţelegi, doctore, eu aici vreau să vorbesc despre suflet. Eu aici, doctore, vorbesc despre o lume în care există musca sapiens şi omul țețe. Am auzit, doctore, că boala unui nebulon poate fi diagnosticată în 6-7 ani. Eu i-am diagnosticat animalului meu boala încă de când nu o avea. Îşi va găsi, în această lume, locul, locul destinat lui, animalul de companie pe care ești gata să mi-l oferi tu, sau vei fi de acord că îmi ajunge propriul meu animal, pe care, iată, continui să-l îngrijesc, deşi tu mă crezi nebun. Nu-mi este ușor. Slab fiind şi mereu dependent de ceva, animalul dat mie în primire, s-a ataşat de albine, ca eu să-i pot îndulci dimineața ceaiul cu miere de albine. S-a ataşat şi de oase, ca să-i rămână şi fragilele lui oase în întregime şi pentru totdeauna acoperite cu carne. Din cauza doamnei asistente, responsabilă cu termometru, şi de febră s-a ataşat, ca să o poată chema la căpătâiul lui, cu disperare, pe blânda, pe liniștita, pe duioasa Femeie în Alb.

Şi, dacă te vei uita pe geam, vei vedea, doctore, cuiburi de păsări în copaci. Şi de cuiburi s-a ataşat, animalul dat mie în custodie, ca să poată ademeni păsările în bătaia puştii şi, doamne iartă-mă, şi de cuiburile de cioară s-a ataşat. Dar nu are puşcă. Domnule doctor, în loc de un animal de companie, poate îmi puteţi oferi o puşcă. Facem schimbul? Eu vă cedez animalul meu, dumneavoastră îmi dați o puşcă. Nu sunteți de acord? Aşa şi bănuiam. Credeți că nu păsări vreau eu să împuşc, nu iepuri, ci oameni în alb, oameni în negru, oameni în uniforme, oameni în pijamale, așa cum sunt eu. Bine, fie. Voi supraviețui şi fără puşcă.

De ce şoferul domniei tale, Şef al oamenilor în alb, s-a ataşat de motorul în V, cu 8 cilindri? Nu ca să poată elibera calul de povară? De ce judecătorii s-au ataşat de pedepse? Nu ca să poată motiva crimele? De ce stomacul s-a ataşat de foame? Nu ca să poată cere pâine, carne, brânză, varză, ouă, fructe?

De ce trupul merge în pământ? Nu ca să se desprindă de carne, şi iarăşi în carne să se prefacă şi să poată ateriza din nou pe pământ când, din ceruri, sufletul lui se va întoarce din nou de unde a plecat, pentru ca una să se facă, pentru totdeauna, cu mama-pământ? Nu şi de ciurma neagră animalul cel slab s-a ataşat, ca să poată domni, ca stăpân, peste neagra ciumă?

Şi acum mai vrei, doctore, să-mi dai încă un animal? Nu, mersi, ține-l pentru tine. Mie-mi ajunge animalul meu. Ba chiar vreau să scap şi de acesta. M-am cam săturat de pretențiile lui. Uite, acum, îmi spune că i-ar face mare plăcere să-ți tragă un pumn în față, ca să vadă cum reacționezi. În secunda următoare, ar vrea să se repeadă la tine şi să te sărute drept pe gură, să te mozolească ca pe o fleadură, ca pe boarfă, tot ca să vadă ce figură faci. {sta-i animalul meu, şi cu asta trebuie să mă mulțumesc. Te-am lămurit, doctore, Şef al Oamenilor în Alb? Animalul este animal, restul este energie. Şi cu asta am pus punct. Odată pentru totdeauna. O, dar dacă vrei să-mi furnizezi animalul tău, om, câine sau pisică, pasăre în colivie sau hamster în cuşcă, îl primesc cu plăcere, însă nu azi, nu mâine, nu peste o săptămână, peste o lună, peste un an, ci ieri, alaltăieri, acum o săptămână, acum o lună, acum un an sau zece ani. Dacă poți da timpul în marşarier, așa cum am văzut că face şoferul care te aduce la serviciu şi te duce de la serviciu, atunci da, primesc oferta ta. Pentru tine, care forezi în adâncul meu fără de capăt, în adâncul bunului meu prieten Egon Schiele, tu care privești în abis, amintește-ți că şi abisul privește în tine. Chiar acum. Asta a spus-o un neamț de-al tău, slăvit fie-i numele pe care i l-am uitat din cauza medicamentelor cu care mă îndopi. Mai vreau să ştii, doctore, că sunt fericit, dialogul cu dumneavoastră, domnule doctor, este ca şi cum un bărbat te-ar prinde de mână şi ți-ar zice: nu-ți face probleme, erecția mea nu are nicio legătură cu

tine. Mi se zbate mintea ca o rămă tăiată în două. O jumătate de rămă a rămas în capul tău, cealaltă jumătate s-a târât până la mine, mi-a intrat prin nas, a ajuns la creier și acum se reface. Cum, evident vorbeam cu el în gând, am înghițit furia în mine, așa cum faci cu o flegmă care ți se adună în gură și n-o poți arunca afară, ca un cowboy nespălat, pentru că te află în fața unei femei. Și dacă ți-ar fi fost repartizat un animal de companie femelă?, își încearcă norocul doctorul.

Aș fi fost obligat să-i cumpăr tampoane și sutiene, să-i vopsesc unghiile, și toate celelalte, dar am o consolare: i-aș fi putut oferi prietenului meu Egon, Egon Schiele, ca model, animăluța de care răspundeam eu. Asta să nu o iei ca o glumă, domnule doctor. Și cu această ocazie te avertizez să-l lași în pace pe bunul mei Egon.

Îți imaginezi, dragă Paul, cât de șocat am fost când am găsit aici un om de serviciu pe care-l cheamă Egon Schiele? Nici mai mult, nici mai puțin. Auzi, să mă întâlnesc aici, în nenorocitul ăsta de spital sau de casă de vacanță pentru nebuni, sau de pușcărie, numai dracu' și bunul Dumnezeu știe ce este, cu copilul teribil al expresionismului? Copilul ăsta avea în primul rând rapiditate, dinamism cum nu s-a mai văzut la niciun alt mare pictor. Da, rapiditate. A fost cel mai tânăr student de la Academia de Arte din Viena. Știi cu cine a dat examen în același timp? Cu nimeni altul decât cu Adolf Hitler. Când s-a verificat arhiva din perioada aceea - 1906- 1907, așa ceva, pe fișe de examen, în dreptul lui Hitler era notat *kopfflos*, adică "fără cap". Viitorul dictator nu știa desena un cap. Mi-a spus o tipă din Texas, Alessandra Contes, care a avut inspirația să verifice închisoarea în care băiatul acesta rapid, brutal, direct, tranșant, a fost închis fiind acuzat că a răpit și violat o fetiță de 13 ani. Tatiana von Mossing. Așa se numea fetița. Egon a fost închis, la Neulengbach. Alessandra a găsit celula în care a fost închis pentru că Egon a desenat-o cu exactitate. Ușa, coridorul, patul, găleata.

O croitoreasă, o biată croitoreasă, Lilly Heise, se duce zilnic în fosta lui celulă și îi pune pe patul acela de lemn o portocală. De ce m-am dus la fosta celulă în care a fost închis Egon Schiele? Pentru că aveam o acuarelă presupusă a fi a lui Egon Schiele. Știi pe ce era făcută? Pe hârtie de copt. Da, hârtie de aia care se pune în cuptor peste friptură. Și știi cine era cu mine? Nimeni altul decât domnul Mircea Săn...du....les...cu! De ce l-am luat cu mine? Pentru că m-am întâlnit cu el întâmplător la Viena. Venise la nu știu ce seminar, în orice caz nu unul foarte important. L-am întrebat ce face și mi-a zis că se plectisește. Așa se face că l-am luat cu mine la Neulengbach. Pe drum i-am tot povestit despre Egon Schiele, tocmai pentru că nu era deloc interesat. Era o formă a mea de răzbunare. Dacă văd că nu-i place cuiva un lucru îi povestesc despre acel lucru până îl

înebbunesc. Dar, să-ți zic despre Egon Schiele. Nu despre ăsta de aici, ci despre artistul ăla nefericit. Omului în alb i-am povestit același lucru, dar fără să las să înțeleagă că așa face o diferență între bătrânul meu prieten Egon și Egon artistul. Mă rog, avem și noi, nebunii, micile noastre tertipur.

Primul lui model a fost sora lui, de vreo 14-15 ani. Un prieten, critic de artă, când m-am dus la el să-i arăt desenul, mi-a spus că desenul acela de la mijloc în sus îl putea face oricine, era ceva obișnuit, dar că de la buric în jos este artă revoluționară, este se-ce-si-u- ne. Da, pentru că a avut curajul nebun de a-i desena labiile, ălea mici, așa mari, urâte, lăbărțate cum sunt ele în realitate, așa cum sunt când le privești cu un ochi neutru, de artist, nu ca bărbat, nu ca mascul. Când ești îndrăgostit sunt minunate. De aici putem deduce că tânărul Egon a fost un artist genial, primul artist al corporalității urâte, așa cum este ea în realitate. Să nu uităm că a trăit în același timp, în același mediu, cu vrăjitorul Freud, care scana femeile pe dinlăuntru.

Da, am avut în mână o lucrare de Egon Schiele. Evident, am dat-o muzeului. O puteam vinde cu o sumă de zece ori mai mare decât am primit de la muzeu. Dar, așa este Vasko. Cum zicea biata Betty, cel mai mare dușman a lui Vasko este Vasko. Știi ceva? Cred că la tâmpenii seamăn puțin cu Egon ăsta. Și acum aflu că în acest stabiliment este un Egon Schiele, om la întreținere. El repară buda dacă se strică. Tot el verifică și curentul electric, clantele de la uși, de la geamuri. Tot el m-a condus la subsol unde am văzut cele două forografii ale lui Eminescu, una la internare, alta la ieșire. Șoii notița de pe spate, despre vizita domnului Maioreșcu la Oberdöbling. Egon al meu este policalificat. I-am cerut lui Betty să-mi aducă hârtie de desen, creioane colorate, acuarele, tot ce trebuie, ca să-l pun pe Egon ăsta de aici să deseneze. Crezi că întâmplător mie mi-a căzut în mână o acuarelă de-a lui Egon Schiele la un târg de vechituri? De unde crezi? Din Neulengbach. Ce căutam eu acolo? Ce presentiment m-a condus spre piața aia de vechituri din Graz unde te-am găsit pe tine, Paul Hermann? L-am cunoscut și pe primarul din Neulengbach, unul Wolhmuth, sau așa ceva, El a transformat celula în care a fost închis Egon într-un mic muzeu. Acolo, așa cum ți-am spus, o fostă croitoreasă pune în fiecare dimineață câte o portocală proaspătă pe patul din celula în care a fost închis tânărul Egon, acuzat de agresiune sexuală asupra unei fetițe.

Pentru că biata croitoreasă, săraca de ea, crede că lui Egon îi plăceau portocalele. Lui Egon nu-i plăceau portocalele, îi plăcea culoarea, ba nu, îi plăcea lumina. Ce frumos sună „Die eine Orange war das einzige Licht” El, băiatul acela obsedat sexual, a descoperit că fructele dau lumină. Îți imaginezi o portocală arzând ca o lumânare în întuneric? Ba nu. În desenul meu întunericul ardea în jurul portocalei.

Portocala era singura lumină din celula aceea din Neulengbach, iar tânărul Egon Schiele desena la lumina ei. Iar eu, nenorocitul de Vasko Wulf am avut norocul să găsesc patru desene la o piață de vechituri din orașelul acela plus o acuarelă. Din recompensa aceea primită de la muzeu am plătit, dragă Paul, ultima rată a apartamentului în care stai tu acum. De fapt, doamna Betty mi-a luat banii și mi-a plătit rata.

Dar ce o face pe o croitoreasă bătrână să-l admire pe un artist ca Egon Schiele? Dar Egon ce găsea în poemele lui Rimbaud? Se inspira din poemele aceluia răzvrătit. Se pare că așa-i aranjată lumea asta. Oamenii se comportă ca niște corpuri cerești care miliarde de ani se învârt unele în jurul altora și nu se ciocnesc și deodată buf! se izbesc unele de altele. Iată: Egon Schiele, acuzat că a răpit o minoră, închisoarea din Neulengbach, Alessandra, fata din Mexic, bărbatul din Neulengbach, eu, Vasko, nebunul, tu, Paul Hermann, Eminescu, minutul petrecut de domnul Titu Maiorescu în sala de oaspeți, în care îl primesc și eu pe mutul de Mircea Săndulescu când trece pe la mine să mă jumulească de bani, acuarela pe o foaie de hârtie ordinară... Die eine Orange war das einzige Licht... Nimic nu se compară cu lumina pe care o emană o portocală în întuneric. Portocala, soarele unui alt Dumnezeu, nu a ăstuiia care ne iartă nouă păcatele, ci a unui Dumnezeu al portocalelor care luminează în beznă pentru ca un băiat să poată desena.

Asta i-am spus nenorocitului de doctor când mi-a propus să mi-l ia pe Egon și în schimbul lui să-mi dea un animal de companie.

Și acum, dragă domnule doctor, după ce te-am rugat să-l lași în pace pe bunul meu Egon, te rog să-l lași în pace și pe domnul Vasko. De acum înainte, domnul Vasko nu va vorbi decât despre domnul Vasko la persoana a treia.

Și vreau să-ți mai transmit, dragă Vasko, ce vrea să-ți transmită animalul dat mie în primire, dar eu mă opun din răspuțeri, dar voința lui răzbește prin toate opreliștile. Cât de puternică este influența pământului, cât de slabă voința sângelui! Dacă scoți dumnezeiescul din om, te trezești în fața celui mai brutal, celui mai fioros, celui mai nestăpănit animal.

Voi continua, dragă Paul, acum animalului meu de companie i s-a făcut somn, voi continua, voi continua... te las, te las... nu însă înainte de a-ți mai spune ceva...

Vasko l-a întrebat pe Vasko: Vasko, vrei să-l auzi pe bietul Vasko vorbind despre sine la persoana a treia? Iată: fraze lungi, interminabile, atârânănd ca mațele dintr-un porc din care măcelarul va face cârnați

de Crăciun, gânduri întrerupte, înjurături afective strecurate prin firul subțire al expunerii ca o cămilă trecută prin gaura unui ac, treceri bruște de la un subiect la altul, de la o idee la alta, argumente stratificate, neduse până la capăt, revolte lăsate în coadă de pește, o voce dinamică fără nicio profecție demonică, confundarea întregului cu partea, vinovății închipuite versus inocențe, argumente apocaliptice, alunecând invariabil spre escatologie, înjurături care vin să suplinească discontinuitatea în argumentație, dezbateri acute, acide, pe teme care nu există decât în capul bietului Vasko, uimire, perplexitate, obrăznicie care frizează bunul simț.

Vasko. Bietul Vasko! Cum stă el pe banca lui din parc pare mai jalnic decât pot eu descrie cu vocabularul meu limitat.

Ce face Vasko? Nu face altceva decât să se arunce zi de zi în gol, ca o maimuță oarbă care se crede în cel mai înalt copac. În realitate stă pe o bancă așezată la 50 de centimetri de pământ.

“Dacă nu vrei să-i prăjești creierii și să-i mănânci cu ceapă, nu ai ce face cu o maimuță oarbă” zice irascibilul domn Vasko privindu-l drept în ochi pe chircitul în sine, bietul Vasko.

După această scurtă privire aruncată în micul abis din capul adevăratului Vasko, bietul Vasko auzi o voce dinamică, dar deloc profetică. Era vocea lui Vasko strigându-i bietului Vasko să-i aducă și lui o înghețată, dacă iese în oraș.

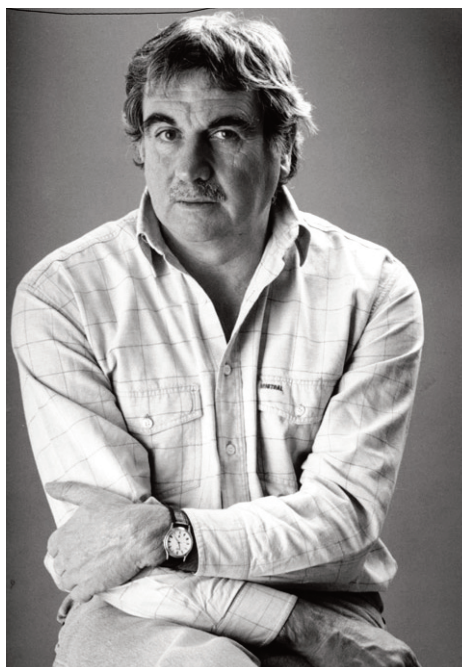
Noaptea următoare am visat că mi-a crescut iarba în amândouă urechile. Iarba creștea, creștea, acoperise toată camera, abia mai respiram, mă sufoca, îmi intra iarba în ochi, în gură, în nas. Am țipat tare, dar am. închis repede gura pentru că iarba dădea buzna în gura mea. A venit un om în alb, altul decât cel care a refuzat să-mi împrumute mașina de tuns iarba, și m-a întrebat: ce s-a întâmplat, omule? I-am spus: am visat că mi-a crescut iarba, multă iarba în urechi, în nas, în ochi, în buric...între degete... Tuturor ni se întâmplă, a zis omul în alb întinzându-mi o cană albă, strălucitoare. Uite aici, bea o cană de lapte cald și o să adormi și o să visezi frumos. Când m-am uitat mai bine la acest nou om în alb am văzut că era femeie. Și semăna uimitor de mult cu cineva foarte, foarte cunoscut, dar nu-mi aminteam cu cine.

După ce am băut cana de lapte cald, și i-am zis omului în alb “Mulțumesc, mamă!” am înțeles, în sfârșit, cine era omul în alb.

În toiul nopții, m-am ridicat din pat, m-am dus în grădină, m-am așezat pe banca mea, am închis ochii și am plâns.

Fernando Sorrentino

Puterea cuvântului

Fernando Sorrentino s-a născut în Buenos Aires, la 8 noiembrie 1942. Este profesor de Spaniolă și Literatură.

Din 1969 până în prezent a publicat în jur de optzeci de cărți (povestiri, roman, eseu, interviuri). Multe dintre lucrările sale au fost traduse în diverse limbi din Europa și din Asia. Ultimele sale cărți de povestiri sunt *Regii petrecerii și alte povestiri cu oarecare umor* (2015) și *Ca să te aperi de scorpioni și alte povestiri insolite* (2018), ambele publicate în Madrid de Apache Libros.

Este autorul a *Șapte conversații cu Jorge Luis Borges* (1974) și a *Șapte conversații cu Adolfo Bioy Casares* (1992), ale căror cele mai recente ediții aparțin Editurii Losada (ambele, Buenos Aires, 2007). Ambele au apărut și în limba română la editura Fabulator condusă până nu demult de regretatul scriitor și traducător Radu Niciporuc.

Povestirile sale îmbină într-un mod foarte subtil, și aproape pe ascuns, realitatea cu fantezia, astfel încât cititorul nu reușește întotdeauna să stabilească unde se termină prima și unde începe a doua, căci pleacă de la situații foarte "normale" și "cotidiene" care, treptat, se rarefiază și devin insolite și tulburătoare, dar mereu străbătute de un surprinzător simț al umorului.

1.

Numele meu este Susana Silvia Siciliano. Sunt profesoară de Limbă și Literatură la Colegiul Noble Madera Formativa (mixt, laic, bilingv și cu un salariu convingător) din cartierul Belgrano R al orașului Buenos Aires.

Yasmín Magalí Corbatta, una dintre elevele mele din anul cinci, a participat la un concurs televizat cu întrebări și răspunsuri despre *Literatura hispanoamericană*. În ciuda prenumelor îngrozitoare cu care au pedepsit-o părinții, ca rod al păcatului original, fata a fost mereu o studentă excelentă și din acest motiv se bucură de maxima mea prețuire.

A apărut următorul conflict.

În fața unui juriu televizat, Yasmín Magalí a trebuit să citeze, la alegerea ei, trei opere oarecare publicate de scriitorul ecuadorian Juan Montalvo. Pentru că era bine pregătită (în mare măsură, grație eficacității mele pedagogice), a spus fără șovăire: *Catilinarele*, *Geometrie morală* și *Șapte tratate*. După cum mi-a povestit, cei trei membri ai juriului (niște neisprăviți, scriitori de *best-sellers*) s-au consultat din priviri, au răsfoit niște hârtii, au vorbit pe un ton imposibil și, în cele din urmă, președintele tribunalului a calificat răspunsul drept eronat, căci, conform datelor de care dispuneau, Montalvo nu publicase nicicând o lucrare intitulată *Geometrie morală*.

Drept care Yasmín Magalí a fost eliminată din concurs și n-a putut trece în runda următoare.

Dar asta n-avea să rămână așa.

Urmându-mi sfatul, Yasmín Magalí, însoțită de doctorul Tomás Toledano (care, în afară de avocat, e de-o veșnicie și soțul meu), s-a prezentat câteva zile mai târziu la postul de televiziune pusă pe ceartă și cu un plic A4. Starea ei presupunea o justă indignare; în plic erau două fotocopii, adică:

1) Pagina 162 din *Istoria literaturii americane și argentine*, de Fermín Estrella Gutiérrez și Emilio Suárez Calimano;

2) Pagina 211 din *Scriitori din Hispanoamerica*, de Rodolfo M. Ragucci. În amândouă se spunea că, într-adevăr, Juan Montalvo a scris o lucrare intitulată *Geometrie morală*.

Cei trei ignoranți autori de *best-sellers* au deliberat împreună și, cum nu știau ce naiba să facă, au pasat problema autorităților administrative ale postului, care au promis "să studieze chestiunea și să procedeze în consecință". Conform metaforei fotbalistice folosite de soțul meu, ceea ce au făcut șefii aceia a fost să "trimită mingea în corner", adică au încercat să se descotorosească de problemă fără să caute soluția.

Forțat de împrejurări (adică de cinci scrisori-document amenințătoare semnate de Tomás, adică sus-numitul meu soț avocat), însuși directorul general al postului s-a întâlnit cu el și cu Yasmín Magalí și a

adăugat, ca pe un sofism răutăcios, că întrebarea se referea la opere *publicate* de Montalvo și, dat fiind că *Geometrie morală* nu fusese publicată de către autor, ci apăruse în 1902, adică atunci când autorul dăduse de-acum colțul încă din 1889, răspunsul concurenței nu putea fi considerat corect.

După cum mi-a povestit Tomás, el "i-a pus frână" imediat obraznicului director care încerca să-l încurce cu un joc de cuvinte și îl amenința cu inițierea *ipso facto* de acțiuni penale împotriva aceluia program, a postului de televiziune și a trustului de presă care era proprietarul postului. În treacăt fie zis, a lăsat să se înțeleagă că temutul Tirso Toledano, șeful sindicatului din Breasla Buldozeriștilor și Perforatoarelor, nu era altul decât fratele lui mai mare.

Atunci directorului i s-a făcut frică – tot în versiunea lui Tomás – și ca să nu dea conflictului dimensiuni mai mari, a propus o soluție intermediară, care va folosi, în plus, și drept publicitate "culturală": Yasmín Magalí ar trebui să facă rost de opinia scrisă a unui academician argentinian, care să certifice că, în opinia sa, nu există și nici nu pot exista deosebiri între o lucrare publicată în timpul vieții autorului și alta publicată după moartea sa. Cu această condiție simplă, Yasmín Magalí se va prezenta din nou în concurs și va intra direct în runda care înainte îi fusese refuzată.

2.

Ca o excelentă profesoară ce sunt, mi-am asumat răspunderea de a face rost de documentul disculpator, de vreme ce, cum n-am fost mamă, consider că toți elevii mei sunt, într-un fel, copiii pe care nu i-am avut (cu excepția câtorva care, de insuportabili ce sunt, ar fi făcut din mine asasinii propriilor copii).

În cancelarie am expus cazul și am primit, din partea aproape tuturor colegilor (dintre care marea majoritate sunt niște papă-lapte) diverse comentarii insipide care nu mi-au folosit la nimic.

Deși profesoară de materii atât de neînțelese precum matematica și fizica, Gabriela Irene Laguna mi-e o bună prietenă (în pofida anumitor defecte pe care nu e cazul să le expun aici):

— Nicio problemă, Su! a exclamat. Chiar la doi pași de mine locuiește academicianul Benito Benvestiti. E un moș rahitic, pe jumătate ramolit, care își face cumpărăturile la aprozar și brutărie. E simpatic, râde și salută mereu pe toată lumea, deși cu mine n-a făcut-o niciodată. Bănuiesc că nu va avea nimic împotriva să redacteze și semneze ceea ce-i cerem. Eu locuiesc pe strada Picheuta, iar bătrânul pungaș pe Barco Centenera.

Cu toate că, în pofida îndemânării mele în ale literelor, nici măcar n-aurisem de numele Benvestiti, eu am considerat de bun augur faptul că am găsit atât

de repede o persoană potrivită ca să ne punem planul în aplicare.

Într-adevăr, în săptămâna următoare Gaby m-a anunțat telefonic că obținuse o întâlnire cu "celebrul academician"(așa i-a spus, cu hiperbolă). Ne aștepta sâmbătă 18 la unsprezece dimineața în apartamentul său de la etajul șase de pe strada Barco Centenera, în cartierul Parque Chacabuco.

Am primit vestea cu un mix de bucurie și proastă-dispoziție; prima, pentru că obiectivul nostru mergea pe drumul cel bun; a doua, pentru că, deoarece locuiesc în Olivos, pe strada Catamarca, mai precis, nu mi-e greu să conduc mașina până la colegiul nostru de pe strada Estomba, în Belgrano R, dar urăsc să mă văd obligată să mă deplasez până în locuri din altă galaxie, precum cartierele Pompeya, Soldati, Lugano sau, în cazul acesta, Parque Chacabuco.

Însă după ce am verificat pe o hartă a orașului Buenos Aires și m-am consultat geografic cu soțul meu(care, deși nu-i bun de nimic la multe, cunoaște destul de bine străzile), am pus mâna pe volanul mașinii mele(avem două, una albă și alta neagră, de aceeași marcă și de un model identic)și, ajutată de GPS, m-am îndreptat spre apartamentele de pe strada Picheuta. Am ajuns aproape la timp, la unsprezece fără zece. Pe trotuar mă aștepta Gabriela.

A spus:

— Nu vrei să urci să bei o cafea?

O invitație total inutilă și nefuncțională. Cum era să pierdem timpul bând cafea dacă la unsprezece, la două străzi de acolo ne aștepta academicianul?

Drept răspuns, am bătut de trei ori în ceasul de la mână cu arătătorul și am pornit spre strada Barco Centenera.

Fără să ne consultăm dinainte, Gabriela și cu mine ne gătiserăm atrăgător dar, totodată, profund și intelectual. Eu am făcut-o cu măsura și calitatea mea obișnuite.

Exagerând nițel, Gabriela, pe care n-am văzut-o niciodată cu ochelari, acum purta unii cu o ramă neagră formidabilă, care îi dădeau un aer inconfundabil de socioloagă de stânga, subliniat de faptul că nu se rujase și avea părul puțin creț. Totuși, combinația dintre fusta lungă Chanel și o jachetă cam rigidă, și cu un mare număr de buzunare și fermoare, o făcea să pară o călugăriță care aspira să intre în corpul pompierilor voluntari. În fine, biata Gaby, în limitele ei e un om bun, dar cu mare aplecare spre ridicol.

Obișnuită cu vila mea în stil nordic din Olivos, am fost neplăcut șocată de clădirea din strada Barco Centenera, urâtă și cenușie, aidoma celor ce aparțin clasei medii spre inferioară. Datele interfonului electronic ne-au informat că imobilul avea opt etaje.

Cum Gabriela era din cartier, era potrivit ca ea să apese pe butonul 6A.

N-a folosit arătătorul, ci degetul mare. După o veșnicie care a durat cel puțin trei minute,am auzit o voce stinsă:

— Cine-i?

Ca să-mi demonstreze ce sigură se simțea, Gaby a zâmbit, mereu histrionică, de parcă era pe scenă și, cu voce melodioasă de soprană, a spus, făcând pe tinerica:

— Profele care vin să vă consulte în legătură cu Juan Montalvo!

S-a auzit soneria electrică și s-a deschis ușa, am împins-o și am intrat într-un vestibul unde mirosea a supă cu *dedalitos*¹. Am luat liftul –cineva scrisese pe un perete CINE CITEȘTE ASTA E POPONAR - și am ajuns la etajul șase.

Academicianul, îmbrăcat într-un fel de chimonou ros, de culoarea șobolanilor de canal, ne aștepta fumând în ușa apartamentului. Era scund, cărunt, nepieptănat și cu barba rară și urâtă. O duhoare teribilă de țigară ajungea până pe palier.

Ne-a întins o mână albicioasă ca un fileu de merluciu și cu un gest ne-a arătat să luăm loc pe un fotoliu destul de rablagit.

Bătrânul fuma probabil a unsprezecea țigară din acea dimineață. Într-o scrumieră în formă de cauciuc de tractor erau cel puțin zece mucuri cu filtru maron. Alături, o fotografie înrămată: scriitorul în perioada lui paleolitică, lângă o femeie cu chip răutăcios, posibil răposata lui soție.

Și Gabriela și eu eram "păcătoase care ne căiam": fuseserăm fumătoare împătimită în tinerețe, dar acum, după ce renunțaserăm definitiv la acel viciu, nu puteam să suportăm nici măcar fumul unei țigări aprinse la douăzeci de metri. Și cu atât mai puțin în apartamentul acela mic, fără îndoială destul de murdar, așa spune chiar sordid, unde parcă navigam prin tenebre.

Gabriela a început să tușească, deși cu timiditate, pentru ca bărbatul să nu creadă că o deranjează fumul țigărilor lui.

— Ei bine, domnișoarelor sau doamnelor, spuneți ce vă aduce aici. Vă ascult.

Și ne-a aruncat o privire severă.

Cum eu eram specialistă în literatură, m-am simțit obligată să spun:

— Noi suntem profesoare la Colegiul Noble Madera Formativa...

— Da, știu deja. Mi-a spus persoana inoportună care, la ora siestei, m-a făcut să mă dau jos din pat ca să răspund la telefon.

¹ Paste făinoase pentru supă.

— Eu am fost persoana aceea, scuze, a spus Gabriela.

— Am numit doar păcatul. Nu mă interesează cine a fost păcătosul sau păătoasa. Dați-i înainte cu povestea, că nu pot pierde toată dimineața cu detalii prostești!

— Bun, cum vă spuneam, am reluat, deja cam speriată, la Colegiul Noble Madera Formativa eu predau Limbă și Literatură iar Gabriela, Matematică.

Academicianul și-a agitat mâna dreaptă:

— Repejor, repejor, repejor! Nu mă interesează autobiografiile și cu atât mai puțin CV-urile profesionale, care de obicei gem de minciuni și informații false.

Am înghițit:

— Problema e că una dintre elevele mele a participat la cunoscutul concurs *Să vedem cine știe mai mult*, organizat de postul de televiziune 73bisVesellie Contagioasă.

— Nu știu de ce se spune că acest concurs e "cunoscut", a ripostat academicianul. Eu n-am auzit niciodată de el. Și nici nu-i nevoie să mă ocup eu de prostiile astea care plac atât de mult plebei mârșave și ignorante!

S-a lăsat o clipă de tăcere. Am făcut un efort ieșit din comun și am continuat:

— Și acolo au întrebat-o de trei opere ale lui Juan Montalvo și, pentru că a existat un fel de discrepanță între răspunsul elevei mele și judecata juraților, ei au recomandat, drept dosar mediator, prezentarea unui act valid care să certifice autenticitatea, dacă nu exactă, măcar aproximativă a răspunsului care intrase în coliziune cu datele adunate de membrii juriului din surse poate îndoielnice, dar...

Bătrânul s-a ridicat în picioare și, timp de câteva secunde, și-a acoperit urechile cu amândouă mâinile:

— Cum vrei mata să pot eu înțelege vorbăria asta dementială, tot labirintul ăsta de eleve, jurați și documente? Dacă tot spui că ești profesoară de literatură, ar trebui măcar să știi să te exprimi cu un minimum de claritate.

Roșeața mi-a aprins obrazii, și o ploaie de sudoare mi-a curs pe la subsuori. În schimb, pe chipul Gabrielei pusese stăpânire o paloare cadaverică.

— În rezumat – ce colossal efort ca să reiau discursul – am avea nevoie să fiți atât de bun și să ne redactați un document care să certifice că Juan Montalvo...

— Ajunge! a exclamat. E deja o batjocură îngrozitoare împotriva persoanei mele și am să vă spun de ce. În primul rând, singurul lucru pe care am încercat să-l citesc din Montalvo a fost o carte foarte plictisitoare în care inventa nu știu ce absurde noi aventuri ale lui don Quijote, și mi s-a părut atât de

proastă încât am renunțat la lectură la pagina zece. Cum vedeți, nu pot să vă spun nimic despre acel scriitor insuportabil.

— Scuzați-ne, a intervenit Gabriela, n-am intenționat să vă deranjăm. Suntem doar niște profesoare care...

— În al doilea rând, eu nu cred că sunteți profesoare de niciun fel. Sunteți două escroace, posibil urmărite internațional. Și dacă voi, cu ignoranța de care dați dovadă, și cu aspectul ridicol pe care îl etalează figurile și hainele voastre sunteți cu adevărat profesoare, mi-e milă de elevi, care nu vor putea să învețe niciodată nimic din ceea ce le spuneți voi!

— Bun, în cazul ăsta...

— În cazul ăsta, nimic! Cel mai bun lucru pe care îl puteți face e să plecați din casa mea și să nu mai reveniți nicicând cu asemenea aiureli și prostii despre concursuri, montalvi și lemne nobile.

Tulburate, speriate, indignate, Gabriela și cu mine ne-am luat poșetele de parcă ar fi fost niște mingi de rugby și am fi alergat spre *try* și am părăsit ca din pușcă edificiul din strada Barco Centenera.

Am mers o jumătate de cvartal. Gabriela își recăpătase culoarea și avea mâinile strânse pumn și degetele crispate în palme.

— Să ne întoarcem, a spus. Am uitat ceva.

Nu mi-a spus ce. Dar am reușit să-mi închipui ce intenție avea. Din experiență, știu că Gaby poate fi curajoasă.

Degetul ei a apăsat îndelung pe soneria apartamentului 6A. După o nouă veșnicie de cel puțin trei minute, am auzit iar aceeași voce stinsă:

— Cine-i?

Ca să-mi demonstreze ce sigură se simțea, Gabriela a zâmbit, din nou de parcă ar fi fost pe o scenă și, cu voce melodioasă, de astă dată de bariton, a spus:

— Vorbesc cu domnul Benvestiti?

— Chiar el. Ce doriți...?

— Ce doresc? Doresc să te duci la naiba, moș nebun, decrepit, ramolit, muribund și ticălos!

Nu știm dacă cel apostrofat a pus în practică sugestia, căci, în loc să răspundă, a închis receptorul interfonului.

De acolo ne-am dus la apartamentul lui Gaby, mobilat, în treacăt fie spus, cu un gust îngrozitor și cu o mulțime de decorațiuni oribile pe pereți și etajere. În fine, un dezmăț cosmologic. Dar ultimul lucru pe care l-aș face în viața mea e s-o vorbesc de rău pe Gabriela, care, în pofida lipsurilor ei, mi-e una dintre cele mai bune prietene.

— Héctor și copiii s-au dus la un turneu de *papifútbol*², m-a informat când am intrat.

— A, ce păcat. Mi-ar fi plăcut să-i salut din nou, am spus, în timp ce gândeam: ”Mai bine că nu-s aici. Soțul e plictisitor iar copiii, doi țânți insuportabili”.

Umilința la care ne supusese abominabilul Benvestiti a produs în noi un efect diuretic: grăbită de lichidul care-și cerea eliberarea imediată, Gaby a alergat la baie iar eu am urmat-o câteva minute mai târziu. Acolo am observat că hârtia igienică era de cea mai proastă calitate și că patru periute de dinți își sfârșiseră deja viața utilă.

Ca o măsură de refacere după recenta bătălie cu bătrânul, în bucătărie (plăci de faianță albastră, unele sparte) am băut cafea cu biscuiți (cam umezi, cu siguranță pentru că nu fuseseră păstrați în condiții adecvate).

Apoi, cu sărutări pe obraji, m-am despărțit de Gaby până luni, când urma să ne revedem la școală.

3.

Luni 20, de dimineață, i-am explicat lui Yasmín că academicianul Benvestiti, un bărbat foarte simpatic, ne-a tratat cu multă bunăvoință și amabilitate, dar s-a scuzat politicos că nu poate să redacteze documentul solicitat: chiar săptămâna aceea trebuia să se supună unei delicate operații chirurgicale, despre care a preferat să nu vorbească.

Yasmín nu s-a arătat prea supărată.

— Mă rog, a zis, doar n-o fi ăla singurul academician care există. Am putea să căutăm altul...

— Sigur că da, i-am răspuns. Dar, în orice caz, ocupă-te tu de problemă. Eu acum sunt foarte ocupată și n-am timp să merg să vizitez academicieni.

4.

În aceeași luni după-amiază eu eram acasă bând un ceai *mate*³ și răsfoind distrată *La Nación*. Am dat peste această știre:

Benito Benvestiti, un riguros om de cultură

O profundă tristețe a stârnit în cercurile noastre academice și intelectuale decesul brusc al doctorului

Benito Benvestiti, latinist și elenist cu o solidă cultură clasică, care s-a petrecut sâmbăta trecută, în urma unui stop cardiac, în de-acum mitica lui locuință din cartierul Parque Chacabuco, unde obișnuiau să-și dea întâlnire artiști și scriitori de seamă, ca să asculte cuvântul maestrului.

La vârsta de optzeci și doi de ani și în deplinătatea capacităților sale fizice și mentale, nimic nu prevedea un atât de nefericit deznodământ. *Porteño*⁴ get-beget, s-a născut în Buenos Aires, în 1938, în sânul unei familii de poeți, pictori și muzicieni.

Opera sa, extinsă și bogată, a debutat în 1965, cu cartea de eseuri *Influente ale poeziei latine în lirica hispanoamericană*. De atunci, a publicat peste patruzeci de lucrări, dintre care cea mai importantă și caracteristică e clasicul *Itinerar al lui Juan Montalvo: poet, prozator și eseist de dimensiune universală*, cel mai complet și exhaustiv eseu despre scrierile poligrafului ecuadorian, pentru care a fost numit membru de onoare al Societății montalviene a literaturii, cu sediul la Quito.

Urma o enumerare de onoruri și recunoașteri obținute de scriitor și se termina cu această informație:

Rămășițele sale pământești vor fi privegheate la sediul Societății Argentinienne a Scriitorilor și înmormântate mâine la orele 10.00 în Cimitirul Flores.

Imediat am luat telefonul și am sunat-o pe Gabriela. Cum a zis ”Alo”, i-am și trântit-o:

— Gaby, ciulește urechile, o să-ți citesc ceva interesant.

Și, de la un capăt la celălalt, i-am citit tot necrologul din *La Nación*.

— Bun, a răspuns. Va trebui să credem în puterea cuvântului. Se pare că bătrânul depravat m-a ascultat și s-a dus unde l-am trimis.

— Așa pare, ceac-pac.

— Ce să-i facem: odihnească-se în pace.

În românește de Carmen Otilia Spînu

² Fotbal practicat de copii în Argentina, Chile și Uruguay, cu echipe de 11 jucători, pe o durată de timp mai mică, pe un teren redus și cu o minge mică.

³ *Mate* e o băutură stimulantă, preparată prin infuzarea frunzelor uscate *Ilex paraguariensis* în apă fierbinte. Este băutura națională din Argentina, Paraguay și Uruguay, și este comună în Brazilia, Chile, Bolivia. Se servește dintr-un recipient făcut dintr-o tărcă scobită (numit *mate* sau *guampa*), cu ajutorul unui pai de metal. Paiul se numește *bombilla* și are la capătul de jos o lînguriță dublă cu găuri, care blochează particulele de *yerba*. Ca și în cazul altor infuzii de plante, frunzele de *yerba mate* sunt uscate și pisate, rezultând astfel *yerba*.

⁴ Toponimic aplicat locuitorilor din orașul și provincia Buenos Aires.

CUPRINS

D. PĂCURARU	
Precursorul și moștenitorul	3
VASILE CORNEA	
Au vorbit, au transcris, am citit, am tăcut	5
IOAN NISTOR	
Versuri întru salvarea cailor ¹	7
FELICIAN POP	
Să plantezi cu gura, cuvinte cu fața în jos... ..	9
ȘTEFAN VIDA MARINESCU	
Esențele poeziei esențiale	10
GEORGE VULTURESCU	
Poeme noi de Radu S. Ruba - Levitația	12
MENUȚ MAXIMINIAN	
Literatură feminină? O altfel de abordare	14
ANGELA BACIU	
Poeme.....	10
CONSTANTIN DANIIL IFTIME	
Bătălia pentru supraviețuire a luat sfârșit.....	19
El este fratele meu mort la care mă gândesc	19
Fantoma perfecțiunii mutilată de tandrețe; Spun asta și mă urăsc.....	20
Ei nu pot fi maturi; Asta va fi calea ta	21
TOMA GRIGORIE	
Viața; Încotro; Clausturare; Metafora duhului	22
Tot atât de-nalt; De câte secole; Veșnicia lui Dumnezeu	23
Sacrii noștri zei; Anotimp bacovian.....	23
MIHAI PĂCURARU	
Colivie în mijlocul păsărilor; Locul este trupul meu.....	24
Verdele de mocirlă; Un portativ deschis	25
Căutăm pământul și lacrima.....	25
Un buzdugan de țipăt; Arhiva de filme – oglindă.....	26
DUMITRU VELEA	
Cartea istoriei secunde	27
Cărare în mijlocul șarpelui; Roata de sub casă.....	27
Iarnă ultimă; Despre arta cea mare, sau privire din istoria secundă	28
Câinele celest.....	28
Pheron.....	29
CRISTINA SCARLAT	
Fără titlu (1)	
(un fel de poem dintr-un fel de volum în curs de...)	30

GHEORGHE GLODEANU Jurnalul ocult al lui August Strindberg.....	33
DELIA MUNTEAN Cărțile din vis ale lui Vasile Igna	35
ALEXANDRU ZOTTA Matei Vișniec și teatrul descompus.....	42
ANCA SÎRGHIE Dialog cu George Roca, cel mai activ scriitor român din Australia	45
DUMITRU PĂCURARU & PAUL HERMANN Două minute din viața domnului Titu Maiorescu.....	53
FERNANDO SORRENTINO Puterea cuvântului	59

Tipar
“Informația Zilei”

Str. Mircea cel Bătrân, nr. 15
Cod 440012
Satu Mare, Romania
Tel: 0261-767300
Fax: 0261-767301

www.informatia-zilei.ro
e-mail: redactiasm@informatia-zilei.ro